



**OLİMPİK EĞİTİM PROGRAMLARI VE MÜLTECİLER İÇİN
SOSYAL UYUM VE SOSYAL SERMAYE İNŞASI**

Tuğçe Karahinoğlu

**DOKTORA TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Tuğçe
Soyadı : KARAŞAHİNOĞLU
Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Olimpik Eğitim Programları ve Mülteciler İçin Sosyal Uyum ve Sosyal Sermaye İnşası

İngilizce Adı : Olympic Education Programs and Building Social Cohesion and Social Capital for Refugees

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Tuğçe KARAŞAHİNOĞLU

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Tuğçe KARAŞAHİNOĞLU tarafından hazırlanan ‘Olimpik Eğitim Programları ve Mülteciler İçin Sosyal Uyum ve Sosyal Sermaye İnşası’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Hakan SUNAY

Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Hacı Ahmet PEKEL

Antrenman ve Hareket Bilimleri Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Gülfem Sezen BALÇIKANLI

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Baki YILMAZ

Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara Yıldırım Beyazıt

Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 24/02/2022

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Hem akademik hem de sosyal hayatımla ilgili konularda beni her zaman sabır ve titizlikle dinleyen, anlayan ve yol gösteren, yaptığım her şeyde prensip edindiğim etik ve estetik anlayışımı şekillendiren ve tez çalışmamın her aşamasında gerekli desteği sağlayan değerli danışmanım Prof. Dr. İbrahim Yıldırım'a çok teşekkür ederim.

Sevindiğim ve üzüldüğüm tüm anları paylaştığım, sabırsızlandığım ya da vazgeçmeyi düşündüğüm anlarda bir çıkış yolu bulmamı sağlayan, bir aile ferdi olarak yanımda yer alan Prof. Dr. H. Ahmet Pekel'e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın veri toplama sürecinde, ilgili kişi ve kurumlara ulaşmamı sağlayan, araştırmama destek olan ve akademik kariyerime katkı sunan her türlü maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, başta Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Genel Sekreteri Neşe Gündoğan ve Kurumsal İletişim Direktörü Uğur Korkmaz olmak üzere tüm TMOK ekibine; araştırmamın çeşitli aşamalarında akademik desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Feridun Sezgin, Arş. Gör. Dr. Emre Sönmez ve Ört. Gör. Mustafa Altunsoy'a; çalışmalarımda, hem akademik hem de manevi destekleriyle yanımda olan sevgili yol arkadaşlarım Dr. Öğrt. Üyesi Yavuz Sinan Ulu ve Arş. Gör. Erol Uğraş Öçal'a ve tez konumu şekillendirmem için bana rehber olan Prof. Dr. Ian Paul Henry'ye teşekkür ederim.

Son olarak beni yetiştiren, ayaklarımın üzerinde sağlam durmamı sağlayan ve desteklerini hiç esirgemeyen babam Salih Karasahinoğlu ve annem Zennuriye Karasahinoğlu'na; okyanus aşırı topraklardan bile her zaman yanımda olduğunu hissettiren ablam Ayça K Fackler'a ve tezimi bitirmem için bana yeni bir sebep veren, sevgili nişanlım Ahmet Örsoğlu'na teşekkür ederim.

Tuğçe Karasahinoğlu

OLİMPİK EĞİTİM PROGRAMLARI VE MÜLTECİLER İÇİN SOSYAL UYUM VE SOSYAL SERMAYE İNŞASI

(Doktora Tezi)

Tuğçe Karasahinoğlu
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Mart, 2022

ÖZ

Etnik ve dini şiddet, kabile şiddeti veya savaş sebebiyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan mülteciler, göç ettikleri ülkelerde dil, istihdam, dışlanma, sosyal ağ eksikliği ya da çeşitli travmalar sebebiyle topluma uyum sorunları yaşamaktadır. Bilimsel araştırmalar, spor ve olimpiik eğitim programlarının sosyal entegrasyonu teşvik etme, sosyal sermaye geliştirme ve barış inşasına katkıda bulunmak adına etkili bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Bu araştırmanın amacı, sportif eğitim içeren olimpiik eğitim programlarının, Suriyeli mülteci çocuklarda sosyal sermaye inşası ve sosyal uyumun sağlanmasına yönelik katkısını araştırmaktır. Araştırmada, Gaziantep’te yürütölen Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi paydaşlarının projeye dair ne ölçüde ortak hedefleri paylaştığı ve programa dair hangi benzer ve farklı görüşlere sahip oldukları, kişisel gözlem ve deneyimleri yoluyla incelenmiştir. Nitel olarak tasarlanan araştırmada, bütöncöl tek durum çalışması kullanılmıştır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniğı ve programa ait yazılı belgeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden aşırı veya aykırı durum örnekleme tekniğı kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma grubunu, proje ortaklarından birer olmak üzere toplamda 3 temsilci, 6 antrenör, 8 Suriyeli veli ve 8 Türk veli oluşturmaktadır. Görüşmeler, ses kaydı yöntemiyle kayıt altına alınmıştır. Araştırma verileri, nitel verilerin işlenmesi ve yorumlanmasına olanak veren NVivo 12 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmış; analiz tamamlandıktan sonra, her bir paydaş için birer analitik mantık modeli oluşturulmuştur. Görüşme sorularına verilen cevaplar, tematik analiz aşamaları takip edilerek kodlanmış, bu kodlar, analitik mantık modelinde yer alan ilgili temalar altında

toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların program hedeflerine yönelik görüşleri bireysel ve sosyal sermaye gelişimi ve sosyal uyuma katkı sağlama olarak iki ana başlıkta toplanmaktadır. Bireysel sermaye gelişimine yönelik katılımcı gözlemleri, çocuklarda özgüven gelişimi, yeni arkadaşlar edinme ve kötü alışkanlıklardan uzak durma durumlarını içermektedir. Katılımcılar, program başlangıcında dil sorunu kaynaklı iletişim yetersizliği yaşandığını ve bu sebeple gruplara ayrılan ve birbirinden uzak duran çocukların zamanla yakınlaşmaya başladığı ve arkadaşlık kurduğunu belirtmiştir. Bu da, sosyal sermaye unsurlarından biri olan sosyal ağlar için temel oluştuğunu göstermektedir. Sosyal uyum boyutundaki bulgular, katılımcıların bölgedeki gruplar arası çatışmaya dikkat çektiğini ve programın farklı grupları bir araya getirerek bu çatışmayı azaltma adına katkı sunabileceğini düşündüklerini göstermektedir. Katılımcılar, programın uzun vadede sosyal uyum ve sosyal sermaye inşası yanında, sporcu yetiştirmeye de katkı sunacağını ifade etmiştir. Sonuç olarak, paydaşların, farklı alt sorun ve müdahalelere değinseler de eğitim programının bireysel ve sosyal sermaye gelişimi yoluyla gruplar arası çatışmayı azaltarak ya da önleyerek sosyal uyuma olumlu katkı sunma amacıyla birleştiği görülmektedir. Bu amaca ulaşmak adına gerçekleştirilen uygulamaların da istenilen yönde ve olumlu sonuçlar doğurduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, sportif eğitim içeren olimpiik eğitim programlarının toplumda sosyal uyum ve sosyal sermaye gelişimine önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler : Olimpiik eğitim, mülteci, sosyal uyum, sosyal sermaye, spor

Sayfa Adedi : xv + 129

Danışman : Prof. Dr. İbrahim Yıldırım

OLYMPIC EDUCATION PROGRAMS AND BUILDING SOCIAL COHESION AND SOCIAL CAPITAL FOR REFUGEES

(Ph.D Thesis)

Tugce Karasahinoğlu

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

March, 2022

ABSTRACT

Refugees, who had to leave their country due to ethnic, religious, and tribal violence or war, experience problems such as adaptation to society due to language obstacles, unemployment, social exclusion, lack of social network, or various traumas in the countries they immigrated to. Studies shows that sports and Olympic education programs can be used as an effective tool to promote social integration and contribute to social capital and peacebuilding. The aim of this research is to investigate the contribution of Olympic education programs including sports education to building social capital and social cohesion in Syrian refugee children. The extent to which the stakeholders of the Turkish Olympic Committee Active Children's Sports Schools Project carried out in Gaziantep share common goals about the project and what similar and different views they have about the program were examined through their observations and experiences. A holistic single-case study, which is one of the qualitative research methods, was used. Data were collected using a semistructured interview technique and reports of the program. Interviews were conducted with three representatives from the program partners, six trainers, eight Syrian, and eight Turkish parents who were selected using a purposive sampling method. Data were analyzed using the NVivo 12 program. Tape-recorded interviews were analyzed using a thematic analysis method and an analytical logic model was created for each stakeholder. Data were coded by following the thematic analysis stages. The views of the participants are gathered under two categories as individual and

social capital development and contributing to social cohesion. Their observations on individual capital development include the self-confidence development of children, making new friends, and staying away from bad habits. According to Syrian parents, their children prefer martial arts more because they do not feel safe on the street. The trainers also expressed this. The participants stated that at the beginning of the program, there was a lack of communication due to language problems, and for this reason, children who were separated into groups and stayed away from each other started to get closer and made friends over time. This shows that social networks, one of the elements of social capital, have begun to form in the group. The findings related to social cohesion show that the participants pointed out the conflict between groups in the region and thought that the program could contribute to reducing this conflict by bringing different groups of people together. They also stated that the program would contribute to the training of professional athletes as well as social cohesion and social capital building in the long run. In conclusion, although the stakeholders addressed different sub-problems and interventions, the intended goal was common: to contribute to social cohesion by reducing or preventing intergroup conflict through the development of individual and social capital. It has been observed that the practices carried out for this goal have also worked expectedly. Therefore, Olympic education programs that include sportive education might significantly contribute to the development of social cohesion and social capital in society.

Key Words : Olympic education, refugee, social cohesion, social capital, sports

Page Number : xv + 129

Supervisor : Prof. Dr. İbrahim Yıldırım

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	iii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	5
Sınırlılıklar	6
İlgili Araştırmalar	6
BÖLÜM 2	15

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	15
Mültecilik Kavramı	15
Suriye İç Savaşı ve Mülteci Krizi	17
Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Durumu	18
Sosyal Uyum.....	20
Sosyal Sermaye	24
Sosyal Uyum, Sosyal Sermaye ve Spor İlişkisi	29
Olimpik Eğitim	33
BÖLÜM 3.....	39
YÖNTEM.....	39
Araştırmanın Modeli.....	39
Araştırma Grubu.....	41
Verilerin Toplanması	44
Verilerin Analizi	45
Tematik Analiz.....	45
Mantık Modeli.....	49
Geçerlik ve Güvenirlik.....	51
İnandırıcılık.....	51
Aktarılabilirlik (Transfer Edilebilirlik).....	52
Güvenirlik.....	53
Doğrulanabilirlik	53
Araştırmacının Rolü	54
BÖLÜM 4.....	55
BULGULAR VE YORUM	55
Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi	58

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	65
Alman Olimpik Spor Konfederasyonu (DOSB)	71
Antrenörler	76
Suriyeli Veliler	85
Türk Veliler	90
BÖLÜM 5	95
SONUÇ VE TARTIŞMA	95
Öneriler	103
KAYNAKLAR	105
EKLER	119
EK 1. Etik Kurul Onayı	120
EK 2. Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	121
EK 3. Proje Ortakları Temsilcileri İçin Görüşme Soruları	123
EK 4. Antrenörler İçin Görüşme Soruları	125
EK 5. Veliler İçin Görüşme Soruları	127
EK 6. Veliler İçin Demografik Bilgi Formu	129

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Sosyal Uyum Alanları</i>	22
Tablo 2. <i>Programa Katılan Çocuk ve Antrenör Sayılarının Yıl, Tesis ve Spor Dallarına Göre Dağılımı</i>	42
Tablo 3. <i>Araştırmaya Katılan Velilere Ait Demografik Bilgiler</i>	44
Tablo 4. <i>Tematik Analiz Terminolojisi</i>	46
Tablo 5. <i>Tematik Analiz Aşamaları</i>	48
Tablo 6. <i>Mantık Modelinin Temel Unsurları</i>	51

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Avrupa ve Orta Asya'daki mülteci ve göçmen çocukların ülkelere göre dağılımı .	17
<i>Şekil 2.</i> Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin illere göre dağılımı	19
<i>Şekil 3.</i> Örnek kod, kategori ve tema haritası	49
<i>Şekil 4.</i> Analitik mantık modeli: Her paydaş için ortak ve değişmez unsurlar	57
<i>Şekil 5.</i> Analitik mantık modeli: TMOK temsilcisinin programa yönelik görüşleri.....	60
<i>Şekil 6.</i> Analitik mantık modeli: Gaziantep Büyükşehir Belediye temsilcisinin programa yönelik görüşleri	66
<i>Şekil 7.</i> Analitik mantık modeli: DOSB temsilcisinin programa yönelik görüşleri.....	72
<i>Şekil 8.</i> Analitik mantık modeli: Antrenörlerin programa yönelik görüşleri	78
<i>Şekil 9.</i> Suriyeli velilerin programa yönelik görüşleri	87
<i>Şekil 10.</i> Türk velilerin programa yönelik görüşleri	91

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BM	Birleşmiş Milletler
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
DOSB	Deutscher Olympischer Sportbund
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
UN	United Nations
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
TMOK	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, amaca bağlı olarak yanıt aranacak alt problemler, araştırmanın önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR); mülteci kavramını zulüm, savaş veya şiddet nedeniyle ülkesinden kaçmaya zorlanmış birey olarak tanımlamaktadır. Bir mülteci; ırk, din, milliyet, siyasi görüş veya belirli bir sosyal gruba üyelik nedenlerinden dolayı köklü bir zulüm korkusu barındırmaktadır. Mülteciler, çoğunlukla ülkelerine geri dönememekte veya bunu yapmaktan korkmaktadırlar. Etnik ve dini şiddet, kabile şiddeti ve savaş, mültecilerin ülkelerinden kaçmalarının başlıca nedenleridir (UNHCR, 2021a).

UNHCR (2021b) istatistiklerine göre, dünya genelinde 82.4 milyon kişi yerinden/ülkesinden edilmiş olup bunların 24.8 milyonu ise mülteci ve sığınmacı olarak konumlandırılmaktadır. Dünyadaki mültecileri büyük oranda (6.7 milyon), 2011'de başlayan iç savaşın bir sonucu olarak Suriyeliler oluşturmaktadır. Yaşanan iç savaş sebebiyle ülkesini terk etmek zorunda kalan milyonlarca Suriye vatandaşı, Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok Avrupa ülkesine göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021a) istatistiklerine göre, geçici koruma kapsamında yerleşik olarak Türkiye'de ikamet eden Suriyeli sığınmacı sayısı 3.7 milyonun üzerindedir. Mültecilerin şehirlerdeki dağılımına bakıldığında ise İstanbul'da 536.099, Gaziantep'te 460.325 ve

Hatay’da 438.036 mültecinin ikamet ettiği görülmektedir. Sığınmacıların büyük bir bölümü barınma merkezlerinin dışında kalmakta ve 1.3 milyondan fazlası 0-14 yaşlarındadır.

Mülteciler, ülkelerinden ayrılıp farklı kültüre sahip başka bir ülkeye taşındıklarında, kimi zaman hayatta kalabilmek için birtakım zorluklarla karşılaşmaktadırlar. İstihdam eksikliği, dostlukların ve sosyal ağların olmaması ve taşındıkları ülkenin konuşma diliyle ilgili sorunlar nedeniyle, depresyon ve diğer duygusal travmalardan muzdarip olabilmektedirler (Huffman & Hillyer, 2014). Bu durum, mültecilerin yaşadıkları toplumların sosyal sermaye ağına dâhil olmaları, dolayısıyla sosyal uyumun sağlanması konularında olumsuzluk yaratmaktadır.

Göçmen entegrasyonu ve çeşitlilik yönetimi süreçleri, 1945 sonrası döneme kadar ilgi odağı olmakla birlikte, dikkatler son zamanlarda sosyal sermayenin sosyal uyumun geliştirilmesinde oynayabileceği role yönelmiştir (Cheong, Edwards, Goulbourne & Solomos, 2007). Birçok sosyolog ve siyaset bilimci, sosyal sermayenin bir ağ ve bağlantı içindeki bireyler arasında olumlu ilişkilere yol açtığı fikrini desteklemektedir (Çelik, 2019). OECD (2007) tarafından, gruplar için veya gruplar arası iş birliğini kolaylaştıran ortak normlar, değerler ve anlayışlardan oluşan sosyal ağlar olarak tanımlanan sosyal sermaye 3 ana kategoride incelenmektedir:

- Ortak kimlik duygusuna sahip insanlar (aynı kültür ve etnik kökeni paylaştığımız aile veya yakın arkadaşlar gibi) arasındaki bağları tanımlayan *bağlayan* sosyal sermaye,
- Ortak bir kimlik duygusunun ötesine uzanan bağlantıları (iş arkadaşlarıyla olan bağlantılar gibi) tanımlayan *köprüleyen* sosyal sermaye,
- Toplumdaki hiyerarşik bağları ve sıradan insanlar ile resmi örgütlerdeki etkili insanlar arasındaki bağları tanımlayan *birleştiren* sosyal sermaye.

Kişilerarası güven, normlar ve sosyal ağlar sosyal sermayenin ana bileşenleri (Coleman, 1994) olarak kabul edildiğinde, Forrest ve Kearns (2001) tarafından ifade edilen, sosyal uyumun sosyal sermaye üzerine kurulu olduğu fikri anlam kazanmaktadır. Sosyal uyum, bir topluluk veya toplum içinde paylaşılan değerler, ortak normlar ve bağlara dayanan sosyal dayanışma sürecini ve bu sürecin çıktılarını ifade etmektedir (Grece-Edward Galabuzi, 2010). Artan göç oranlarıyla birlikte özellikle Avrupa’da çok kültürlülük artmakta ve bazı kanaat önderlerine göre bu durum, sosyal uyum ve ulusal kimlik için potansiyel bir tehdit oluşturduğu düşüncesiyle, korkuya sebep olmaktadır (Cheong vd., 2007). Bunun önüne geçmek üzere devletler, sosyal sermaye ve/veya sosyal uyuma katkı sağlama adına göçmen

politikaları geliştirmektedir. Spor ve rekreasyon faaliyetleri, bu olumsuzlukların üstesinden gelmede ve topluluklar arasında uzlaşmanın teşvik edilmesinde, dolayısıyla sosyal uyumu sağlamada etkili bir araç olarak görülmektedir.

Mültecilerle ilgili en önemli konulardan biri de eğitimidir. Kamplardan ayrılan çocukların bir kısmı eğitim alabilirken bir kısmı alamamakta ve geçinmek için çalışmak zorunda kalmaktadır. Eğitim alan çocuklarda ise dil ve kültüre adapte olma konusu, devam ettikleri eğitim kurumlarının karşılaştığı başlıca sorunlardandır (Battal, 2018; Cırıt Karaağaç, 2018; Kaysılı, 2013). Crips'e (2001) göre, göç gibi acil müdahale edilmesi gereken durumlar ya da kriz durumları, bazı eğitim programlarını gerektirmektedir. Bu eğitim programları, yeni gelen mülteci çocukların ve ergenlerin ihtiyaçlarına hızlı bir yanıt olarak, uyum prosedürleri içermelidir. Bu eğitim programlarındaki spor ve oyun grupları, mülteci olma sorunlarının üstesinden gelmede yardımcı olmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM); 2001 yılında, sporu resmi olarak yoksulluğun azaltılması, evrensel eğitimin sağlanması ve cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi gibi belirli hedeflere ulaşmak için kullanılabilir olarak kabul etmiştir (Beutler, 2008).

Literatürde yer alan ilgili araştırmalar, sporun, sosyal entegrasyonu teşvik etme, sosyal sermaye geliştirme ve barış inşasına katkıda bulunma hususunda etkili bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir (Block & Gibbs, 2017; Council of Europe, 2000; Stodolska & Alexandris 2004; Sugden, 2010). Mülteciler de dâhil olmak üzere, dezavantajlı gruplar için çeşitli spor eğitim modelleri uygulanmaktadır. Bu uygulamalar üzerinde yapılan araştırmalar; spor temelli öğrenmenin, entegrasyon, kalkınma, afet sonrası psikososyal müdahale ve barışı teşvik etmede toplumlar üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir (Huffman & Hillyer, 2014; Levermore, 2008; Kidd, 2011; Kunz, 2009; Mills & Thorne, 2008; Nanayakkara & Culpan, 2012). Ayrıca spor, yeni gelenlerin yerleşim sürecinde yaşadıkları tecrit ve depresyon durumunun kırılmasında rol oynayabilir (Doherty, 2000). Bu nedenle spor etkinlikleri, etnik gruplar arası temas ve hoşgörüyü artırmak için sosyal bir alan olarak da görülmektedir (Krouwel, Boonstra, Duyvendak & Veldboer, 2006).

Spor uygulamaları yalnızca performans odaklı değil, bireylerin sosyal, fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimine yönelik kazanımlar içermesi bakımından eğitim sisteminin bir parçasıdır. Olimpik eğitim, spor eğitiminin olimpizm temelleri üzerine inşa edilen bir boyutudur. Müller'in (2004) tanımıyla, Olimpizm değerlerini geliştirme çabalarının bir ürünü olarak, Olimpik Hareket çatısı altında ortaya çıkan olimpik eğitim, tüm insanlığı uyum içinde

yaşama, sportif alanla birlikte bilimsel ve sanatsal alanda da yüksek performans gösteren mükemmel insanı yaratma, sportmenlik ve fırsat eşitliği gibi ilkelerin yükümlülüklerini yerine getiren spor aktiviteleri düzenlenme, bugün uluslararası spor alanında nerdeyse tamamen kaybolmuş olan amatör ruhu geri kazandırma, bireysel ilişkilerdeki saygı ve hoşgörüyü uluslararası barış ve iyi niyete yansıtma, insanları spor aracılığıyla özgürleşmeye yönelik hareketlere yöneltmeyi amaçlamaktadır. Olimpik eğitimin, çocuklara ve sporculara dünyayı ve birbirlerini farklı şekilde görme, başarı için çaba göstermeyi anlama ve eğitmen ve eğitmenlerin onlara bu tecrübeyi yaşatma imkânı vermelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Binder, 2012). Bu nedenle, spor ve olimpik değerleri içeren bir olimpik eğitim programı, farklı kültürlerden çocuklar için uyum sürecine katkı sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sportif eğitim içeren olimpik eğitim programlarının, Suriyeli mülteci çocuklarda sosyal sermaye inşası ve sosyal uyumun sağlanmasına katkısı olup olmadığı, var ise hangi yön ve düzeyde olduğu, program paydaşlarının ne ölçüde ortak hedefleri paylaştığı ve programa dair hangi benzer ve farklı görüşlere sahip olduklarını, proje paydaşlarının kişisel gözlem ve deneyimleri yoluyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma alt problemleri şunlardır:

- Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?
- Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?
- Proje ortakları ve antrenör görüşlerine göre programın amaçları doğrultusunda oluşturulan örgütsel, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlam nedir?
- Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?
- Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?
- Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?

Araştırmanın Önemi

Günümüzde, tüm dünyada giderek artan göç dalgaları beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Bunlardan en önemlileri, göçmenlerin kısmen ya da tamamen farklı bir kültüre adapte olmada zorlanmaları, yerel halkın, göçmenleri bu adapte olamama durumundan dolayı kabullenmede zorlanması, dolayısıyla etnik ve kültürel farklılıklar barındıran gruplar arasında çıkan çatışmalardır. Bu çatışmaların altındaki temel sorunlardan biri, devletlerin ya da toplumların sosyal uyum ile asimilasyon kavramlarını ayırt edememeleridir. Şöyle ki, zaman zaman, sosyal uyum ya da sosyal sermaye inşası hedeflenirken, aslında göçmenlerin kendi kültürlerini terk ederek, göçtükleri toplumda asimile olmaları istenmektedir. Göçmenlerin ise bilinçli ya da bilinçsiz olarak asimile olmayı reddetmeleri sebebiyle sağlanamayan sosyal uyum, çatışmalara yol açmaktadır. Bu durumdan kaçınmak için, yürütülen politikalarda ‘sosyal uyum’ hedeflenirken ne beklendiği ve hangi yaklaşımın benimsendiği açıkça belirlenmelidir.

Sosyal uyumun sosyal sermaye üzerine kurulu olduğu (Forrest & Kearns, 2001) düşünüldüğünde, sosyal uyumun sağlanması için gruplar arası sosyal normlar, sosyal ağlar ve karşılıklı güven oluşturulmalıdır. Bu durumda, aynı bölgede yaşayan farklı grupların bir araya gelme zorunluluğu kaçınılmazdır. Rekreatif etkinlikler ve spor, bu anlamda devletlerin ve kurumların faydalanabileceği etkili araçlardır. Sosyal uyumu sağlamak üzere geliştirilen spor politikaları, ‘uyum’ ile hedeflenen sonuçlar farklı olabileceğinden, her devlet veya kurum için farklılık gösterebilir. Göçmenler için düzenlenen etkinlik, proje ya da programların, amacına ulaşp ulaşmadığı ve ulaştı ise ne yönde bir etki bıraktığını (kısa ve uzun vadede) değerlendirmek, var olan politikaları düzenleme ya da gelecekte oluşturulacak olanlara kaynak olma hususunda önem arz etmektedir.

Türkiye’de, mültecilerin ve yerli halkın karşılaştıkları sorunları spor yoluyla aşma ya da aşılmasına katkı sunma, Suriyeli mülteci çocuklar ile yerli akranlarını bir araya getirme, birbirlerini tanıma ve birbirleriyle kaynaşma fırsatı yaratma amacıyla TMOK ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi iş birliğiyle, bir olimpik eğitim programı olan TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi yürütülmüştür. Hafta sonu yürütülen eğitimler ile çocukların badminton, basketbol, cimmastik, güreş, judo, karate, tekvando, voleybol ve okçuluk olmak üzere 9 olimpik spor dalında temel beceri ve teknikleri kazanmaları hedeflenmiştir. Böylece, spor yoluyla çocukların fiziki ve sosyal gelişmelerine katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Programda 6-12 yaşlarında, Suriyeli mülteci çocuklar ve bölge çocukları eğitim almıştır.

TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi kapsamında spor eğitimlerine katılan Suriyeli mülteci çocuklar ve yerli akranları için, katıldıkları bu eğitim programı ile sosyal uyum ve sosyal sermaye inşasında ne gibi amaçlara ulaşılacak istendiği, bu amaçlar doğrultusunda ne gibi uygulamalara yer verildiği; kısa, orta ve uzun vadede hangi sonuçların elde edildiği ve proje paydaşlarının ne ölçüde ortak hedefleri paylaştığını, proje ortakları, antrenörler ve veli görüşleri yoluyla incelemek, bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

11 Mart 2020’de Dünya Sağlık Örgütü’nün ‘pandemi’ olarak ilan ettiği Covid-19 (koronavirüs) salgını sebebiyle alınan tedbirler kapsamında, TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi etkinliklerinin önce askıya alınıp daha sonra da sonlandırılması sebebiyle, program etkinliklerine yönelik gözlem yapılamamıştır.

Aynı şekilde, pandemi kısıtlamaları sebebiyle, programa katılan çocuklarla herhangi bir veri toplama süreci gerçekleşmemiş olup, çalışma grubuna yalnızca TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi paydaşlarında proje ortakları, antrenörler ve veliler dahil edilmiştir.

Suriyeli velilerle yapılan görüşme sırasında, sınırlı Türkçe konuşabilen velilerle iletişim tercüman aracılığıyla yapılmıştır. Bu sebeple velilerin görüşleri tercümanın aktardıkları kadarıyla değerlendirilmiştir.

İlgili Araştırmalar

İlgili literatür incelendiğinde; spor, mülteciler, sosyal uyum ve sosyal sermaye ilişkilerinin farklı şekillerde ele alındığı görülmektedir.

Spor aktiviteleri ve sosyal uyum ilişkisine dair çalışmalara bakıldığında; yeni bir ülkeye ‘uyum sağlama’ sürecinde spor ve rekreatif etkinliklerin rolünü araştıran Doherty ve Taylor (2007), Kanada’da bir şehre yeni göç etmiş, çeşitli etnik kökenlerden gelen 40 lise öğrencisi ile odak grup görüşmeleri yapmıştır. Araştırma bulguları, spor ve rekreatif etkinliklerin, başarılı göçmen yerleşiminin anahtarı olarak tanımlanan dil gelişimi ve ana akım kültüre uyum sağlama konularında bireylere yardımcı olabilecek, eğlenceli ve sağlıklı bir araç olarak algılandığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte araştırmacılar, spora katılımın dil zorlukları, ana akım sporlara aşina olmama ve akranlarının önyargısı nedeniyle, yeni gelen

gençlerde sosyal dışlanma duygularına yol açabileceğini de belirtmektedir. Bu noktada, araştırma sonuçlarından yola çıkılarak, sosyal uyum için spor politikalarının düzenleme ve uygulama süreçlerinin inceliklerle planlanması ve yürütülmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

Spaaij (2009) çalışmasında, Hollanda Rotterdam'da yürütülen Sport Steward Program adlı bir spor eğitim programı üzerinden, sporun dezavantajlı gençlerde sosyal hareketliliğe katkısını ele almaktadır. Araştırmacı, spor temelli sosyal müdahale programlarının, sosyal konumların iyileştirilmesini sağlayan ve belirli faydaların elde edilebileceği farklı sermaye biçimlerinin yaratılması için potansiyel araçlar olarak kavramsallaştırıldığını belirtmektedir. Araştırmada konu edinilen programın, bazı katılımcıların sosyal hareketliliğine katkıda bulunurken, çoğu katılımcının da kültürel, sosyal ve/veya ekonomik sermayelerinde, nispeten mütevazı bir artış sağladığına vurgu yapılmaktadır. Bununla birlikte, spor temelli müdahale programlarının, sadece bireysel özgürlük ve fırsatları artırmaktan ziyade, bir tür sosyal kontrol ve düzenleme işlevi gördüğü belirtilmektedir. Bu yönüyle de sporun giderek, dezavantajlı mahallelerde sosyal düzen yaratmayı amaçlayan neoliberal politikaların önemli bir ögesi hâline geldiği ifade edilmektedir.

Türkel (2010), 6 ve 7. sınıf öğrencileriyle yürüttüğü çalışmasında, sporun öğrencilerin iletişim becerilerini ve sosyal uyum düzeylerini pozitif yönde, anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

UNICEF tarafından, dezavantajlı olarak kabul edilen gruplar için spora teşvik stratejileri kapsamında, Avrupa'da ve Türkiye'de yapılan uygulamaların incelendiği çalışmada (Çeviker, 2018), Türkiye'de göçmenler için yapılan uygulamaların olumlu yönde sonuçlar verdiği görülmüştür. Bununla birlikte, dezavantajlı gruplar için bu tür uygulamaların Türkiye'de yeterli sayıya ulaşmadığı ve istenilen düzeye ulaşması adına çalışmaların yürütülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Diğer bir çalışmada, okullardaki beden eğitimi derslerinin mülteci çocukların adaptasyonuna nasıl katkıda bulunduğunu ve göçle birlikte gelen travmaların azaltılmasında hangi parametrelerin daha etkili olduğunu araştıran Dünder (2019), beden eğitimi öğretmenlerinin yarısından fazlasının (yaklaşık %53), mülteci çocukların derse ilgisinin yüksek olduğu ve bunun pozitif bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilebileceğini ifade ettikleri bulgusuna ulaşmıştır. Dünder, beden eğitimi derslerindeki düşük stres seviyesi ve çocukların sosyalleşme ihtiyacının, bu durumun ana nedenleri olarak görülebileceğini belirtmektedir. Buradan yola çıkılarak, spor aktivitelerinin, çocukların daha rahat sosyalleştiği ve yerli

akranlarıyla kaynaşmaları için etkili bir ortam yarattığı söylenebilir. Bu durum, okula devam edemeyen mülteci çocuklar için benzer aktivitelerin ihtiyacına işaret etmektedir.

Harwood (2019) yaptığı çalışmada, Avustralya Brisbane'deki bir lisede öğrenim gören mülteci kökenli gençler için yaşadıkları yere uyum sağlamada, sporun nasıl bir yere sahip olduğu sorusunu irdelemektedir. Çalışma bulguları, sportif aktivitelere katılan gençlerde çift kültürlülük stresinin azaldığını göstermektedir. Bourdieucu yaklaşımdan bakıldığında spor, gençlerin iki kültür arasındaki 'sıçrayış' sürecinin stresinden kurtulmalarını sağlamaktadır. Sporun aynı zamanda, bazı gençler için kültürel gerilime sebep olduğunu da belirten Harwood, sportif aktivitelerine önem veren öğretmen ve öğrencilerin, öğretme ve öğrenme sürecinde daha iyi ilişkiler geliştirdiklerini de ortaya koymaktadır. Araştırmacı buradan yola çıkarak sporu, mülteci kökenli bazı gençlerin, eğitim ortamının diğer alanlarında özgürce elde edilemeyen sermayeye sahip olabilecekleri bir platform olarak tanımlamaktadır.

Stura (2019), Almanya'da spor kulüplerine üye olan göçmenlerin, bu kulüplere erişme ve spor ortamına katılımı ilgili zorlukların üstesinden gelme hususunda hangi yapısal koşulların yardımcı olduğu, hangi koşulların veya faktörlerin entegrasyonu etkilediği ve hangi karakteristik özelliklerin kulüplerin ılımlılık düzeyine yardımcı olduğunu veya engellediğini araştırmıştır. 35 mülteci ve 15 kulüpten 32 profesyonel ve gönüllü personel ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapan araştırmacı; antrenör, takım üyeleri ve kulüp liderlerinin mültecilere yardım etme, zorlukların üstesinden gelme ve entegrasyona yönelik bir kültürleşme stratejisini desteklemede kilit bir rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır.

Yine Avustralya'da yapılan bir çalışmada, Somalili mülteci çocukların okulla ilişkili beceri ve ihtiyaç tanımlamalarını inceleyen Dodds, Lawrence, Karantzas, Brooker, Lin, Champness ve Albert (2010), hem Somalili hem de Somalili olmayan kız ve erkek çocukların çoğunun en büyük becerileri olarak sporu tanımladıklarını belirtmiştir. Araştırmada, spora olan bu ilginin Somalili çocukların futbol tutkusuyla Avustralya'daki spor tutkusu eşleşmesi ihtimali üzerinde durulsa da Somalili çocukların, muhtemelen okulda ve daha geniş topluluklarda onlara statü kazandırabilecek yeterlikler konusunda gerçekçi davrandıkları ihtimalinden de söz edilmektedir. Bununla birlikte araştırma sonuçlarında, sporun, azınlık ve dezavantajlı grupların genellikle akademik başarı ile elde edemedikleri sosyal sermayeyi kazanmanın bir yolu olabileceği belirtilmiştir.

Dünyadaki göçmen ve mülteci krizi bağlamında, spora katılımın topluma aidiyet duygusunu geliştirmede bir rol oynayabileceği düşüncesine değinen Doidge, Keech ve Sandri (2020),

spor, mültecilerin birbirleriyle ve ev sahibi topluluklarla bütünleşmesi için bir fırsat olarak tanımlanmaktadır. Araştırmacılara göre Birleşik Krallık'taki spor organizasyonları (özellikle spor kulüpleri), kaynaklarını spora katılımı artırmanın ötesinde, sosyal politika uygulamalarına ayırma konusunda zorluklarla karşılaşmaktadır. Antrenör, gönüllü ve yöneticilerin kapsayıcı spor etkinliklerini bilinçli bir şekilde yönetme yaklaşımlarının, mülteci entegrasyonu için önemli olduğunu savunan araştırmacılar, çalışma bulgularında ortaya çıkan üç önemli sonuca dikkat çekmektedir: Antrenörlerin aktif yaklaşımı mülteci entegrasyonu kolaylaştırabilir; böyle bir yaklaşım güvenli, keyifli ve samimi bir ortamda yürütülmelidir ve son olarak, eğer aktivitenin odak noktası sportif becerilerden ziyade eğlence ve sosyal etkileşim olursa, mülteci ve göçmen gençler için spor, olumlu etkilere sahip bir sosyal aktivite olur.

Bu çalışmaların yanı sıra, toplumlardaki farklı etnik gruplar ya da azınlık gruplar arasındaki çatışmaların spor yoluyla giderilmesini amaçlayan program, proje ve faaliyetlere dair incelemeler de bilimsel araştırmalara konu olmaktadır:

Avrupa Birliği Komisyonu, mülteciler ve azınlık grupların entegrasyonu için hazırladığı 'Çeşitlilik ve Uyum' başlıklı raporunda sporun, gençler başta olmak üzere, topluluklarda sosyal entegrasyonu desteklemedeki rolünün geniş çapta tanındığını belirtmektedir. Rapora göre spor, bir boş zaman uğraşından daha fazlası hâline gelmiş, ortak bir dil ve sosyal demokrasi için bir platform sunan, siyasi demokrasi için uygun koşullar yaratan ve demokratik vatandaşlığın gelişiminde etkili olan bir olgudur. Aynı zamanda spor, kültürel farklılıkların anlaşılmasını ve takdir edilmesini sağlarken, önyargılarla mücadeleye de katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla spor, göçmen ve azınlık grupların sosyal dışlanmasını sınırlamada rol oynamaktadır (Council of Europe, 2000).

Avustralya'da spora katılımın, mülteci ve göçmen gençler için olumlu bir çözüm bulma ve onların topluma kaynaşması açısından kritik bir arabulucu olarak tartışıldığı çalışmada Levermore (2008), sporun toplumlardaki gelişime sunduğu katkıyı; gruplar arası çatışma, kültürler arası anlaşma, farkındalık geliştirme ve ekonomik kalkınma bağlamlarında ortaya koymaktadır. Bu da farklı gruplardan oluşan toplumların kalkınmasında sporun, farklılıkların kabulü yoluyla sosyal uyumun sağlanması hususunda bir rol oynadığı fikrini desteklemektedir.

Kunz (2009), çalışmasında spor ve oyunun afet ya da çatışma sonrası durumlarda psikososyal rehabilitasyon sürecini destekleyen yenilikçi bir araç olarak görüldüğünü

belirtmektedir. Çalışma kapsamında, İran Bam'da gerçekleşen depremden sonra, İsviçre Kalkınma Akademisi tarafından uygulanan 'Travma Geçirmiş Çocuklar ve Gençler İçin Spor ve Oyun' projesi incelenerek, afet sonrasında psikososyal rehabilitasyonu desteklemek için spor kullanmanın avantaj ve sınırlamaları, kazanılan deneyimler ve projeden çıkarılan dersler tartışılmaktadır. Araştırmacı tarafından, projenin olumlu etkileri hem grup hem de bireysel düzeyde tanımlanmıştır. Olumlu etkilerin tek başına spora atfedilmesinin mümkün olmayacağı ifade edilse de sporun katılımcı çocukların refahı ve gelişimi için olumlu katkılar yaratabileceği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, spor uygulamalarının, eğitmenlerin destekleyici bir ortam yaratma çabaları adına, projenin başarısı için çok önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkarak, bu araştırmanın problem durumunda belirtilen, mülteci çocuk ve gençlerin savaş sonrası travmaları ve göç ettikleri ülkelerde yaşadıkları sorunları spor yoluyla en aza indirmenin, dolayısıyla onların uyum sürecinin hızlandırılmasının mümkün olabileceği anlaşılmaktadır.

Uptin, Wright ve Harwood'un (2012), Avustralya Melbourne'deki eski mültecilerin lise deneyimleri üzerinden, farklı olarak tanımlanma ve okullarda hem akademik hem de sosyal olarak aidiyet yollarını müzakere etme hikâyelerini inceledikleri çalışmada dikkat çeken bulgulardan biri, erkek öğrencilerin futbol ve basketbol gibi sporlarda başarı gösterdikleri takdirde farklı sosyal sermaye, sınıf ve etnik kökenden arkadaşlıklara erişim sağlamalarıydı. Bu sonuca göre sporun, farklı sosyal sermayelere ulaşarak bu sermayenin genişletilmesi için bir araç niteliği taşıdığı söylenebilir.

Block ve Gibbs (2017), spor ortamlarında ayrımcılık ve kültürel hassasiyet eksikliği, mülteci kökenli yerleşimciler için spor hizmetleri hakkında bilgi eksikliği, ulaşım yetersiz erişim, kültürel olarak belirlenmiş cinsiyet normları ve aile tutumları gibi engelleri ortaya koyarak, hem hâlihazırda uygulanan hem de gelecekte uygulanacak benzer program/modeller için örnek oluşturmaktadır. Çalışmada üç farklı katılım modeli belirlenmiştir: Mülteci kökenli çocuklar için kısa dönemli programlar, mülteci kökenli çocuklar ve gençler için devam eden programlar ve kulüplere entegrasyon. Bu modeller, göreceli zorluk ve yararları ve bu nüfus grubu için sürdürülebilir katılım ve sosyal uyumu destekleme kapasiteleri açısından tartışılmaktadır.

Çelik (2019), İstanbul'da ikamet etmekte olan Suriyeli mülteci kadınların demografik, sosyal ve ekonomik özellikleri, değer ve davranışları, ev sahibi topluluk hakkındaki algıları, kamu hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri, sosyal uyum ve mülteci bir kadın olarak

karşılaştıkları ortak zorlukları betimlerken, özellikle sosyal uyum sürecinde etnik köken, sınıf ve cinsiyet değişkenlerinin göç ve yerleşim sürecinde nasıl etkileşime girdiğini ortaya koymuştur. Bu bakımdan çalışmanın, mültecilerin sosyal uyum sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve bunlarla nasıl başa çıkılacağı konusunda geliştirilecek politikalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Spor ve kalkınma konuları, özellikle son yıllarda artan bir ilgiye sahiptir. Toplumların kalkınma planlarında ve sosyal sermaye yatırımlarında, sporun önemli bir paydaya sahip olduğunu vurgulayan araştırmalara bakılacak olursa:

Beutler (2008); toplumların, sporun gücünü kalkınma ve barışı teşvik etmenin bir yolu olarak kabul gördüğüne dikkat çekmektedir. BM'nin 2001 yılından itibaren, bin yıl kalkınma hedeflerine ulaşılmasını hızlandırmak ve barışı teşvik etmek için sporu uygun maliyetli bir araç olarak desteklemeye başladığının altını çizmekte ve bu durumu, sporun sistematik ve uyumlu kullanımının halk sağlığı, evrensel eğitim, cinsiyet eşitliği, yoksulluğu azaltma gibi birçok konuda önemli katkılarda bulunabileceğinin kanıtı olarak sunmaktadır. Aynı zamanda, 2005 yılının Uluslararası Spor ve Beden Eğitimi yılı olarak kabulünden bu yana, BM Üye Devletlerinin, ulusal mevzuatlarında ve politikalarında, sporun çok sayıda iç ve dış politika sorunuyla başa çıkmadaki rolüne giderek daha fazla yer verdiğini belirtmektedir.

Giulianotti'nin (2004) çalışmasında yer verdiği, 2003 yılında United Nations, Swiss Agency for Development and Cooperation ve Swiss Federal Office of Sports tarafından gerçekleştirilen “Spor ve Kalkınma” konferansında, organizasyonların ve konuşmacıların üzerinde durduğu noktalar, sporun bireysel gelişim ve toplumsal kalkınmadaki payını ortaya koymaktadır:

“Spor, erkekleri ve kadınları, onlara güç, dayanıklılık, canlılık ve cesaret bahşederek dönüştürür.” (Red Cross in Indo-China)

“Spor ve rekreasyon, tüm çocuklar için hayati önem taşır. Mülteci bir çocuk için, yıkılmış bir dünyayı yeniden inşa etmede yerleri doldurulamaz.” (Sadako Ogata, UNHCR)

“Spor, hayatın en iyi okulu olmaya devam ediyor. Gençler sporla; zaferi yönetmeyi, yenilginin üstesinden gelmeyi, takım oyuncusu olmayı, güvenilir olmayı, diğer takım üyelerinin güvenini kazanmayı, rakiplere ve kurallara saygıyı, iyi sonuç için düzenli eğitime ihtiyaç olduğunu ve sınırlarını ve kendilerini daha iyi tanımayı öğrenirler.” (Adolf Ogi, eski İsviçre başkanı)

Welty Peachey, Lyras, Cunningham, Cohen ve Bruening (2015), ‘barış için spor’ etkinliğine katılmanın ve kişinin sosyal hakimiyet yöneliminin, önyargı ve değişim katalizörü olarak öz yeterlik üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışma, takım temelli spor ortamının ve sosyal

fırsatların, önyargıların azaltılmasında etkili olduğunu, eğitim platformlarının değişim katalizörü olarak öz yeterliği artırmak için önemli olduğunu göstermiştir. Bu sonuca göre spor ortamının, önyargıları azaltarak sosyal sermayenin oluşması ya da genişlemesi için fırsat sunduğu ve dolaylı olarak toplumların kalkınmasında olumlu etki yarattığı söylenebilir.

Svoboda ve Šafaříková (2020) çalışmalarında ‘Kalkınma ve Barış İçin Spor (Sport for Development and Peace) konusunu ve bu konunun uluslararası kuruluşların gündemine alınma süreci ile bu süreçte yer alan aktörlerin faaliyetlerini incelemişlerdir. Araştırmacılar, SDP uygulamalarının önce Birleşmiş Milletler, sonra da Olimpik Hareket’e dâhil olmasının küresel düzeyde geçerlilik kazanmasındaki etkisinin altını çizmektedir. Aynı zamanda araştırmacılar, bu uygulamalarda amaçlanan hedefler, kullanılan yöntemler ve nihai sonuçların kapsamlı bir değerlendirme analizinin de uluslararası, bölgesel veya yerel düzeydeki SDP stratejileri ve programlarına dâhil edilmesi gerekliliğini savunmaktadır.

Topluluklar arası çatışmalar, olimpizm değerlerinden yola çıkılarak oluşturulan olimpik eğitim program ve projelerinde de üzerinde durulan konulardan biridir:

Özellikle sosyal uyum konulu araştırmalarda sıkça tartışılan iki konudan biri olan çokkültürlülük (diğeri kültürlerarasılık) kavramı ile olimpik değerler, Olimpik Hareket ve olimpik eğitim ilişkisini tartışan Dacosta, Abreu ve Miragaya (2006), Coubertin’in olimpizm idealinin ve olimpik değerlerin, uluslararası değerleri ne kadar yansıttığını ve bu yansımanın zaman içindeki değişimini ele almaktadır. Araştırmacılar, giderek artan sayıda kurum, kuruluş, araştırma merkezi ve eğitimcinin, çok kültürlülüğü ve onun herkesin hayatındaki etkisini tartıştığını ve farklı grupları bir araya getirmek için okul ve internet gibi yaygın kanallar yanında Olimpik Hareket’e hizmet eden kurumların da kullanıldığını belirtmektedir. Araştırmacıların bu yöndeki tartışmaları, çok kültürlü toplumlarda, olimpik eğitim program ve projelerinin gruplar arası ilişkileri iyileştirmede bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Yeni Zelanda’da yürütülen ‘Yaşam için Spor’ adlı olimpik eğitim programında, mülteci çocuk ve gençlere hem yüzme eğitimi verilmiş hem de olimpik değerler yoluyla arkadaşlık kurma, çaba göstermenin değeri ve farklılıklara saygıyı öğretme amaçlanmıştır. Mills ve Thorner (2007), bu eğitim programını inceleyerek, aynı zamanda Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin mültecilerle ilgili bakış açısını da tartışmaktadır.

Nanayakkara ve Culpan (2012) Asya kıtasındaki gruplar arası çatışmayı ele alan çalışmasında, kutuplaşmış toplumlarda barışı teşvik etmek için sporun gücü ve araçsal değerinin kullanımını önermektedirler. Özellikle Asya Olimpiyat Komitesi tarafından, bölgedeki barışın spor yoluyla sağlanması yönünde adımların atıldığı bir dizi projenin ana hatlarını vermektedir. Araştırmacılar, ileriye yönelik etkili uygulamalara sahip olmanın ve spor-barış bağına güçlendirmenin, olimpizm felsefesinin tanıtımını içeren, tutarlı ve eğitimsel açıdan sağlam stratejilerin avantajlı olacağını belirtmektedir. Buradan yola çıkarak, olimpizm değerleri temel alınarak oluşturulan program ya da projelerin, bölgedeki gruplar arası çatışmayı önleme ve sosyal sermaye inşasına katkı sağlama konusundaki önemi göz önünde bulundurulmalıdır.

Avustralya'da, bir kalkınma için spor programının etki değerlendirmesi adına rapor sunan Nathan, Kemp, Bunde-Birouste, MacKenzie, Evers ve Shwe (2013), 4 okuldan 142 gençle yaptıkları çalışmada, programa katılan erkek çocukların, katılmayan (kontrol grubu) erkek çocuklara göre, akran sorunu ölçeğinde anlamlı düzeyde daha düşük puanlara ve prososyal davranışlar ölçeğinde anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip oldukları sonucuna ulaşmış ve bu sonuçlar programa katılımı ile ilişkilendirmiştir.

Nanayakkara (2015) deneysel çalışmasında, Sri-Lanka'da etnik olarak bölünmüş gruplarda, genç öğrenciler için yapılan olimpiik eğitimin, gruplardaki çatışma çözümü ve barışın desteklenmesi üzerindeki yeterliğinin nasıl geliştirilebileceğini tartışmaktadır. Çalışmanın dikkat çekici sonuçlarından biri, eğitim müfredatına dâhil edilen olimpiik eğitim uygulamalarının, cinsiyet veya etnik kökenlerine bakılmaksızın deney grubu öğrencilerinin çatışma çözme yeterliklerini önemli ölçüde geliştirmesidir. Bu da iyi planlanmış ve yönetilmiş bir olimpiik eğitim programının, bireylerin çatışma çözme yeterliklerini geliştirme adına olumlu katkı sunabileceğini göstermektedir.

Nanayakkara (2016) bir başka çalışmasında, olimpiik eğitimin insanlara fiziksel, sosyal ve eleştirel okuryazarlık ve çatışma çözme okuryazarlığı sunarak, entegrasyon yetkinliklerini nasıl güçlendirebileceğini araştırmak adına, olimpizm değerlerini ve çatışma çözme stratejilerini birleştiren bir müfredat modeli oluşturmuştur. Bu entegre müfredat modelini, Sri-Lanka'da savaş sonrası parçalanmış toplumda iki ana etnik grup olan Sinhalese ve Tamilleri temsil eden bir grup genç öğrenci arasında test etmiştir. Araştırma sonuçları, olimpizm eğitimiyle entegre edilmiş bir müfredatla birleştirilen çatışma çözme stratejilerinin, cinsiyetleri veya etnik kökenleri ne olursa olsun, genç öğrencilerin çatışma

özme yeterliklerini önemli ölçüde geliştirdiğini ortaya koymuştur. Çalışma, gruplara ayrılmış topluluklarda gruplar arası çatışmayı azaltmak veya önlemek adına, olimpizm değerleriyle harmanlanmış bir eğitim programının olumlu etkiler sunabileceğini göstermektedir.

Karaşahinoğlu ve Yıldırın'ın (2021), Sportif Eğitime Destek Projesi'ne katılan Suriyeli ve Türk ocukların, birbirlerine hissettikleri arkadaşlık duygusu ve birbirleri için oluşturdukları 'arkadaşlık' kavramına yönelik algıları sosyal uyum açısından incelediği çalışmaya 5-17 yaşlarında 108 ocuk katılmıştır. Nitel olarak tasarlanan çalışmada veriler, metafor ve çizimler yoluyla elde edilmiştir. Veri analizi sonucu metaforların kategorik dağılım incelendiğinde, Türk ocukların Suriyeli ocuklara göre anlamlı düzeyde [χ^2 (sd=1, n=96)=4,27, $p<.05$] daha fazla olumsuz ve nötr duygular besledikleri görölmüştür. Resimler incelendiğinde, 'zaman geçirme' teması altında, ocukların Türk/Suriyeli akranlarıyla aldıkları spor eğitimlerini ya da oynadıkları oyunları, 'hislerini betimleme' teması altında ise akranlarıyla ilgili his ve düşüncelerini tasvir ettikleri görölmüştür. Temalar arası ilişkiye bakıldığında, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [χ^2 (sd=1, n=88)=2,09, $p>.05$].

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırma konusuna dair kavramsal literatür bilgilerine yer verilmiştir. Araştırma konusu kapsamında mültecilik kavramı; Suriyeli mülteciler, sosyal uyum, sosyal sermaye, sosyal sermaye ve sosyal uyum kavramlarının spor ile ilişkisi ve olimpik eğitim konuları ayrı başlıklar hâlinde açıklanmıştır.

Mültecilik Kavramı

Dünya çapında, özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde, gittikçe artan göç dalgaları sebebiyle Castles ve Miller (2004) tarafından ‘göç çağı’ olarak adlandırılan zaman, beraberinde yeni kavramları da hayatımıza getirmiştir. Göç eden kişiler, göç nedenleri, sosyal statüleri ve geleceklerine dair belirsizliklerden dolayı ülkelerinden ayrıldıktan sonra, gittikleri ülkelerde farklı statülerle tanımlanmaktadır. Bu statüler göçmen, mülteci, sığınmacı, vatansız kişi ve IDP (Internally Displaced Person: ülkesinde yerinden edilmiş kişi) olarak dört gruba ayrılmaktadır. Vatansız kişiler, herhangi bir devlet tarafından vatandaş olarak kabul edilmeyenler olarak tanımlanırken (UNHCR, 2021e), IDP’ler kendi ülkeleri içinde yaşadıkları yerden ayrılmaya zorlanan, yani evlerinden ayrılmalarına rağmen ülke dışına çıkmayan kişilerdir (UNHCR, 2021f). Bu iki statü dışında çoğu zaman birbirine karıştırılan göçmen, mülteci ve sığınmacı statüleri aşağıda açıklanmaktadır.

Göçmenler, uluslararası kabul gören yasal bir tanıma sahip olmamakla birlikte, doğdukları veya vatandaşı oldukları ülke dışında başka bir ülkede yaşayan insanlar olarak tanımlanmaktadır. Bazı göçmenler çalışma ve okuma gibi idealler için ülkelerini terk

ederken, bazıları da yoksulluk, siyasi huzursuzluk, çete şiddeti ve doğal afetler gibi olumsuzluklar sebebiyle başka bir ülkeye yerleşmektedirler (Amnesty International, 2021).

Sığınmacılar ise sığınma talebi henüz işleme konmamış kişiler olarak tanımlanmaktadır. Her yıl, yaklaşık bir milyon insan sığınma talebinde bulunmakta ve bu kişilerin uluslararası korunma taleplerinin kabulü için ülkelerin ulusal sığınma sistemleri bulunmaktadır. Ancak, genellikle çatışma veya şiddet sonucu ortaya çıkan kitlesel göç hareketleri sırasında, sınırı geçen her sığınmacı ile bireysel görüşme yapmak her zaman mümkün veya gerekli olmamaktadır. Böyle durumlarda bu gruplar, 'ilk bakışta' mülteci olarak adlandırılmaktadır (UNHCR, 2021d).

Bu araştırma kapsamında incelenen eğitim programı, mülteci statüsündeki Suriyeli çocuklara ve ailelerine yönelik olduğundan, katılımcı Suriyeli aileler ve programa dâhil olan çocuklar için değerlendirme ve yorumlar mültecilik kavramı temel alınarak yapılacaktır.

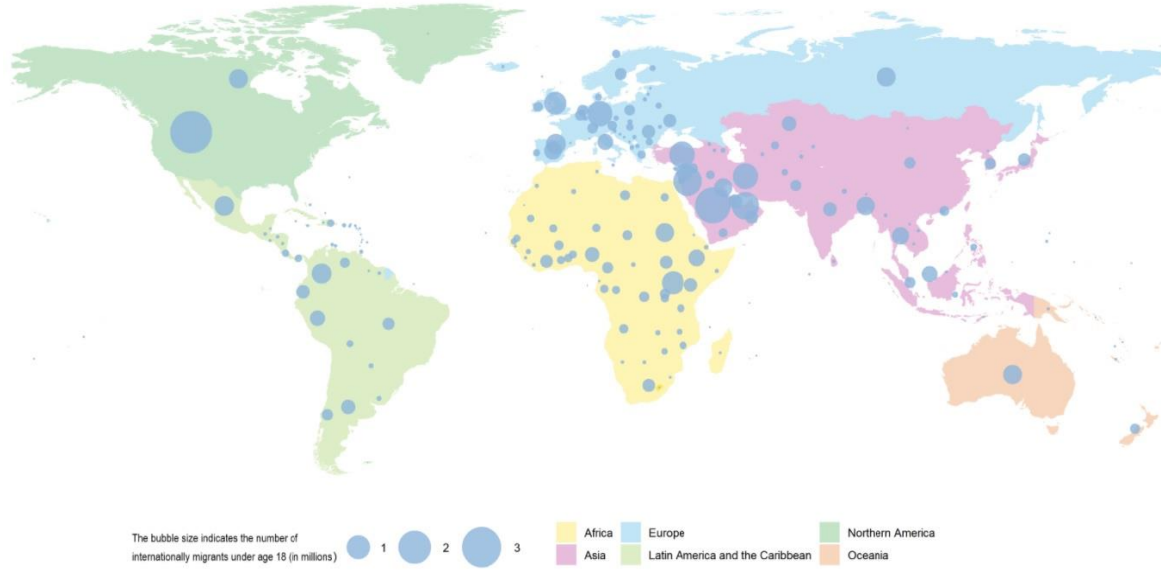
UNHCR mültecilik kavramını şu şekilde tanımlamaktadır (2021a):

Mülteci; zulüm, savaş veya şiddet nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalan kişidir. Bir mültecinin ırk, din, milliyet, siyasi görüş veya belirli bir sosyal gruba üyelik nedeniyle haklı gerekçelere dayanan zulüm korkusu vardır. Çoğunlukla, eve dönemezler veya dönmekten korkarlar. Savaş ve etnisite, aşiret şiddeti ve dini şiddet, mültecilerin ülkelerinden kaçmalarının başlıca nedenleridir.

Mülteciler, ciddi düzeyde insan hakları ihlali ve zulüm görme riski altında oldukları için kendi ülkelerinden kaçmaktadırlar. Güvenliklerine ve yaşamlarına yönelik riskler o kadar büyüktür ki kendi hükümetleri onları bu risklerden koruyamadığı veya koruyamayacağı için, ülkelerini terk ederek güvenli bir yer aramaktan başka seçeneklerinin olmadığını hissederler (Amnesty International, 2021).

2020 sonunda, sayıları 281 milyonu bulan mülteciler arasında, UNHCR'in yetkisi altında olanların %80'inden fazlasının yalnızca 10 ülkeden geldiği görülmektedir: Suriye Arap Cumhuriyeti, Afganistan, Güney Sudan, Myanmar, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Somali, Sudan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Eritre ve Burundi. Bu ülkelerin çoğu, en az yedi yıldır en çok mülteci veren ülkeler arasında yer almaktadır. 2021 yılının ikinci yarısında alınan verilere göre Türkiye, 4 milyon kişi ile en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülkedir. UNHCR'nin yetkisi altındaki 20.7 milyon mültecinin 8 milyonu, yani yaklaşık %38'i, 18 yaşın altındaki mültecilerden oluşmaktadır (International Organization for Migration, 2021;

UNICEF, 2021a). Şekil 1’de, ikamet edilen ülkeye göre, 18 yaş altı uluslararası göçmen nüfusunun dağılımı verilmiştir.



Şekil 1. Avrupa ve Orta Asya'daki mülteci ve göçmen çocukların ülkelere göre dağılımı. Child migration, UNICEF, 2021a, <https://www.unicef.org/documents/turkey-humanitarian-situation-report-syrianrefugees-response-31december-2020> sayfasından erişilmiştir.

Büyük mülteci ve göçmen hareketlerinin sınırları aşan siyasi, ekonomik, sosyal, gelişimsel ve insani sonuçları bulunmaktadır. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, komşu veya transit konumdaki ülkeler bu hareketlerden orantısız şekilde etkilenmektedir. Ülkelerin sosyal ve ekonomik uyumlarını ve gelişimlerini etkileyen bu durumu, hiçbir devlet kendi başına yönetemez. Bunlar, küresel yaklaşımlar ve küresel çözümler gerektiren olaylardır. Ek olarak, uzun süreli mülteci krizleri artık olağan hâle gelmiştir ve ülkeler için uzun vadeli yansımaları olmuştur. Ev sahibi ülkelere ve göç topluluklarına yardımcı olmak adına, uluslararası iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır (United Nations, 2016).

Suriye İç Savaşı ve Mülteci Krizi

Suriye, resmi adıyla Suriye Arap Cumhuriyeti, Akdeniz'in doğu kıyısında yer alan, kuzeyde Türkiye, doğu ve güneydoğuda Irak, güneyde Ürdün, güneybatıda Lübnan ve İsrail ile sınırlanan bir ülkedir. Düşük-orta gelirli bir ülke olan ve çoğunluğu Müslümanlardan oluşan Suriye, Sünniler, Aleviler, Hristiyanlar, Ermeniler, Süryaniler, Dürziler, Türkmenler ve Kürtler olmak üzere çeşitli dini ve etnik kökenden yaklaşık 22 milyon insana ev sahipliği

yapmaktadır. 1. Dünya Savaşı'na kadar Osmanlı himayesinde olan ülke, 1920-1946 yıllarında Fransız hâkimiyetine girmiş; ancak 2. Dünya Savaşı sonrası bağımsızlığını ilan etmiştir.

Ülkedeki etnik ve dini gruplar arasındaki gerginlikler, Hafız Esad 1971'de cumhurbaşkanı olana kadar siyasi bir sorun olmaya devam etmiştir. Esad'ın ana hedefi, o dönemde gasp edilen ulusal güvenlik ve iç istikrarı sağlamaktır. Esad'ın yönetimi ve diktatörlüğü, 2000 yılında ölümüyle yerine oğlu Beşar'ın geçmesine kadar devam etmiştir. Beşar Esad, babasının aksine, bir reformcu olarak görülse de protestoculara karşı ordu ve şiddeti kullanarak babasının otoriter liderlik tarzını devam ettirmiştir. Esad, rejime karşı protestoların iç savaşa dönüşmesinin ardından ülkesinin kontrolü için savaşılmaya başlamıştır (Çelik, 2019; Jusufbasic, 2019).

Mart 2011'de, Arap Baharından kaynaklanan huzursuzluk Suriye'ye doğru yol almış ve 40 yılı aşkın siyasi istikrarı kesintiye uğratarak, görünürde sonu olmayan bir şekilde ülkeyi harap etmeye devam eden bir iç savaşı ateşlemiştir. Deraa'da insanlar, duvarlara 'kahrolsun rejim' sloganları yazan üniversite öğrencilerinin tutuklanarak işkence görmesiyle, endişelerini ve öfkelerini sokaklara taşımıştır. Ayaklanmalar, Şam'ın ileri gelen seçkinleri ve Sünni üst sınıfından uzak şehirlerde başlamıştır. Başlangıçta, rejim ve güvenlik güçleri tarafından yapılan haksızlıklara karşı barışçıl bir şekilde sokaklara çıkan halk, sloganlarını 'kahrolsun rejim' den ekonomik iyileşmeye doğru genişletmiştir (Çelik, 2019; Sharara & Kanj, 2014; Taleb, Bahelah, Fouad, Coutts, Wilcox & Maziak, 2014).

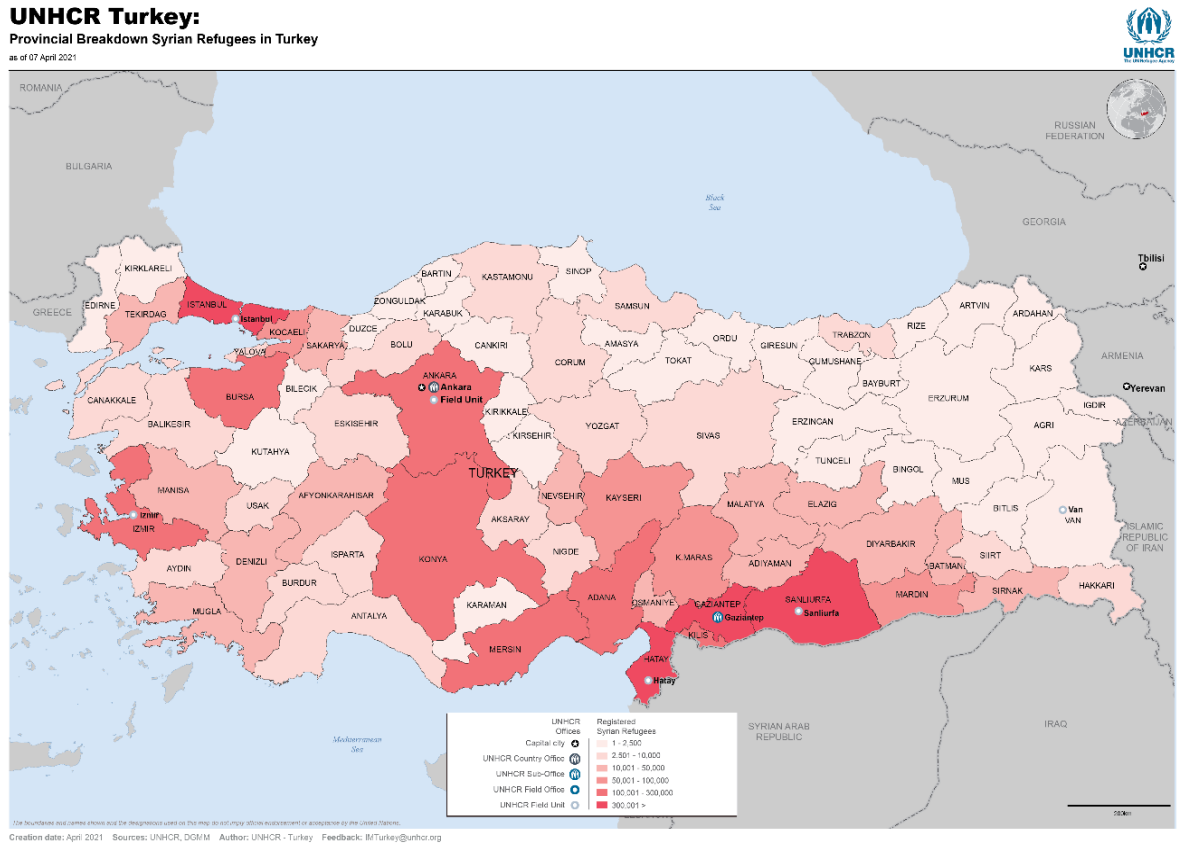
Deraa'da başlayan çatışmaların ülke çapına, hatta komşu ülke sınırlarına kadar ilerlemesi ve kimyasal silahların kullanımının başlaması, uluslararası müdahalelere yol açmıştır. Ülkedeki savaş sebebiyle, milyonlarca Suriyeli ülkesinden kaçarak, başta komşu ülkeler olmak üzere dünyaya yayılan bir göç hareketine dâhil olmuştur (Çelik, 2019). Suriye ile uzun süredir mesafeli olan ilişkilerin düzelmesinden kısa bir süre sonra, savaş nedeniyle yaşanan gerginlikler ve milyonlarca mültecinin ülkeye göçü sebebiyle, bu savaştan en çok etkilenen komşu kuşkusuz ki Türkiye olmuştur.

Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Durumu

1980'lere gelindiğinde, insanların hareketini kolaylaştıran ve hızlandıran küreselleşme sürecinin sonucu olarak Türkiye'ye göç, Türk ve Müslüman olmayan yabancıları da

kapsamaya başlamıştır. Jeopolitik konumu nedeniyle, Ortadoğu'da ve başka yerlerde yaşanan siyasi çalkantı ve ekonomik dönüşümden kaçarak Avrupa'nın daha güvenli ve gelişmiş ülkelerine gitmek isteyen insanlar için Türkiye ideal bir geçiş yolu hâline gelmiştir. Bununla birlikte, Türkiye'de artan ekonomik refah ve siyasi istikrar yabancıları burada çalışmaya, okumaya ve yaşamaya çekmiştir (İçduygu, 2015). 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı da Suriyeli mülteciler için Türkiye'yi hem yaşama hem de Avrupa'ya geçiş yolu olarak kullanma adına öncelikli sığınma ülkesi haline getirmiştir.

Türkiye şu anda, 3.7 milyon kayıtlı Suriyeli ve 330.000'in üzerinde diğer milletlerden mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum, Türkiye'yi dünya çapında en çok mülteci barındıran ülke konumuna getirmektedir (UNHCR, 2021c). Şekil 2'de Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin illere göre dağılımı gösterilmiştir.



Şekil 2. Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin illere göre dağılımı, UNHCR, 2021g, <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86055> sayfasından erişilmiştir.

Türkiye'nin göç politikalarına baktığımızda, 1994 İltica Tüzüğü'nden önce, sığınma veya çalışma haklarıyla özel olarak ilgilenmeden, yabancıların giriş, çıkış, kalış ve ikametine

ilişkin hüküm ve usullerin çok az sayıda metinde yer aldığı görülmektedir. Türkiye'deki göçmen ve sığınmacı akışını yöneten ana politikalarını açıkça belirten ilk belge, Türk asıllı insanların göçünü açıkça destekleyen, 1934 tarihli İskân Kanunu'dur (İçduygu, 2015). Bununla birlikte Türkiye, mülteci hukukunun uluslararası belgesi olan; mülteciliğin tanımı, mültecilere yönelik yasal koruma, yardım ve sosyal hakları ve mültecilerin ev sahibi ülkelere yönelik yükümlülüklerini tanımlayan ve savaş suçluları gibi mülteci statüsüne hak kazanamayan kişilerin statülerini belirten 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'nü (birini ya da her ikisini) imzalayan 149 ülkeden biridir. 1951 Sözleşmesi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupalı mültecileri korumakla sınırlı olsa da yerinden edilme sorunu dünyaya yayılmaya başladığında, 1967 Protokolü ile bu kapsam genişletilmiştir (UNHCR, 2011).

Nisan 2013'te, Türkiye'nin ilk iltica yasası olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu meclis tarafından onaylanmış ve 04/04/2013 tarihli ve 28615 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile birlikte Türkiye'deki yabancı politikaları ve bunlarla ilgili her türlü işlemde sorumlu ana kuruluş olarak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulmuştur. 22 Ekim 2014 tarihinde ise ülkede geçici koruma altına girenlerin hak ve yükümlülükleri ile yapılacak işlemleri belirleyen Geçici Koruma Yönetmeliği kabul edilmiştir (GİGM, 2021b; UNHCR, 2021g).

Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin 1.2 milyondan fazlası okul çağındaki çocuklardan oluşmakta ve bu durum, ülkeyi dünyada en çok çocuk mülteci barındıran ülke konumuna getirmektedir. Türkiye'de bulunan 768.839 Suriyeli ve diğer mülteci öğrenci, ülke genelinde örgün eğitim hizmetlerine kayıtlı olarak okula devam etmektedir. Bu çocuklardan 640.000'den fazlasını Suriyeli çocuklar oluşturmaktadır. Bununla birlikte, T. C. Millî Eğitim Bakanlığı'na göre, 400.000'den fazla çocuk okula gitmemekte ve bu durum onları tecrit, ayrımcılık, şiddet ve istismara karşı savunmasız bırakmaktadır (UNICEF, 2019; UNICEF, 2021b).

Sosyal Uyum

Sosyal uyum kavramı, işlev ve içerik açısından muğlaklık barındırmakta, bu da standart bir tanımlamayı engellemekte ve kavram, kullanım alanına göre esnek bir anlam potansiyeli barındırmaktadır (Tunçcan Ongan, 2013). Kavramın anlamı açıkça belirtilmese de neye

atıfta bulunulduğunun herkes tarafından bilindiği izlenimi verilmektedir. Genel olarak, sosyal uyumun iyi bir şey olduğu kabul edilmekte ve bu nedenle fazla detaylandırmanın gereksiz olduğu varsayılmaktadır. Ancak, kamu kurum ve politikalarının büyük çaplı sosyal uyum hedefine yönelik çalıştığı durumlarda, kavramın anlam ve etkileri hakkında netlik ve fikir birliği gerekmektedir. Kavramın özü, uyumlu bir toplumun 'birlikte olma' durumuna dayanmaktadır. Sosyal uyumun sağlandığı toplumlarda, tüm bileşenler bir şekilde topluma ortak olmakta, toplum refahına uyum ve katkı sağlamakta ve toplumsal hedefler ve gruplar arası çatışma büyük ölçüde bulunmamakta veya minimum düzeyde kalmaktadır (Kearns & Forrest, 2000). Bu araştırmada katılımcı görüşleri, katılımcıların sosyal uyum kavramından ne anladıkları ile kavramın net ve açık tanımı karşılaştırılarak yapılmıştır. Çünkü insanlar, sosyal uyumu, ortak olma ve ayrılma arasındaki zor çizgide müzakere etmeye gönüllü olmaya dayandırabildiği gibi aynı insanların benzer sosyal uyum anlayışını paylaşma ya da bunun nasıl başarılacağı konusunda anlaşamama olasılıkları da bulunmaktadır (Hickman, Crowley, & Mai, 2008). Bu nedenle, bu bölümde sosyal uyum kavramının farklı tanımlarına yer verilmiştir. Araştırma bulguları sosyal uyum açısından incelenirken de bu farklılıklar ve katılımcıların kişisel deneyim ve sosyal uyumu algılama şekillerinden yola çıkılarak bir değerlendirme yapılmıştır.

Sosyal uyum kavramı, 19. yüzyıl başlarında, sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte şehir nüfusunun artmasıyla literatüre giren bir kavramdır. Sosyal uyum teorisi, Alexis de Tocqueville, Émile Durkheim ve Talcott Parsons tarafından yapılan; dayanışma, sosyal entegrasyon ve toplum ilişkileri, sosyalleşme ve etkileşim sürecine yönelik sosyal düzeni kapsayan çalışmalar ile ortaya çıkmıştır (Atmaca, 2009). Bu kadar eski bir kavram olmasına rağmen, henüz tam ve açık bir anlam üzerinde hemfikir olunamamıştır. Sosyal uyum hâlâ, çok katmanlı ve kullanıldığı alan dinamikleriyle şekillenebilen, yeni anlamlara açık, güncellenebilen, esnek bir kavramdır.

Forrest ve Kearns (2011), sosyal uyumun, ortak bir ahlak ve ortak amaç duygusu ihtiyacına atıfta bulunduğunu ve bu ihtiyacın da sosyal kontrol ve sosyal düzen boyutları, insanlar, gruplar ve yerler arasındaki gelir ve refah eşitsizliğinin sosyal dayanışmaya yönelik tehdidi, topluluklar veya aileler arasındaki sosyal etkileşim düzeyi ve aidiyet duygusu ile tanımlandığını belirtmektedir. Sosyal uyum eksikliği, toplumda çatışmalara, sosyal düzensizliğe, farklı ahlaki değerlere ve sosyal eşitsizliğin çok fazla artmasına yol açmaktadır. Ager ve Strang (2004) ulusal, etnik veya dini grupların sosyal katılımının

sağlanması, kültürlerarası anlayış ve sosyal uyum için fırsatlar yaratma adına önemini vurgulamaktadır. (Forrest & Kearns, 2011, Spaaaj, 2012). Hickman vd.'ne (2008) göre sosyal uyum, toplumsal dönüşümleri, toplumsal cinsiyet, etnik köken, ırk, sınıf, inanç, yaş ve cinsellik kesişimlerinde, toplu ve bireysel olarak deneyimleyerek anlama ve yönetmeden ileri gelmektedir.

Buraya kadar anlatılanlardan yola çıkarak, sosyal uyumun tek bir boyut yerine çok boyutlu bir süreç olduğu ve bu boyutların birbirine etki ettiği söylenebilir. Dolayısıyla araştırma bulguları yorumlanırken sosyal uyum, etki alanları bakımından incelenmiş ve algılanan sosyal uyumun hangi deneyimlere dayandığı üzerinde durulmuştur.. Tablo 1’de sosyal uyumun etki alanları ve bu alanlara dair tanımlar (Forrest & Kearns, 2011) verilmiştir.

Tablo 1.

Sosyal Uyum Alanları

<i>Alan</i>	<i>Tanım</i>
Ortak değerler ve yurttaşlık kültürü	Ortak amaç ve hedefler, ortak ahlaki ilkeler ve davranış kuralları, siyasi kurumlara destek ve siyasete katılım
Sosyal düzen ve sosyal kontrol	Genel çatışma ve mevcut düzene yönelik tehditlerin olmaması, nezaketsizliğin olmaması, etkin informel sosyal kontrol, hoşgörü, farklılıklara saygı, gruplar arası iş birliği
Sosyal dayanışma ve varlık eşitsizliklerinde azalma	Uyumlu ekonomik ve sosyal kalkınma ve ortak standartlar, kamu finansmanı ve fırsatların yeniden dağıtımı, hizmetlere ve sosyal yardımlara eşit erişim, sosyal yükümlülüklerin kabulü ve başkalarına yardım etme isteği
Sosyal ağlar ve sosyal sermaye	Topluluklar ve aileler içinde yüksek düzeyde sosyal etkileşim, sivil katılım ve dernek faaliyeti, kolektif eylem sorunlarının kolay çözümü
Aidiyet ve kimlik	Güçlü aidiyet duygusu, kişisel kimliğin ve aidiyetin iç içe geçmesi

“Social cohesion, social capital and the neighbourhood” Forrest, R. & Kearns, A., 2011, Urban Studies, (38)12, 2125–2143, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1080/00420980120087081> sayfasından erişilmiştir.

Devlet politikalarına baktığımızda, politika düzenlemelerinde sosyal uyum kavramına resmî olarak yer veren ilk ülkenin Kanada olduğu görülmektedir. Kanada Federal hükümeti, 1996 yılında, sosyal uyum araştırmalarında en aktif olan gruplardan biri olan ‘Sosyal Uyum Ağı’ nı oluşturmuştur. Grubun sosyal uyum tanımı ise şöyledir: “Sosyal uyum, tüm Kanadalılar arasında güven, umut ve karşılıklılık ilkesine dayalı olarak, Kanada içinde paylaşılan değer ve zorluklar ve eşit fırsatlardan oluşan bir topluluk geliştirme sürecidir” (Atmaca, 2019).

Robert Putnam (2000), sosyal uyum kavramını, ABD'de azalan siyasi katılımı açıklamak için kullanmıştır. Putnam'a göre, sosyal uyumun altın çağı 1950'li yıllere rastlayan, kitlesel televizyon izleme ve kadınların işgücüne yeniden girmesinden önceki döneme denk geliyordu. Bu dönem aynı zamanda savaş sonrası yeniden yapılanmanın zirveye ulaşarak sanayileşmeyi desteklediği son anlardır. Bireyciliğin artan gücünün topluluk uyumunu aşındırdığı ve topluluk birliğinin sorumluluklarından ve endişelerinden sıyrılmak için iştah yarattığını savunmuştur. Putnam'ın anlayışında, gönüllü toplumsal birliktelik rızaya dayalıdır ve çeşitlilik arasında daha fazla uyum için daha yetenekli bir 'biz' geliştirilmelidir.

Bartram, Poros ve Monforte (2017) sosyal uyum kavramını “göçmenler ve yerli kişiler arasındaki farkı sorunsallaştıran ve ortak kimlikler ve paylaşılan değerleri teşvik ederek, bu tarz problemleri çözme arayışı (hükümet politikaları yoluyla) içinde olan düşünceler öbeği” olarak tanımlamaktadır. Araştırmacılar, sosyal uyum söylemlerinin kaçınılmaz olarak, yerleşik kişilerden farklı olan göçmenlerin ülkeye yerleşimini tanımlayan göç sürecinde, zorluk, hatta tehlike yaratabileceğini belirtmektedir. Çünkü uyum kavramı, bazı ülkelerde ‘asimile etme’ ile karıştırılmakta ve karşılıklı anlayış ve değer benimsemeden çok, göçmenlerin yerleştikleri ülke değerlerini tek taraflı benimseme gerekliliğine işaret etmektedir (Bartram vd., 2017). Bu noktada, özellikle göçmenlere ve sosyal uyuma yönelik politikalar belirlenirken, kavramların net ve açık bir şekilde tanımlanmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Sosyal uyumu sağlamak amacıyla yola çıkılan politika uygulamaları, kimi zaman asimilasyon ya da entegrasyon gibi, birbiriyle ilişkili ama temelde birbirinden farklı konseptlerle karıştırılabilmekte ya da uyum politikalarının temelinde çokkültürlülük ya da kültürlerarasılık yaklaşımlarından hangisinin benimsendiği açık bir şekilde ifade edilememektedir. O hâlde, sosyal uyum politikaları belirlenirken yararlanılan farklı yaklaşımları da kısaca tanımlamak faydalı olacaktır. Bu kavramlar/yaklaşımlar, sosyal uyum politikaları içinde, bu araştırmanın alanı olması dolayısıyla spor/kültür politikalarının ideal temsilini yansıtmaları (Henry, Amara & Aquilina, 2004) bakımından seçilmiştir.

İlk olarak, sıkça birbirine karıştırılan ‘entegrasyon’ ve ‘asimilasyon’ yaklaşımları şu şekilde ayrıştırılabilir:

Entegrasyon; bir azınlık grubun, kendisini çoğunluk toplumuna adapte ettiği ve eşit haklar ve muamele gördüğü süreç olarak tanımlanırken; asimilasyon kavramı, etnik azınlık ve göçmen nüfus kültürlerinin ev sahibi toplumun kültür ve uygulamalarına 'soğurulması' ile ilgili olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla asimilasyon kavramı, hem ana akım kültürel normları benimseyerek kültürleşmeyi hem de yerli kültürel farklılığın kademeli olarak kayıpla ortaya çıkan kültürsüzleşmeyi barındırmaktadır (Henry, Amara & Aquilina, 2004).

Diğer iki yaklaşım olan ‘çokkültürlülük’ ve ‘kültürlerarasılık’ kavramlarına bakıldığında, çokkültürlülük kavramı, siyasi söylemde ve siyaset felsefesinde kültürel ve dini çeşitlilikle bağlantılı zorlukları anlamının ve bunlara yanıt vermenin yolunu tanımlamaktadır. Çokkültürlülük, vatandaşlarının bireysel özgürlüklerini ve kültürel çeşitlilik potansiyelini destekleyen devletlerle ilişkilendirilmektedir (Henry vd., 2004; Song, 2017). Bazı araştırmacılar, kültürlerarasılık kavramını çokkültürlülüğün güncellenmiş bir versiyonu olarak görmektedir. Kültürlerarasılık kavramı şu şekilde tanımlanabilir: “Kültürlerarasılık, merkezinde eşitsizlikler ve dezavantajlarla mücadeleyle sahip olmalıdır. Ancak, yaklaşım bundan daha fazlasını yapmak, daha geniş bir topluluk anlatısı geliştirmek, çeşitliliği olumlu olarak yansıtmak ve davranışları olduğu kadar tutumları da değiştirmeye çalışmakla ilgilidir” (Cantle, 2015, s.8)

Buraya kadar incelenen farklı tanımlar ve politika belirlemede kullanılan farklı yaklaşımların ortak hedefinde, farklı ırk, etnik köken ve kültürden gelen insanlar arasında, çeşitliliği koruyarak ve eşitlik sağlayarak, ortak değerler etrafında, sosyal uyum geliştirmeye odaklanıldığı söylenebilir.

Yeni politikalara bakıldığında, bunların ‘sosyal uyum’ yaklaşımı ekseninde biçimlendikleri ve kalkınma hedeflerinde anahtar unsurun ‘sosyal sermaye’ olarak nitelendirilen her düzeydeki insan ilişkileri olduğu savunulmaktadır (Ongan, 2013). Bu iki kavram, birbirini tamamlayan unsurlar olarak görülmektedir. İki yaklaşımı birbirine bağlayan etkenler sebebiyle bir sonraki bölümde sosyal sermayenin sosyal uyum için nasıl bir temel oluşturduğu da irdelenmiştir.

Sosyal Sermaye

Göç ve çeşitlilik konusundaki mevcut tartışmaların temelinde, siyasi ideolojiden etkilenen kalıcı entegrasyon, kimlik ve vatandaşlık sorunları yatmaktadır. Bu konulardaki ideolojik pozisyonlar yıllar içinde değişmiş ve ‘iyi’ sosyal sermaye algısını da etkilemiştir. Örneğin, bir zamanlar entegrasyona olumlu katkı sağladığı düşünülen kültürel ve dini yerleşim bölgeleri artık dayanışma ve sosyal uyuma tehdit olarak görülebilmektedir (Cheong vd., 2007).

Dolayısıyla, sosyal sermaye ya da sosyal uyum hedefli politikalar belirlenirken, neyin ‘iyi’ ya da ‘faydalı’, neyin ‘kötü’ ya da ‘zararlı’ olduğu veya olabileceği güncel şartlar altında

değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, sosyal sermayenin farklı araştırmacılar tarafından nasıl tanımlandığı ve bu araştırmada esas alınan tanım ve çerçevenin ne olduğu belirtilmektedir. Cheong ve arkadaşları (2007), İngiltere örneği üzerinden, göç, sosyal uyum ve sosyal sermayeyi tartıştıkları çalışmada, sosyal sermaye kavramının dinamik ve değer temelli olduğunu savunmaktadır. İyi veya kötü sosyal sermaye kategorilerinin sosyal olarak inşa edildiğini, bu inşaya etki eden etnik grupların zamanla değiştiği ve hâkim ideolojik iklime bağlı olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmadaki göç, sosyal uyum, sosyal sermaye ve spor eğitimi içeren olimpiik eğitim ilişkisi, Suriyeli göçmenler ve onların mevcut durumu üzerinden değerlendirilmektedir.

‘Sermaye’ kavramı, toplumdaki birey veya gruplara bir tür fayda değeri sağlayan bir kaynak anlamına gelmektedir (Burnett, 2006). Sosyal sermaye ise en genel tanımıyla, sosyal ağlar ve diğer sosyal yapılardaki üyelik yoluyla gerçek ve potansiyel kaynaklara olan erişimdir. (Bartram vd., 2017). Sosyal sermaye yeni bir kavram olmamakla birlikte, birçok araştırmacı tarafından, sosyal sermayeyi yaratan bireylere ve bireysel düzeydeki işlemlere odaklanma (liberal perspektif) ya da sosyal sermayeye bireysel yerine kamusal mallar olarak yaklaşma (komüniter perspektif) gibi, birbirinden ayrı olsa da birbirini besleyen farklı bağlamlarda kullanılmıştır (Aydemir ve Özşahin, 2011; Bartram vd., 2017). Ancak literatürde yaygın olarak tanınan ve kullanılan üç ana sosyal sermaye teorisi vardır:

Bunlardan ilki, sermayeyi üç boyuta ayıran Bourdieu (2010) yaklaşımıdır: paraya çevrilebilen ve mülkiyet hakları biçiminde kurumsallaşan ekonomik sermaye, belirli şartlar altında ekonomik sermayeye çevrilebilen ve eğitim vasıfları biçimlerinde kurumsallaşabilen kültürel sermaye ve toplumsal bağlantılarla oluşan sosyal sermaye (Yaman, 2016). Bourdieu’ya (1977) göre toplumsal aktörlerin, gündelik hayattan siyasete, kültürel beğenilerden konuşma tarzlarına kadar tüm toplumsal pratiklerini şekillendiren ve yansıtan bir içyapı olan habitus, belirli bir toplumsal alanda sermaye üreten bir yapıdır (Bourdieu, 1990). Buna bağlı olarak sosyal sermaye, temsilcilerin sosyal dünyanın hiyerarşik düzeni içindeki konumlarını korumalarına veya geliştirmelerine olanak tanıyan bir alanda güçlü bir kaynak olmasının yanı sıra zaman ve emeğin sosyal yatırımları yoluyla üretilmektedir. Bourdieu’nun sosyal sermaye kavramı, çatışmalara ve güç işlevine (bir aktörün kendi çıkarlarını ilerletme yeteneğini artıran sosyal ilişkiler) vurgu yapmaktadır. Sosyal sermaye, herkesin çıkarları için eşit şekilde çalışmaz. Bunun yerine, güçlülerin çıkarlarını alt gruplara karşı koruyabileceği ve bu çıkarları daha da ilerletebileceği bir araçtır. Bu perspektiften

sosyal sermaye, farklı sosyal arenalarda veya alanlarda yürütülen toplumsal mücadelelerde bir kaynak hâline gelmektedir. (Harwood, 2019; Siisiäinen, 2000; Spaaij 2009). Bu nedenle, Bourdieu'nun kuramsal çerçevesinde bireylerin ne bildiklerinden çok kimi bildikleri önemli olabilmektedir (Henry, 2015).

Bir başka deyişle, Bourdieu, sosyal sermayeyi 'aşağı yukarı kurumsal hâle gelmiş karşılıklı ahbaplık ilişkilerine sahip olma durumuna bağlı, mevcut ve potansiyel kaynakların toplamı' olarak tanımlamaktadır. Bu araçsalcı bakış, sosyal sermayenin bireysel olarak kültürel sermayeyi arttıran yatırım stratejileri (örneğin uzmanlar ve üst sınıfların üyeleri ile arkadaşlık etmek) yoluyla harekete geçirilmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunun yanında, sosyal sermayeyi bireylerin sosyal bağlarıyla somutlaşan ilişkiler olarak değil, kurumsallaşmış sosyal ilişkiler olarak ele almaktadır. Dolayısıyla Bourdieu, 'sosyal' ilişkileri, 'sınıf' ilişkileri olarak görmektedir (Bartram vd., 2017).

İkinci yaklaşımın sahibi, sosyal sermayeyi belirli bir sosyal yapı içinde, bireyler tarafından takip edilen eylemlerin işlevi (Burnett, 2006) ile tanımlayan Coleman'dır (1994). Coleman'a göre sosyal sermaye, bireylerin sahip olacağı bir şey değil, onlara sosyal bağlam aracılığıyla sağlanan bir kaynaktır (Henry, 2015). Çünkü sosyal sermaye, bireye özgülenemeyen, hatta bireyi de aşan bir yapı sergilemektedir. Coleman (1988), yaklaşımında sosyal yapılara (sosyal ilişkiler, normlar ve değerler, bilgi ve kurumlar) ve bunların insanların veya kurumların eylemlerini kolaylaştırma yollarına odaklanmaktadır. Çünkü sosyal ilişkilerin bir sosyal sigorta görevi görebileceğini, iletişim ve bilgi ağları sağlayabileceğini ve sosyal eylemi kolaylaştıran normlar ve yaptırımlar yaratabileceğini öne sürmektedir (McMichael & Manderson, 2004). Bu sosyal ilişkiler aynı zamanda 'karşılıklık' ilkesini de barındırmalıdır. Coleman, bireyler arası sağlam ilişkilerin yükümlülük ve beklentilerin oluşturulmasına yardımcı olduğunu, sosyal yapıda şeffaflık sağladığını, bilginin yayılımını kolaylaştırdığını ve böylece sermaye kaynaklarının oluştuğunu ve buradan hareketle sosyal sermayenin eğitimsel sürece de katkıda bulunduğunu belirtmektedir (Field, 2006, s.26; Şavkar, 2011). Bourdieu (2002) ile Coleman'ın (1988) yaklaşımları, sosyal sermayenin, ağlar ya da ilişkilerin, bireye toplumsal alanda lehine konum geliştirebilme veya dezavantajların üstesinden gelebilme adına kullanımı konusunda örtüşmektedir ancak bu iki yaklaşım şu noktada birbirinden ayrılmaktadır: Bourdieu sosyal sermayeyi toplumsal tabakalaşmanın bir göstergesi olarak görürken, Coleman dezavantajlı grupların sosyal

kaynakları toplumsal konum geliştirmede kullanabileceklerini ifade etmektedir (Aydemir & Özşahin, 2011).

Amerikalı siyaset bilimci Robert D. Putnam'ın (1993) ortaya koyduğu yaklaşım ise karşılıklı yarar için koordinasyonu ve iş birliğini kolaylaştıran ağlar, sosyal değerler, normlar ve ahlaki yükümlölükler (özellikle güven) gibi sosyal organizasyon özelliklerine odaklanmaktadır (Forrest & Kearns, 2011). Yaklaşımın çıkış yeri, Putnam'ın, 'Demokrasinin İşe Yaraması' adlı kitabında, İtalya'nın son birkaç on yıldaki hükümet reformları hakkında çıkarımlarına dayanmaktadır. Putnam'ın İtalya araştırmasının ana sorusu şudur: Güçlü ve duyarlı temsili kurumların ve müreffeh bir ekonominin geliştirilmesi için ön koşullar nelerdir? Araştırmanın başlıca sonucu, hükümet reformunun Kuzey İtalya'da başarılı olduğudur çünkü bu reform bir 'yurttaşlık' patlamasıyla desteklenmiştir. İyi işleyen bir yerel yönetime ve müreffeh bir ekonomiye sahip bölgelerde, vatandaşların kamusal faaliyetleri, karşılıklı iş birliği, hayati sosyal ağlar, eşit siyasi ilişkiler ve sivil katılım geleneğini yaratmıştır. Tüm bu ilişki ağının arkasında, vatandaşlar arasında karşılıklı güven duygusu yatmaktadır (Forrest & Kearns, 2011; Siisiäinen, 2000). Dolayısıyla Putnam; kalkınma, yüksek refah seviyesi ve ileri demokrasi için yüksek sosyal sermayenin etkili bir araç olduğunu savunmaktadır. Bununla birlikte, ilerleyen zamanlarda Putnam, 'Bowling Alone' (1995) teorisinde, o dönem Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sorunları sosyal sermaye düşüşüne bağlamakta, bu düşüşün nedeni ve sonuçlarını tanımlamakta ve sosyal sermayeyi iyileştirmenin yollarına dair önerilerde bulunmaktadır. Ayrıca sosyal sermaye düşüşünü de Amerika'daki sivil toplum gerilemesine bağlamaktadır.

Putnam (1993), sosyal sermayenin üç ana unsurdan oluştuğunu belirtmektedir: güven, sosyal normlar ve sosyal ağlar. Bu üç unsuru kısaca açıklamak gerekirse:

Güven: Gündelik hayatta, bireylerin davranışları belli kurallara bağlanmamakla birlikte, bu davranışlar onların sahip oldukları statüye uygun rol ve alışkanlıklar yoluyla oluşmaktadır. Gündelik rutin davranışların sağlıklı bir ortamda devam edebilmesi için çoğu zaman farkından olunmayan bir kavram rol oynamaktadır: Güven (Günkör & Özdemir, 2017). Rol beklentileri ve tanıdık ilişkiler, artık bireysel veya toplu etkileşim ağındaki insanların tepkilerini tahmin etmemiz için yeterli olmadığında güven gereklidir. Bu tür durumlarda insanlar, geğmişin mikro etkileşimlerinden yararlanmaktadır. Mikro etkileşim içinden seğilenler, öncelikle karşılıklı mütekabiliyet ve güven, daha sonra da bu seğimlerin amaçlanmayan bir sonucu olarak, daha yüksek (makro) bir düzeyde güven ve dolayısıyla

bütünleştirici değerler üretmektedir. Bu durum toplumsal uzlaşmanın temelini oluşturmaktadır (Siisiäinen, 2000). Buradaki basit denklem şöyledir: “Güven, karşılıklılık ve gönüllü dernekler yaratır; karşılıklılık ve gönüllü dernekler ise güveni güçlendirir ve üretir” (Putnam 1993, s. 163-185). Buradan Coleman’ın (1988) denklemine bağlantı yapılabilir: Sosyal sermaye ne kadar çok kullanılırsa o kadar çok büyür.

Sosyal normlar: Normlar, toplumdaki insan davranışlarını ‘doğru’ ya da ‘yanlış’ olarak tanımlamayı sağlamaktadır. Coleman’ın deyişiyle, “yasal olmayan hatta bazen yasalarla çelişebilen” normlar bireylere toplumun örf, adet ve geleneklerine uygun yaşama ve dolayısıyla sorumlu bir vatandaş bilincinde hareket etme imkânı sunmaktadır. Bu da toplumsal hayat üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Tabak, 2019). Putnam; normların, bir sonraki unsur olan sosyal ağlarla birlikte güvenin ön gereksinimleri olduğu, güvenin ise sosyal ağlar ve normlar sonucu oluştuğunu belirtmektedir (Kangal, 2013). Ayrıca, sosyal ilişkilerin önemli unsurlarından olan karşılıklılık da bir sosyal normdur ve kolektif eylem ve katılım yoluyla problem çözme sürecini desteklemekte ve böylece sosyal sermaye düzeyini artırmaktadır (Günkör & Özdemir, 2017).

Sosyal ağlar: Günkör ve Özdemir tarafından “bireylerin akrabalık, komşuluk, arkadaşlık, iş gibi çeşitli sosyal ilişkiler nedeniyle karşılıklı bağımlılık, iletişim ve etkileşim içinde olduğu sosyal yapı” olarak tanımlanan sosyal ağlar, Putnam’a (2000) göre bireylerin verimliliklerinde artışı sağlamaktadır. Sosyal ağlar, kişiler arası etkileşim ve ilişkiler sürecinde ‘etkin katılım’ unsurunu da barındırmaktadır. Bu etkin katılım, gönüllülük esasına dayalı etkinlikler, oy kullanma oranları ve üyelikler gibi farklı bileşenlerle değerlendirilmekte ve ilgili araştırmalarda sosyal sermayenin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Günkör & Özdemir, 2017).

Putnam, iki tür sosyal sermaye tanımlamaktadır. Bunlar, ortak bir kimliğe sahip insanlar (aynı kültürü ve etnik kökeni paylaştığımız aile veya yakın arkadaşlar gibi) arasındaki ‘bağlayan’ sosyal sermaye ve ortak bir kimlik duygusunun ötesine geçen bağlantıları (meslektaşlarla bağlantılar gibi) tanımlayan ‘köprüleyen’ sosyal sermayedir. Köprüleyen sosyal sermaye ayrıca, sivil alanla ilgilidir ve etno-dini gruplar arasında olumlu ilişkilerin gelişmesini de kapsamaktadır. Bunlara ek olarak, Woolcock (1998) tarafından tanımlanan üçüncü sosyal sermaye biçimi, ‘birleştiren’ sosyal sermayedir. Toplumdaki farklı sosyal yapılar arasındaki bağlantıları ve resmi kurumlardaki sıradan insanlar ile yetkililer arasındaki bağları tanımlamaktadır (Henry, 2015).

Bu araştırmada, katılımcı görüşleri, Putnam'ın sosyal sermaye teorisi temel alınarak değerlendirilmiştir. Programdaki çocuklar, aileleri ve görüşülen kişiler, aynı etnik-dini gruptan (bağlayan sosyal sermaye) gelen arkadaş ve komşular veya farklı etnik-dini gruplardan gelen komşu ve meslektaşlardır (köprüleyen sosyal sermaye). Katılımcıların bir kısmı, bireyleri ve kurumları spor yoluyla bir araya getirmeyi (birleştiren sosyal sermaye) amaçlayan kurum/kuruluşlar için çalışmaktadır. Bu nedenle, sonraki bölümlerde Putnam'ın teorisine dayalı olarak insanlar ve örgütler arası ilişkiler incelenmiştir.

Göçmen entegrasyonu ve çeşitliliğin yönetimi süreçleri, 1945 sonrası döneme kadar uzun süre ilgi konusu olsa da sosyal sermayenin sosyal uyumun desteklenmesinde oynayabileceği role son zamanlarda dikkat çekilmiştir ve hâkim görüşe göre, sosyal uyum sosyal sermaye üzerine kuruludur (Cheong vd., 2007). Sosyal sermaye, sosyal bağlantılar ve ağlardan türeyen değerler olarak düşünöldüğünde, sosyal uyum için de gerekli olan karşılıklılık ve güvenirlik normlarından daha üretken bir şekilde faydalanılabilir. Putnam, Amerika'daki toplumsal sorunları ele alırken, göç sonucu oluşan etnik çeşitlilik artışının, gruplar arası (köprüleyen sosyal sermaye) ve gruplar içi (bağlayan sosyal sermaye) sosyal sermayenin azalmasına neden olduğunu savunmaktadır. Bu azalmanın sonuçları arasında, artan sosyal izolasyon ve azalan güven bulunmaktadır ki bunlar, sosyal uyum için bireysel ve kitlesel gereksinimler içinde yer almaktadır (Bartram vd., 2017). Sporun sağlayabileceği başlıca bireysel ve toplumsal faydalar düşünöldüğünde, bunların bir dizi bireysel ve sosyal sermaye biçimlerini içerdieği görölmektedir (Henry, 2015). Sosyal sermaye ve sosyal uyum ilişkisinden de hâlihazırda bahsedildiğine göre, artık sosyal uyum, sosyal sermaye, spor ve olimpiik eğitim ilişkisi tartışılabilir.

Sosyal Uyum, Sosyal Sermaye ve Spor İlişkisi

Son yıllarda, zorunlu göçle ilgili siyasi ve politik kaygılara paralel olarak, mültecilerin refahı ve yerleşimi için bir araç olarak spora olan ilgi, araştırma, politika ve uygulamalarda artış görölmektedir (Spaaij & Oxford, 2018). Spor yoluyla mülteci entegrasyonuna katkı sağlama amacı, başta Avrupa olmak üzere dünya genelinde, hükümetler ve sivil toplum kuruluşları için yükselen bir odak noktası hâline gelmiştir. Bunun nedeni, sporun, bireysel sermaye altında, fiziksel sermaye (beceriler, fiziksel yeterlilikler veya 'fiziksel okuryazarlık' geliştirme gibi), psikolojik sermaye (fiziksel ve sosyal becerilerde ustalaşma yoluyla kendine güven ve öz saygı geliştirme ve gelişmiş bir öz yeterlilik duygusu) ve kişisel sosyal sermaye

(diğerlerine güven geliştirme, sosyal ağları genişletme, liderlikte sosyal becerileri geliştirme, kolektif çabaya etkin bir şekilde katılma gibi) biçimlerini içermesi (Henry, 2015) yatmaktadır. Mülteciler bağlamından bakarsak spor, tüm bu fiziksel ve sosyal yararların yanı sıra mültecilik deneyiminin travmalarından veya ırkçılığın etkisinden kurtulma adına, gençler için bir amaç ve yön bulma duygusu sağlayabilir (Dykes & Olliff 2007, s.1). Bu potansiyel, sporun sosyal uyum ve sosyal sermaye politikalarında önemli bir araç olarak görülmesine yol açmıştır.

Niessen (2000), Avrupa Komisyonu için yapılan ‘Çeşitlilik ve Uyum: Göçmenlerin ve Azınlıkların Entegrasyonu İçin Yeni Zorluklar’ konulu çalışmada, sporun yararlarına dair yaygın fikirlere değinmektedir:

Sporun, özellikle gençlerin sosyal entegrasyonunu teşvik etmedeki rolü, geniş çapta kabul görmektedir... Spor, ortak bir dil ve sosyal demokrasi için bir platform sunar... ve demokratik vatandaşlığın gelişimi için bir araçtır. Spor, kültürel farklılıkların anlaşılmasını ve takdir edilmesini sağlar ve önyargılarla mücadelede katkı sunar. Son olarak spor, göçmen ve azınlık grupların karşılaştığı sosyal dışlanmanın sınırlandırılmasında rol oynar.

Spor; ekonomik, coğrafi, siyasi çıkarlar ve sosyal statü gibi faktörlerle ayrılabilen gruplar arasında kültürel katılım veya temas için bir fırsat yaratan, toplumsal yaşamdan görece ayrı ancak değer verilen bir alandır. Açık bir toplumun gelişimi, bireylerin ve grupların sağlık, eğitim, siyasi temsil ve sporun ötesindeki diğer birçok sosyal alanda karar verme sürecine dâhil olmalarıyla sağlanır. Tek başına sporun sosyal kapanma ve dışlanmadaki dengesizlikleri düzeltmesi beklenemez; (Henry, 2015) ancak bu amaca katkı sunduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Spaaij (2012), entegrasyon sürecinde dört kritik belirteç ve araç olarak görülen istihdam, barınma, eğitim ve sağlık (Ager & Strang, 2004) alanlarının her birinde başarının, yalnızca entegrasyonun bir sonucu olarak görülmemesi, aynı zamanda bu alanlardaki başarının diğer alanlardaki başarıya yardımcı olmasının muhtemel olduğunu ve bu amaca yönelik bir araç olarak görülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Araştırmacıya göre, bu dört alanın ötesinde, popüler bir boş zaman biçimi olarak rekreasyonel spor da bir bütünleşme aracı ve işareti olarak görülebilir. Çünkü spor, sivil katılım için önemli bir alan olarak hizmet etmekte ve mültecilerin kültürel bilgileri ve ev sahibi toplulukla olan sosyal ilişkilerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

Literatürde, genç yaşta olmak üzere göçmenlerin, göç ettikleri ülkelerde yerleşebilmeleri, aidiyet duygusu ve güvende olmayı hissedebilmeleri ve sosyal dâhil

etmenin gerçekleşebilmesi için sporun faydalı bir araç olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalarda, bireylerin spor ve rekreatif etkinlikler yoluyla kendilerini mutlu ve asosyalikten sıyrılmış hissettikleri, sporu bir sosyal fırsat olarak gördükleri ve bu aktivitelerin yarattığı esenliğin sosyal entegrasyon için gerekli olduğu, sportif etkinlikler kapsamında farklı etnik kökenlerden insanlarla bir arada olmaya olumlu baktıkları, bir takımın üyesi olmanın aidiyet duygusu yarattığı, spor ortamında kurulan genç-yetişkin ilişkilerinin mültecilik sürecinde karşılaşılan olumsuz durumlar sebebiyle zedelenen güven duygusunun onarılmasına ve psikososyal sorunları azaltmaya katkı sunduğu (Coble & Gem Jewell, 2016; Doherty & Taylor, 2007; Thackuk, 2006; Waldman, 2007; Whitley,) belirtilmektedir. Bununla birlikte Spaaij (2019); spor, mülteciler ve zorunlu göç ile ilgili yaptığı literatür çalışmasında, araştırmacıların genel olarak, göçmen entegrasyonuna yönelik politika ve uygulamalarda hedef grubun kültür, ihtiyaç ve bağlamlarını anlama gerekliliği, düşük finansal maliyetin önemi, coğrafi yakınlığı, programlamada karar vermeye hedef grubu dâhil etme ihtiyacı ve aileler arası bağlantıyı tartıştığını belirtmektedir. Dolayısıyla, mültecilere yönelik entegrasyon, sosyal uyum ya da sosyal içermeye yönelik politika ve faaliyetlerin, sporun hangi kazanım boyutları aracılığıyla mülteci ve ev sahibi topluluğun hangi ihtiyaçlarına yönelik uygulama ve hedefleri içerdiği önem arz etmektedir. Bunun yanında Hertting ve Karlefors (2013), spora kültürel bağlamda farklı anlamların yüklendiğini ve bu sebeple spora katılımın potansiyel çıktılarında görülen çeşitliliği vurgulamaktadır. Başka bir deyişle, spor ve entegrasyon arasındaki ilişkiyi anlamak için herkese uyan tek bir yaklaşım yoktur (Spaaij, 2019).

Spor; rekabet, eğlence, birey, takım ve dövüş formları içeren, çok çeşitli ortamlarda gerçekleşen, çeşitli katılımcı türü veya grupları içeren heterojen bir olgudur ve bu nedenle, sporun yararları hakkında büyük genellemelerden çekinilmesi olasıdır. Bu bağlamda, olumlu sosyal sonuçların elde edilmesiyle doğrudan ilişkilendirmeye yönelik derinlemesine sorgulamalar yerine, sporun sosyal bütünleşme adına olumlu sonuçlara katkıda bulunup bulunmadığını irdelemek daha doğru olacaktır (Henry, 2015). Çünkü spor, çoğu aktivite gibi, önsel olarak iyi veya kötü değildir ancak hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar üretme potansiyeline sahiptir. Bu sebeple ‘Spor yoluyla faydalı sonuçlar elde edebilmek için hangi koşullar gereklidir?’ gibi sorular daha sık sorulmalıdır (Patriksson, 1995, aktaran Coalter, 2013, s.43). Bir başka açıdan bakacak olursak sporu, ‘sosyalleşme sonuçlarının nedeni değil,

sosyalleşme deneyimine olanak sağlayan bir alan' olarak görmek faydalı olacaktır (Stone, 2018).

Göç hareketleri sonucu ülkelerin karşılaştığı başlıca sorunlardan biri de çatışmadır. Göçmenler ülkelerini terk edip kendi kültürlerinden tamamen farklı bir ülkeye taşındıklarında, bazen bu farklılıklar içinde hayatta kalabilme konusunda birçok zorlukla karşılaşmaktadır. İstihdam eksikliği, arkadaşlık ve sosyal ağların yokluğu ve taşındıkları ülkenin dilini konuşamama gibi sorunlar nedeniyle, özellikle gençler, birçok duygusal travma türleriyle karşı karşıya gelmektedir (Huffman & Hillyer, 2014). Kültür ve etnisite farklılıklarından doğan bu ve benzeri durumlar, toplumda gruplar arası çatışmalara yol açmaktadır. Bu bağlamda, çatışma çözümü için spor uygulamaları içeren politika ve faaliyetlerin potansiyel etkilerine değinecek olursak:

Nanayakkara ve Culpan (2012), 'Asya'da Spor Yoluyla Barış İnşası ve Barışı Korumanın Güçlendirilmesi: Spor, Olimpiyat ve Eğitimin Potansiyelini En Üst Düzeye Çıkarmak' başlıklı çalışmalarında, farklılıkların temsili ve bu farklılıkların karşılıklı kabulüne değinmektedir:

Spor, üzerinde anlaşmaya varılmış kurallara, adalete, hakkaniyete ve davranış protokollerine dayanan bir çevrede, güçlü kültürel kimlikleri ve insanların niteliklerini temsil etmenin bir yoludur... Spor deneyimi, fiziksel yüzleşmeyi içerdiğinden, gerçek teması teşvik edebilir ve böylece sadece katılımcılar için değil, daha geniş topluluklar için birleştirici ve konsolide bir ortam yaratır. Irk, cinsiyet, sınıf, din veya yaş ile ilgili engeller koymadan iletişimi ve iş birliğini teşvik etme yeteneğine sahiptir.

Sporun yarattığı bu ortam ve olanaklar, çatışmaların önlenmesine ve azaltılmasına ve barışın sağlanmasına yardımcı olabilecek sosyal uyumu arttırmakta ve toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilecek potansiyel oluşturmaktadır (Sport for Development and Peace International Working Group, 2006). John Sugden (2010), sporun doğası gereği tarafsız bir değer olduğu ve dikkatli bir şekilde yönetilen koşullar altında barışın inşasına mütevazı olsa da olumlu bir katkı yapabileceği konusunu vurgulamaktadır. 2003 yılında, BM tarafından yayınlanan 'Kalkınma ve Barış için Spor: Binyıl Kalkınma Hedeflerine Ulaşmaya Doğru' adlı raporda, sporun birey ve toplulukları bir araya getirerek, kültürel veya etnik ayrılıklar arasında köprü kurduğu ve birçok kalkınma ve barış sorununun üstesinden gelmek için taraflara uygun maliyetli bir araç sunduğu üzerinde durulmaktadır. Bununla birlikte raporda, BM Kalkınma ve Barış için Spora İlişkin Kurumlar Arası Görev Gücü tarafından şunlar tavsiye edilmektedir:

- Spor, kalkınma hedeflerine daha iyi entegre edilmelidir.
- Spor, kalkınma ve barış için yararlı bir araç olarak kullanılmalıdır.
- Spor temelli girişimler, uygun olduğunda ve yerel olarak değerlendirilen ihtiyaçlara göre BM'nin ülke programlarına dâhil edilmelidir.
- Kalkınma ve barış için sporu destekleyen programlar, hükümetler ve BM sistemi tarafından daha fazla dikkat ve kaynak gerektirir.
- Sporu kullanan iletişime dayalı faaliyetler, iyi hedeflenmiş savunuculuk ve sosyal seferberliğe odaklanmalıdır.
- Programları uygulamanın en etkili yolu ortaklıklardır (UN, 2003).

Olimpik Eğitim

Uluslararası Olimpiyat Komitesi için bir tüzük görevi gören Olimpik Antlaşma, olimpiizmin temel ilkeleri ve Olimpik Hareket'in ve oyunların organizasyonuna dair gereklilikleri içermektedir. Modern olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin, aynı zamanda 'olimpiizm' kavramını ilk olarak kullanan isimdir. Olimpik eğitim kavramına geçmeden önce, olimpiizm felsefesi anlamak gerekir. Çünkü olimpik eğitim, olimpiizm felsefesi ve bu felsefeyi yayma adına yapılan tüm etkinlikleri kapsayan Olimpik Hareket'in bir parçasıdır. Olimpik Antlaşma'da (IOC, 2020a) olimpiizmin temel ilkeleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Olimpiizm beden, irade ve zihnin dengeli niteliklerinin bir bütün olarak yüceltilmesini ve birleştirilmesini öğreten bir yaşam felsefesi olarak tanımlanmaktadır. Sporu kültür ve eğitimle harmanlayan olimpiizm, çaba göstermenin sevincini, iyi örneğin eğitim değerini, sosyal sorumluluğu ve evrensel temel etik ilkelere saygıyı temel alan bir yaşam biçimi yaratmayı amaçlar.
- Olimpiizmin amacı, insan onurunun korunmasıyla ilgilenen barışçıl bir toplumu teşvik etmek amacıyla, sporu insanlığın uyumlu gelişiminin hizmetine sunmaktır.
- Olimpik Hareket, olimpiizmin değerlerinden ilham alan tüm kişi ve kuruluşların, IOC yetkisi altında yürütülen ortak, organize, evrensel ve kalıcı eylemidir. Beş kıtayı kapsar. Dünya sporcularının, büyük spor festivali Olimpiyat Oyunları'nda bir araya gelmesiyle zirveye ulaşır. Sembolü iç içe geçmiş beş halkadır.
- Spor yapmak bir insan hakkıdır. Her birey, hiçbir ayrım gözetmeksizin ve dostluk, dayanışma ve adil oyun ruhuyla karşılıklı anlayışı gerektiren Olimpiyat ruhu içinde spor yapma olanağına sahip olmalıdır.

- Olimpik Hareket içinde yer alan spor organizasyonları, sporun toplum çerçevesinde gerçekleştiğini kabul ederek, siyasi tarafsızlık uygulayacaktır. Spor kurallarını özgürce oluşturma ve kontrol etme, örgütlerin yapısını ve yönetimini belirleme, herhangi bir dış etkiden bağımsız olarak seçim hakkından yararlanma ve iyi yönetim ilkelerinin uygulanmasını sağlama sorumluluğunu içeren özerklik hak ve yükümlülüklerine sahiptir.
- Olimpik Antlaşma'da belirtilen hak ve özgürlüklerden yararlanma; ırk, renk, cinsiyet, cinsel yönelim, dil, din, siyasi veya diğer görüşler, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğum ya da diğer herhangi bir ayırım gözetilmeksizin güvence altına alınacaktır.
- Olimpik Hareket içinde yer almak, Olimpik Antlaşma'ya uyma ve IOC tarafından tanınmayı gerektirir.

Coubertin, modern Olimpiyat oyunlarını başlatma fikrinden önce, 1880'lerde eğitim reformunu araştırırken, İngiliz beden eğitimi dönüşürme çabalarıyla tanınan Thomas Arnold'un önderliğinde, Rugby Okulu'nda uygulanan yaklaşımı araştırmıştır. Coubertin, İngiltere'deki devlet okullarını ziyaret etmiş ve kriket ve futbol gibi takım sporlarının sadece beden eğitimi amacıyla değil, aynı zamanda gençler arasında karakter inşası için de okul müfredatının bir parçası olarak nasıl tanıtılacağını öğrenmek adına, öğretim yaklaşımlarını gözden geçirmiştir (Naul & Binder, 2017). Gençlerin spor eğitimi yoluyla fiziksel, zihinsel, ruhsal, sosyal ve ahlaki gelişimlerini sağlamaya dayanan Klasik Çağ Atina eğitim sistemi (Yıldırım, 2004) ve Arnold'ın önderlik ettiği yaklaşımdan etkilenen Coubertin'in eğitim ideali, onu önce Modern Olimpiyatlara daha sonra da olimpizm felsefesine götürmüştür (Hwang, 2018). Bir fikir, bir misyon veya bir felsefe olarak olimpizm, Olimpiyat Oyunları'yla ilişkili temel değerleri kapsamakta ve bu özelliği ile oyunlar, diğer atletik etkinliklerden ayrılmaktadır (Binder, 2001). Parry (2006), olimpizmi, her ulusun içtenlikle bağlı kalabileceği ve aynı zamanda genel fikir için kendi kültürü, konumu, tarihi, geleneği ve öngörülen geleceği tarafından üretilen kendine özgü bir ifade biçimi bulduğu bir kavram olarak tanımlamakta ve uluslararası anlayış ve çok kültürlülüğü destekleme adına, Olimpik Hareket'in bizzat kendisinin tutarlı bir evrensel temsili için çalışmaya devam etmesi hususuna dikkat çekmektedir.

Temelde, olimpizm felsefesini yaymayı amaçlayan tüm kurum ve kuruluşlara çatı görevi gören Olimpik Hareketin bir ayağı da eğitim içerik ve uygulamalarıdır. Bu eğitim

uygulamaları için günümüzde kullanılan ‘olimpik eğitim’ terimi, literatürde 1970’lerde yer almaya başlamıştır. Müller (2004), olimpizm değerlerini yaygınlaştırma girişimlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkan olimpik eğitimin içeriği şu şekilde sıralamaktadır: tüm insanlığın uyum içinde yaşamasını sağlamaya çalışmak, bilim ve sanatta olduğu kadar sporda da yüksek performans potansiyelini teşvik ederek insanları geliştirmeye çalışmak, sportmenlik ve fırsat eşitliği gibi ilkelerin gereklerini yerine getiren spor faaliyetleri düzenlemek, günümüzde uluslararası spor alanında neredeyse tamamen kaybolan amatör ruhu yeniden kazanmak, kişisel ilişkilerde ve uluslararası barış ve iyi niyetle saygı ve hoşgörüyü yansıtmak ve insanları, spor yoluyla, özgürleştirici eylemlere yönlendirmek.

Coubertin’in eğitim ideali, Olimpik Antlaşma’da, eğitim fikir ve değerlerinin öneminin vurgulanmasına yol açmıştır. Binder (2004), olimpizm anlayışının temelini, eğitimsel bir göreve yaptığı vurguya ve bu vurguyu da değerler eğitimi talimatına dayandırmaktadır. Olimpizmin temel ilkelerinde atıfta bulunulan bazı değerlere bakıldığında (insan karakterinde zihin, beden ve ruh yönleri arasındaki dengeye saygı, çabada bulunan neşenin anlaşılması, barışçıl davranışa vurgu ve başkalarına saygı), bu ilkelerin olimpik pedagoji için de temel sağladığı görülmektedir. Dolayısıyla, ilkelerin olası bir öğretme ve öğrenme stratejisinin bileşenlerini ortaya koyduğu söylenebilir. Özellikle ‘sporu kültür ve eğitimle harmanlamak’, ‘iyi örnekler oluşturmak’ ve bu değerlerin geliştirilebileceği bir ‘eğitim aracı olarak spora katılımı teşvik etmek’ gibi stratejilere yapılan atıflar öne çıkmaktadır (Binder, 2004). Olimpik Antlaşmada (2020), olimpik eğitim uygulamalarının, Olimpik Hareket bünyesinde etkinlik gösteren tüm kurum ve kuruluşların misyon, vizyon ya da görevleri arasında bulunduğu açıkça belirtilmiştir:

...IOC'nin rolü: ...Uluslararası Olimpiyat Akademisi (“IOA”) ve kendilerini olimpik eğitime adanmış diğer kurumların faaliyetlerini teşvik etmek ve desteklemek... Olimpik Dayanışma tarafından benimsenen programların amaçları aşağıdakilere katkıda bulunmaktadır: ...özellikle olimpik eğitim ve sporun yaygınlaştırılması yoluyla bu tür amaçları gerçekleştirmek için çalışan kuruluşlar ve kuruluşlarla iş birliği yapmak... Uluslararası Federasyonların Olimpik Hareket içindeki görev ve rolü şöyledir: ...özellikle olimpizm ve olimpik eğitimin yaygınlaştırılması yoluyla, Olimpik Antlaşma’da belirtilen hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmak...Ulusal Olimpiyat Komitelerinin görevleri: ...Ulusal Olimpiyat Akademileri, Olimpik Müzeler ve Olimpik Hareket ile ilgili kültürel programlar dâhil olmak üzere, olimpik eğitime adanmış kurumların oluşturulmasını teşvik etmenin yanı sıra, özellikle spor ve eğitim alanlarında, her düzeydeki okullarda, spor ve beden eğitimi kurumlarında ve üniversitelerde olimpik eğitim programlarını teşvik ederek olimpizmin temel ilke ve değerlerini kendi ülkelerinde yaygınlaştırmak...

IOC, olimpik eğitimi yaygınlaştırmak ve eğitimcilere rehberlik etmek amacıyla, bünyesinde bir Olimpik Eğitim Komisyonu barındırmaktadır. Komisyon, IOC Birleşimine, IOC Yürütme Kuruluna ve IOC Başkanı Olimpik değerlere dayalı eğitimin teşviki konusunda

tavsiyelerde bulunmakta ve spor yoluyla gençlerin eğitimi ile ilgili IOC program ve faaliyetlerine stratejik yön vermektedir (IOC, 2020b). Komisyonun tavsiye verme ve yol göstermekle sorumlu olduğu konular şunlardır:

- Olimpik Değerler Eğitimi stratejisinin geliştirilmesi ve uygulanması,
- Okul beden eğitimi derslerinde kalitenin sağlanması, değerlerin okul müfredatına dâhil edilmesi ve okul içinde ve dışında yaşa uygun sporların desteklenmesi,
- Olimpik değerlerin çeşitli iletişim kanallarında yaygınlaştırılması ve gençlerin gelişimi ve eğitimi için spor ve fiziksel aktivitenin öneminin anlaşılması,
- Olimpik Değerler Eğitim Programı'nın sunulması ve öğretmenler ve eğitimciler için olimpik değerler ve yaşam becerileri konularında kaynak geliştirilmesi,
- Değerler eğitiminin IOC varlıklarına ve Sporcu Kariyer Gelişim Programı, Toplu Çevrimiçi Açık Kurslar, Gençlik Olimpiyatları, Olimpiyat Oyunları Organizasyon Komiteleri ve WADA (World Anti Doping Agency) gibi ortak programlara entegrasyonu,
- Eğitim alanında çalışan, IOC tarafından tanınan kuruluşlarla stratejik ortaklıkların optimizasyonu ve yaşam becerilerinin ve değerler eğitiminin geliştirilmesine odaklanan gelişim için spor programlarının desteklenmesi (IOC, 2020b).

Bu hedefleri gerçekleştirmek adına komisyon, bir dizi ücretsiz ve erişilebilir öğretim kaynağından oluşan Olimpik Değerler Eğitim Programı (OVEP) yürütmektedir. OVEP, sporun bir eğitim ve iletişim aracı olarak benzersiz potansiyelini kabul ederek, gençlere mükemmellik, saygı ve dostluk gibi yaşam değerlerini deneyimlemeleri için ilham vermek ve fırsat yaratmak için tasarlanmış, pratik bir öğrenme kaynakları setidir. OVEP 5 temel eğitim teması çerçevesinde şekillenmektedir:

- Çabalamanın keyfini deneyimlemek,
- Adil oynamayı öğrenmek,
- Kendine ve başkalarına saygı duymak,
- Mükemmellik arayışı,
- Beden, irade ve zihnin uyumlu ve dengeli olduğu bir hayat yaşamak (IOC, 2020c).

OVEP kiti toplamda 4 dokümandan oluşmaktadır: Olimpik Değerler Eğitimi El Kitabı: Spor Temelli Bir Program, OVEP PLAYbook'u Uygulamak: Olimpik Değerler Eğitimi İçin Pratik Bir Kılavuz, OVEP Etkinlik Kağıtları: Olimpik Değerler Eğitimi Desteklemeye Yönelik

Alıştırmalar ve OVEP alıştay Planı: Fiziksel Aktivite Yoluyla ğrenme-Eğitmenleri Eğitim (IOC, 2020d).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan model, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Nitel olarak tasarlanan bu araştırmada durum çalışmalarından bütüncül tek durum çalışması kullanılmıştır. Creswell (2013) durum çalışmasını, gerçek yaşam, güncel sınırlı bir durum ya da belirli bir zaman içindeki çoklu sınırlandırılmış durumların, çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi veya durum temaları ortaya koyma olarak tanımlamaktadır. Eisenhardt (1989) tek bir ortamda mevcut dinamikleri anlamaya odaklanan bir araştırma stratejisi olarak tanımladığı durumu çalışmasına dair Yin'in (1984) durum çalışmalarının tekli veya çoklu durumları ve çok sayıda farklı analiz seviyesini içerebileceği görüşünü desteklemektedir. Yin (2014) durum çalışmasının, (1) "nasıl" veya "neden" sorularının temel araştırma soruları olduğu; (2) araştırmacının davranışsal olaylar üzerinde çok az kontrolünün olduğu veya hiç kontrolünün olmadığı ve (3) çalışmanın odak noktasında güncel bir olgunun yer aldığı araştırmalarda tercih edilebileceğini belirtmektedir. Durum çalışması araştırmacılar tarafından farklı desenlere ayrılmış, bu araştırmada ise Yin'in (1984) sınıflandırılması temel alınarak bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül tek durum deseni tek bir analiz biriminin olduğu, aykırı ve kendine özgü durumların çalışıldığı ya da çok iyi formüle edilmiş bir teorinin test edilmesinde kullanılan; bir birey, bir kurum, bir program ya da bir okul gibi tek

bir analiz biriminin olduğu çalışmadır (Subaşı & Okumuş, 2017; Yıldırım & Şimşek, 2013, s.326). Durum çalışması çoklu veri kaynakları içeren veri toplama araçlarının kullanıldığı, bir ya da birden fazla durumun derinlemesine incelendiği (Creswell, 2013) ve program mantığının tanımlanmasında ya da değerlendirilmesinde, programla ilgili herhangi bir yazılı belge ve programa dâhil olanların algılarının en önemli bilgi kaynaklarını oluşturması (Owen, 2007) görüşlerinden yola çıkılarak, araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve programa ait yazılı belgeler (faaliyet raporları, gözlem notları vb.) yoluyla elde edilmiştir. Yapılandırılmış görüşmede, ne tür soruların ne şekilde sorulup hangi verilerin toplanacağını en ayrıntılı biçimde saptanarak hazırlanan görüşme planına aynen uygulanırken; keşfe yönelik yapılandırılmamış görüşmede görüşmeciye hareket ve yargı serbestisi sağlanır (Karasar, 2012, s.167, Yıldırım & Şimşek, 2013, s.148). Veriler, hem beklenen hem de beklenmeyen temaların ortaya çıkmasına izin vermek için yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

Bu araştırmada bireysel ve odak grup görüşme tekniklerinin ikisi de uygulanmıştır. Proje ortakları temsilcileri ile bireysel, antrenör ve veliler ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Karasar'a (2012) göre grup görüşmeleri yoluyla, bireysel görüşmelerde elde edilemeyen birçok bilgiye ulaşma olasılığı, üyelerin birbirlerine yönelik destekleri ile 'acı gerçekler' hakkında daha rahat konuşmaları, üyelerin düşüncelerinin değişebilmesi gibi önemli hususlara destek olması bakımından araştırmacıya kolaylık sağlamaktadır.

Program değerlendirme modellerinden biri olan ve özel, kamu ya da kâr amacı gütmeyen tüm organizasyonlarda mantık modelinin (logic model) ortaya çıkışı 1970'li yıllara dayanmaktadır (Taylor-Power & Henet, 2008). Bu modelde değerlendirme sürecinin ana ölçütleri program girdileri, uygulamaları, çıktıları ve etkileri olarak gruplandırılmaktadır.

Mantık modeli, programın önemli öğelerine odaklanan, değerlendirme ve performans ölçümü tasarlamayı sağlayan, hangi değerlendirme sorularının sorulması gerektiğini ve neden ve hangi performans ölçütlerinin önemli olduğunu belirlemede yararlı bir araç sunar. Ayrıca mantık modeli programı oluşturulurken, program bittiğinde ya da program döngüsünün herhangi bir noktasında kullanılabilir. Bir mantık modeli geliştirme süreci hem programda çalışan hem de programa katılanlar için ortak bir anlama ve değerlendirme imkânı sunmaktadır (McLaughlin & Jordan, 2004). Çalışmada, eğitim programının değerlendirilmesi adına paydaşlarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, mantık modeli kullanılarak raporlanmıştır.

Araştırma Grubu

Bu bölümde öncelikle araştırma grubunun belirlendiği TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi ile ilgili ayrıntılara, sonrasında da araştırma grubu ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Bir olimpiik eğitim programı olan Çocuklar İçin Sportif Eğitime Destek Projesi ismiyle, 2016 yılında, TMOK ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi iş birliği ile hayata geçirilmiştir. Eğitimler için Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Toplum Merkezi'ndeki bir salon, spor yapmak için uygun bir hale getirilmiş ve gerekli spor malzemeleri temin edilmiştir. Proje ile merkeze eğitime gelen ve çoğunluğu Suriyelilerden oluşan çocukların hem spor yolu ile kaynaşmalarını sağlamak, hem de fiziksel olarak daha sağlıklı yetişmelerine katkıda bulunmak amaçlanmıştır (TMOK, 2016). 2017 yılına gelindiğinde, Toplum Merkezi'ndeki etkinlikler devam ederken, 150 Suriyeli ve 150 Türk çocukla Talat Özkarslı Spor Salonu'nda eğitime başlanmıştır. Eğitim programı kapsamında çocukların badminton, basketbol, cimnastik, güreş, judo, karate, taekwondo ve voleybol olmak üzere 8 olimpiik spor dalında temel beceri ve teknikleri kazanmaları hedeflenmiştir. Olimpiik spor dalları eğitimi dışında çocuklara beslenme eğitimi, temizlik ve sağlık bilgisi, çevre bilinci, spor etiği ve arkadaşlık, dostluk, mükemmellik ve saygı gibi olimpiik değerler eğitimi de verilmiştir (TMOK, 2017). Programda her spor dalından antrenörler saha görevini sürdürürken, paydaşlardan temsilciler de programın yürütülmesi ve denetlenmesi sorumluluklarını üstlenmişlerdir. 2019 yılı itibariyle Gaziantep Perilikaya Spor Salonu'nda devam eden projenin ismi 'Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi' olarak değiştirilmiş ve eğitim verilen spor dallarına okçuluk da eklenmiştir. 2019 yılında, proje kapsamında, Hatay Kırıkhan Belediyesi iş birliği ile ikinci okul da açılarak badminton, basketbol, eğlenceli atletizm, karate ve voleybol dallarında eğitim vermeye başlanmıştır (TMOK, 2019). 2019-2020 yıllarında, proje kapsamında 6-12 yaş, Gaziantep'te 500 ve Kırıkhan'da 300 olmak üzere, toplam 800 çocuk eğitim almıştır. Bu araştırma kapsamında, eğitim programının daha uzun süredir yürütülmesi sebebiyle yalnızca Gaziantep ilindeki uygulama ele alınmıştır. Gaziantep'te eğitim alan çocuk ve görev yapan antrenör sayılarının yıl, tesis ve spor dallarına göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir (TMOK, 2019).

Tablo 2.

Programa Katılan Çocuk ve Antrenör Sayılarının Yıl, Tesis ve Spor Dallarına Göre Dağılımı

<i>Yıl</i>	<i>Tesis</i>	<i>Suriyeli Çocuklar</i>	<i>Türk Çocuklar</i>	<i>Antrenörler</i>	<i>Spor Dalları</i>
2017-2018	Talat Özkarslı Spor Salonu	150	150	12	Karate, Taekwondo, Güreş, Basketbol, Voleybol, Badminton
2018-2019	Talat Özkarslı Spor Salonu	200	250	15	Karate, Taekwondo, Güreş, Basketbol, Voleybol, Badminton, Cimnastik, Judo, Okçuluk
2019-2020	Perilikaya Spor Salonu	200	300	10	Karate, Taekwondo, Basketbol, Voleybol, Atletizm

Eğitimler hafta sonu Cumartesi ve Pazar günleri yapılmıştır. Çocukların eğitim süresince ihtiyaç duydukları spor ayakkabısı, eşofman takımı, tişört gibi tüm sportif malzemeler TMOK tarafından karşılanmıştır. Aynı zamanda programda görev alan uzman antrenörlerin maaşları da TMOK tarafından finanse edilmiştir. Bununla birlikte Alman yardım derneği Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) projeye destek vermek istemiş ve Alman Olimpik Spor Konfederasyonu (Deutscher Olympischer Sportbund) iş birliğiyle projeye 2017-2019 yıllarında finansal destek sağlamıştır (TMOK, 2019; TMOK, 2020)

TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi’nde eğitim alan çocuklar TMOK’un Olimpik Gün ve OLİ gibi diğer etkinlik, program ve projelerinde de yer alarak spor yoluyla akranlarına iletişime geçme, sosyalleşme, diğer spor dallarını tanıma ve spor yapma imkânı bulmuşlardır. OLİ (Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim Projesi), 9-11 yaş grubundaki öğrencilere yönelik düzenlenen 45 dakikalık interaktif eğitim sunumlarını kapsamaktadır. Proje ile genç nesillerin erken yaşta spor kültürü edinmeleri hedeflenmektedir. Bunun yanında Türk millî takım sporcuları programda eğitim alan çocuklara ilham olabilmek, spora olan ilgilerini artırabilmek amacıyla dönem sonu etkinlikleri ve Olimpik Gün aktivitelerinde çocuklarla bir araya gelmişlerdir (TMOK, 2020). Olimpik Gün, Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin kuruluş tarihi olan 23 Haziran’ın modern Olimpik Hareket’in doğum günü olarak da kabul edildiği ve 1987 yılından bu yana Ulusal Olimpiyat Komiteleri tarafından çeşitli etkinliklerle kutlandığı bir gündür. Olimpik Gün kapsamında ‘Hareket etme’,

‘öğrenme’ ve ‘keşfetme’ olmak üzere üç temel unsur etrafında komitelerce, yaş, cinsiyet, sosyal geçmiş veya sportif yetenekten bağımsız olarak herkese yönelik spor, kültür ve eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Bazı ülkeler bu etkinlikleri okul müfredatına dâhil etmiş ve son yıllarda birçok Ulusal Olimpiyat Komitesi kutlamaya konser ve sergi gibi etkinlikler de eklemiştir (IOC, 2021).

11 Mart 2020’de Dünya Sağlık Örgütü’nün ‘pandemi’ olarak ilan ettiği Covid-19 (koronavirüs) salgınında (World Health Organization, 2020), Türkiye’deki ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür (TRT Haber, 2020). Bu tarihten itibaren kademeli olarak artırılan tedbirler kapsamında, okullar için akademik takvimde Nisan ayı içinde planlanan ara tatil, T. C. Milli Eğitim Bakanlığı (2020) tarafından 16-30 Mart tarihine çekilmiş ve Nisan ayı itibariyle de uzaktan eğitime geçileceği açıklanmıştır. Bu tedbirler kapsamında, TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi etkinlikleri önce askıya alınmış, daha sonra da sonlandırılmıştır.

Araştırma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden aşırı veya aykırı durum örnekleme tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Bu örnekleme tekniğiyle, derin bir incelemeye tabi tutulabilecek, sınırlı sayıda ancak bilgi bakımından zengin durumların çalışılması öngörülmektedir. Yöntem, tek bir durum üzerinde yapılan çalışmalarda da kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.136). Araştırma grubunu, TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi’nde yer alan proje ortaklarından (TMOK, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, DOSB) birer olmak üzere toplamda 3 temsilci, 6 antrenör, 8 Suriyeli veli ve 8 Türk veli oluşturmaktadır. Görüşmeler, her bir proje ortağıyla ayrı oturumlarda ve tüm antrenörler için tek oturumda gerçekleştirilmiştir. Velilerle görüşmeler, iki farklı grubun tecrübelerini ve birbirleri hakkındaki görüşlerini özgürce ifade edebilmeleri amacıyla ayrı oturumlarda gerçekleştirilmiştir. Proje ortakları grubu 1 erkek, 2 kadın temsilciden, antrenör grubu ise, projede basketbol, karate ve taekwondo dallarında eğitim veren 5 erkek ve 1 kadın antrenörden oluşmaktadır. Velilere dair demografik bilgiler Tablo 3’te verilmiştir. Bilgiler tabloda sayısal ve alfabetik sıraya göre karışık olarak yerleştirilmiştir. Suriyeli katılımcılardan 2’si yaş ve eğitim durumunu belirtmemiştir.

Tablo 3.

Araştırmaya Katılan Velilere Ait Demografik Bilgiler

<i>Uyruk</i>	<i>Yaş</i>	<i>Meslek</i>	<i>Yakınlık</i>	<i>Eğitim</i>	<i>Programa Katılan Çocuk Sayısı</i>	<i>Programdaki Eğitimlere Devam Etme Süresi/Yıl</i>
Türkiye	35 (1), 36 (1), 39 (1), 40 (2), 42 (1), 44 (1), 50 (1)	Ev hanımı (3), Esnaf (1), Güvenlik (2), Hamal (1), Kasap (1)	Anne (3), Baba (5)	İlkokul (3), Ortaokul (3), Lise (2)	1 (6), 2 (2)	2 (3), 3 (4), 4 (1)
Suriye	36 (2), 40 (1), 43 (1), 46 (1), 52 (1)	Ev hanımı (1), Berber (1), Dökümcü (1), Esnaf (2), Serbest (3)	Anne (2), Baba (6)	Ortaokul (4), Lise (2)	1 (4), 2 (4)	1 (4), 2 (3), 3 (1)

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, her bir grup için ayrı ayrı oluşturulan, yarı yapılandırılmış görüşme formları ve programa ait betimsel veriler (katılımcı sayıları, demografik bilgiler, uygulamalar vb.) yoluyla toplanmıştır. Betimsel veriler, TMOK faaliyet raporları ve proje raporları aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler, ses kaydı yöntemiyle kayıt altına alınmış ve görüşme öncesi katılımcılardan, araştırmacı tarafından hazırlanan, Gönüllü Katılım Formu yoluyla onay alınmıştır. Görüşmeler, ortalama 30 dakika sürmüştür. Araştırma, üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, pilot çalışma için proje ortağı kurumları temsil eden birer katılımcı ve bir antrenör ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, pilot çalışma olarak tanımlandığından, elde edilen veriler bu araştırmada kullanılmamıştır. Pilot çalışma sonrası, görüşme formları tekrar gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Covid-19 pandemi kısıtlamaları sebebiyle, veliler ile pilot çalışma yürütmek mümkün olmamıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında, araştırmanın çalışma grubu ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmeler için deşifre işlemi yapılmıştır. Proje ortağı kurumlardan birer temsilci ile bireysel görüşmeler, antrenörler ve veliler ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Araştırmanın üçüncü aşamasında, elde edilen veriler analiz edilerek ilgili temalara ayrılmış ve mantık modelleri oluşturulmuştur. Bu süreç, ‘Verilerin Analizi’ başlığı altında ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıtları ile elde edilen veriler deşifre edilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerini saklı tutmak adına, her bir katılımcı temsil ettiği grup adı ile kodlanmıştır. Bu kodlama, ilgili proje ortakları için ‘Görüşülen’, veli ve antrenörler için ‘Veli 1, Antrenör 1’ şeklinde yapılmıştır.

Görüşme verilerinin analizi, temaların hem tümevarımlı hem de tündengelimli tanımlanmasını içeren, tematik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, bir mantık modelinin, yani bağlam, girdi ve faaliyetlerin, istenen sonuçları nasıl ürettiğine dair bir modelin oluşturulması için kullanılmıştır. Araştırma verileri, nitel verilerin işlenmesi ve yorumlanmasına olanak veren NVivo 12 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma verileri üzerinden mantık modelleri oluşturularak, programa ait bağlam, girdi ve faaliyetlerin, paydaşları, amaçlanan sonuçlara nasıl ulaştırdığına dair bir analiz ortaya konulmuştur. Aynı zamanda, bu bileşenler üzerinden sosyal sermaye ve sosyal uyumla ilişkili araştırma alt problemlerine yanıt aranmıştır.

Tematik Analiz

Nitel araştırma, giderek daha fazla popülerlik kazanmakta ve bu popülerlik arttıkça, güvenilir araştırmayı kolaylaştırmak için daha fazla açıklama ve gelişmiş araçlara ihtiyaç duyulmaktadır (Nowell, Norris, White & Moules, 2017). Bu araçlardan biri de diğer nitel araştırma yöntemlerinin uygulanmasında gerekli olan temel becerileri karşılayan tematik analizdir (Braun & Clarke, 2006). Bu yöntem aynı zamanda, teorik özgürlüğü nedeniyle hem temel hem de esnek bir nitel yöntem olarak düşünülebilir. Tematik analiz, potansiyel olarak verilere zengin ve kapsamlı, aynı zamanda da karmaşık bir değerlendirme sağlayabilir (Boyatzis, 1998).

Kapsamlı ve açık bir tanım yapmak gerekirse, Braun ve Clarke’a (2012, s.57) göre tematik analiz, bir veri setindeki anlam kalıplarını (temaları) sistematik olarak tanımlamak, düzenlemek ve bunlara ilişkin kavrama sağlamak için kullanılan bir yöntemdir. Bir veri seti boyunca anlama odaklanarak araştırmacının, kolektif veya paylaşılan, anlam ve deneyimleri görmesini ve anlamlandırmasını sağlar.

Tematik analiz, araştırma kapsamındaki gözlemleri anlama ve yorumlamada, araştırmacıların doğruluğunu ve hassasiyetini arttırmanın yanında görme, ilgisiz görünen veriden anlam çıkarma, nitel bilgiyi analiz etme, kişiyi, etkileşimi, grubu, durumu, organizasyonu veya kültürü sistematik olarak gözlemlene ve nitel bilgiyi nicel bilgiye dönüştürmede kullanılabilir (Boyatzis, 1998).

Tablo 4'te Boyatzis (1998) tarafından oluşturulan terminoloji tanımlarının bir özeti yer almaktadır.

Tablo 4.

Tematik Analiz Terminolojisi

<i>Terminoloji</i>	<i>Tanım</i>
Tematik analiz	"Nitel bilgileri kodlama süreci [...], açık bir" kod "gerektirir."
Tema	" Olası gözlemleri asgari düzeyde açıklayan ve düzenleyen veya üzerinde çalışılan fenomenin yönlerini maksimal düzeyde [...] açık [...] veya örtülü şekilde yorumlayan bir model olarak tanımlanabilir."
Kod	"Bir tema listesi, nedensel olarak ilişkili temalar, göstergeler ve nitelikler içeren karmaşık bir model."
Kod defteri	"Bir çalışmada bir dizi kodun derlenmesi veya entegrasyonu."
Tema oluşturma yöntemleri	1. "Ham bilgiden tümevarım yoluyla." 2. "Teoriden tümdengelim yoluyla." 3. "Önceki araştırmalar yoluyla."

"A thematic analysis of the House of Lords select committee on Olympic and Paralympic legacy 2013; keeping the flame alive" Callery, S., 2014, Master Thesis. Loughborough University School of Sport, Exercise and Health Sciences, Loughborough.

Boyatzis (1998), tematik analizde nesnelliği etkileyebilecek üç ana durum tanımlamaktadır: yansıtma (projection), örnekleme (sampling) ve ruh hali ve tarz (mood and style).

Yansıtma, Freud (1992) tarafından bir ego savunma mekanizması olarak tanımlanmıştır. Bu tanım, kendi özelliklerinizi, duygunuzu, değerınızı, tutumunuzu vb. okumak veya bunlara atıfta bulunmak olarak açıklanabilir. Açık bir kod geliştirmek, muhakeme tutarlılığını (güvenilirlik) sağlamak, bilgiyi kodlamak için birkaç kişiyi kullanmak ve çeşitli bakış açıları, yansıtma karmaşıklığı veya belirsizliği önlemeye yardımcı olur (Boyatzis, 1998). Bu araştırmada, verilerin güvenilirlik sağlanması adına kodlama işlemi, araştırmacı dışında bir

uzman tarafından da yapılmıştır. Böylece, farklı bir bakış açısı kullanılarak, yansıtma karmaşıklık ve belirsizlik önlenmeye çalışılmıştır.

Ham veriler, araştırmacının farkında olmadığı faktörler/değişkenler tarafından bozuluyorsa, herhangi bir analiz ve yorumlama güvenilir olmayacaktır (Callery, 2014). Bu çalışmada *örnekleme*, farklı paydaş gruplarının bakış açılarını keşfetmek amacıyla, amaçlı bir örneklem seçimiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşleri, kurumlarına ya da ait oldukları gruplara atfedilmemiştir. Katılımcıların, durumu kendi bakış açılarından anlattıkları kabul edilmektedir. Yorumlama yapılırken, bu bakış açısını etkileyen faktörler dikkate alınmıştır.

Ruh hali ve tarz, analizi etkileyebilir. Dinlenmiş olmak, açık olmak, açık bir kod geliştirmek, yargıda tutarlılık sağlamak, analitik çerçeveleri ve rasyonel yargıları askıya almak bu etkiyi önlemeye yardımcı olur (Boyatzis (1998). Bu çalışmada, tutarlılığı sağlamak adına, kodlama işlemi farklı zamanlarda tekrar edilmiş, böylece farklı ruh hâllerinin analiz üzerindeki etkisi önlenmeye çalışılmıştır.

Tematik analiz; esneklik, öğrenme ve uygulamada kolaylık, nitel araştırma deneyimi çok olmayan araştırmacılar tarafından uygulanabilme, katılımcıları araştırma sürecine dâhil etme, kapsamlı veri setini özetleyebilme ve zengin bir betimleme sunma, veri setindeki benzerlik ve farklılıkları vurgulayabilme, önceden tahmin edilemeyen bakış açılarını ortaya çıkarabilme, veriye ilişkin psikolojik ve sosyal temelli yorumlara izin verme, politika geliştirmede kullanılabilecek nitel analizler üretebilme (Braun & Clarke, 2006) gibi avantajların yanında, bir takım dezavantajlara da sahiptir. Örneğin analiz, araştırmacıya esneklik sağlarken araştırma verilerinden tema üretme sürecinde tutarsızlığa yol açabilir (Holloway & Todres, 2003). Çalışmada tutarlılık, ampirik iddiaları tutarlı bir şekilde destekleyebilen epistemolojik bir tutumla sağlanabilir. İyi organize edilmiş bir prosedür takibi, araştırmacının güvenilir bir tematik analiz yapmasına yardımcı olur (Nowell, Norris, White & Moule, 2017).

Tematik analizde, bir tema oluşturmaya dair iki tür yaklaşım vardır: Araştırmacının verilere dair mevcut teorik fikirlerinden oluşturulan temaların yer aldığı tümdengelimli kodlama ve temanın ham bilgiden çıkarıldığı tümevarımlı kodlama (Boyatzis, 1998). Bu çalışmada karma yaklaşım kullanılmıştır; tümevarımlı (görüşülen kişilerin fikirlerinden oluşturulan

temalar) yaklaşım ve tümdengelimli (mantık modelinin temel unsurlarından türetilen temalar) yaklaşım. Tematik analizin aşamaları Tablo 5’te gösterilmektedir.

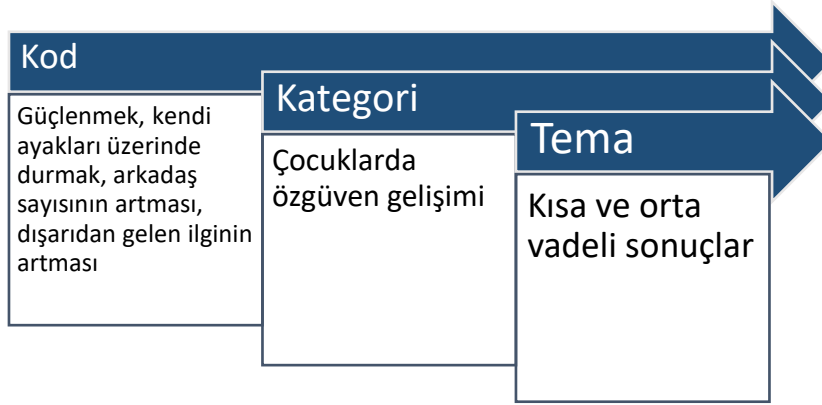
Tablo 5.

Tematik Analiz Aşamaları

<i>Aşama</i>	<i>Sürecin tanımı</i>
Aşına olma	Veriyi deşifre etme (gerekirse), veriyi okuma, ilk fikirleri not etme
İlk kodları oluşturma	Verinin ilginç özelliklerini tüm veri seti boyunca sistematik bir şekilde kodlama, her bir kodla ilgili olan veriyi bir araya getirme
Temaları oluşturma	Kodları potansiyel temalar altında toplama, tüm veriyi olası ilgili temalar altında toplama
Temaları gözden geçirme	Temaların kodlanmış alıntılarla (Seviye 1) ve tüm veri setiyle (Seviye 2) ilişkili olup olmadığını kontrol etme, analizin tematik bir "haritasını" oluşturma
Temaları tanımlama ve adlandırma	Her bir temaya ait özellikleri ve tüm veri setinin anlattığı hik�yeyi sadeleştirme adına analize devam etme, her bir temayı açık bir şekilde tanımlama ve adlandırma
Raporlama	Analiz için son fırsat. Somut, ikna edici alıntı örneklerini seçme, veri içeriğine dair son analiz, analizin arka planını araştırma soruları ve literatürle ilişkilendirme, analizin bilimsel bir raporunu oluşturma

“Psikolojide tematik analiz kullanımı” Braun, V. & Clarke, V., 2019, S. N. şad, N. Özer & A. Atli ( ev). Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7(2), 873-898. DOI:10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m

Tematik analizler tamamlandıktan sonra, her bir paydaş için bir analitik mantık modeli oluşturulmuştur. Görüşme sorularına verilen cevaplar, tematik analiz aşamaları takip edilerek kodlanmış, bu kodlar, analitik mantık modelinde yer alan ilgili temalar, yani mantık modelinin temel unsurları (Bkz. Tablo 6) altında toplanmıştır. Veri analizinde oluşturulan kod, kategori ve tema haritalarından bir örnek şekil 3’te sunulmuştur.



Şekil 3. Örnek kod, kategori ve tema haritası

Mantık Modeli

1970’lerden itibaren, politika değerlendirme araştırmalarında hacim, çeşitlilik ve karmaşıklık açısından gözlemlenen büyüme, spor politikaları analizine olan ilgiyi de artırmıştır (Chen, Henry & Ko, 2013). Politika değerlendirme analizlerinde mantık modellerinin kullanımı, 1990’lı ve 2000’li yıllarda öne çıkmaktadır (Head, 2009). Mantık modeli, bir programın kaynakları, kaynaklar tarafından desteklenen faaliyetler, beklenen sonuçlar ve beklenen sonuçların gerçekleşip gerçekleşmediğine dair fikir veren çıktılar arasındaki ilişkiyi gösteren bir grafik veya harita olarak tanımlanmaktadır (Wholey, 1994, Renger & Titcomb, 2002). Farklı yapı ve ölçekteki kurumlar tarafından kullanılan mantık modelleri, politika içeriği ile girdiler, faaliyetler, çıktılar (faaliyetlerin anlık ürünleri), sonuçlar (kısa ve uzun vadeli) ve etkiler (politika girişiminin amaçlanan ve amaçlanmayan sonuçları arasındaki ilişki) arasındaki amaçlanan ilişkiyi ifade etmek için bir araç görevi görmektedir. Conrad and Randolph (1999) tarafından, programın temel bileşenlerini ve beklenen başarılarını tanımlayan ve bu bileşenler ile sonuçları arasındaki mantıksal ilişkiyi aktaran bir grafik gösterimi olarak tanımlanan mantık modeli, bir programın nasıl ve ne amaçla çalıştığının resmi iken, analitik mantık modeli söz konusu olduğunda, değişim teori ya da teorilerinin gerçekleşmesi ile hangi amaçlara ulaşıldığının resmi ortaya çıkmaktadır (Chen, Henry & Ko, 2013).

Knowlton ve Phillips (2013), mantık modellerinin tasarım, planlama, izleme ve başarı ölçütleri gerektiren örgütsel etkililiğe katkıda bulunabileceğini belirtmektedir. Ek olarak, mantık modelleri şunlara yardımcı olabilir:

- Paydaşlar arasında ortak bir dil geliştirme
- Katılımlı öğrenme fırsatları sunma
- Sonuçları belgeleme ve vurgulama
- Neyin nasıl işe yaradığı hakkında bilgileri netleştirme
- Değerlendirme kaynaklarının daha etkin kullanımını sağlama ve ölçme için önemli değişkenleri belirleme
- Güvenilir raporlama çerçevesi sağlama
- Geliştirilmiş tasarım, planlama ve yönetim

Mantık modelleri, program veya proje tasarım ve planlama, program kavram ve yaklaşımlar hakkında ortak bir anlayış oluşturma, programı uygulama ve amaçlanan hedeflere karşı bir eylem planının geliştirme, programlamayı izleme ve iyileştirme için gerekli verileri tanımlama ve toplama, program değerlendirme ve raporlama süreçlerinde kullanılabilir. Aynı zamanda, öğrenme ve program iyileştirme amacıyla bir mantık modeli geliştirilerek, programın temel sonuçları (olumlu ve olumsuz) sunulabilir (Chen, Henry & Ko, 2013). Bu araştırmada, bir devlet ve iki sivil toplum kuruluşu tarafından yürütülen bir olimpik eğitim programının amaç, uygulama, çıktı ve sonuçları değerlendirilmektedir. Araştırma analizi için mantık modeli kullanmak, bu programdaki paydaşların bakış açılarına yönelik açık ve anlaşılır bir değerlendirme sağlamaktadır. Tablo 6’da mantık modelinin temel unsurları açıklanmıştır.

Tablo 6.

Mantık Modelinin Temel Unsurları

<i>Temel Unsurlar</i>	<i>Tanımlar</i>
Bağlam/Çevre	Bunlar sorunun boyutu ve doğası gibi bağlamsal faktörleri, programla ilgili siyasi, ekonomik, sosyal ve örgütsel bağlam, paydaşlar tarafından belirlenen programın hedeflerini içerir.
Girdiler/Kaynaklar	Girdiler, politika sorununu çözmek için sağlanan mali, insani ve kurumsal kaynaklara atıfta bulunur.
Faaliyetler	Faaliyetler, politika uygulayıcıları tarafından gerçekleştirilen eylem türlerini ifade eder. Bunlar, hem yapılanları (üstlenilen faaliyetler açısından) hem de bu faaliyetlerin nasıl üstlenildiğini içerir, çünkü bunlar başarı için kritik olabilir. Örneğin, muhafazakâr ve geleneksel topluluklardan genç kızların spora katılımını artırmayı amaçlayan faaliyetler, çeşitli nedenlerle, ancak bu faaliyetler koç olarak kadın liderler tarafından gerçekleştirildiğinde etkili olabilir.
Çıktılar	Çıktılar, katılımcı sayısı, katılımın düzenliliği gibi girdilerin ve faaliyetlerin doğrudan ve dolaysız sonuçlarını özetler.
Sonuçlar	Sonuçlar, programın/projenin tamamlanmasından sonra uzun yıllar devam edebileceğinden, kısa ve uzun vadeli sonuçlara bölünebilen, programın uygulanmasıyla tetiklenen, davranış değişikliklerine atıfta bulunur. Örneğin, belirli değişiklikler, katılımcıların becerilerindeki, davranışlarındaki, öz yeterlilik duygusundaki ve belirli şekillerde hareket etme eğilimindeki değişiklikleri içerebilir.
Etkiler	Program/projenin bir sonucu olarak kuruluşlarda veya topluluklarda meydana gelen daha geniş kapsamlı amaçlanan ve amaçlanmayan değişiklikler.

“Meta-evaluation, analytic logic models and the assessment of impacts of sports policies” Chen, S., Henry, I., & Ko, L.-M., 2013, In I. Henry & L.-M. Ko (Eds.), Handbook of sport policy (pp. 33–47). London: Routledge.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada, geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşmak adına, nitel araştırmalarda kabul gören inandırıcılık, aktarılabilirlik (transfer edilebilirlik), güvenirlilik ve doğrulanabilirlik kapsamında çeşitli stratejilerden yararlanılmıştır.

İnandırıcılık

Nitel araştırmalarda iç geçerliğe karşılık gelen inandırıcılığın sağlanması adına, uzun süreli etkileşim, derin odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi stratejilerinden yararlanılmaktadır (Lincoln & Guba, 1985). Bu araştırmada, inandırıcılığı

artırmak adına derin odaklı veri toplama, çeşitleme ve uzman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda, alanda öğrenilen olay ve olguların araştırma soruları açısından anlamı, birbirleriyle olan ilişkileri ve örüntülerin ortaya çıkarılması beklenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.301). Bu doğrultuda, *derin odaklı veri toplama* sürecine başvurularak araştırma sonuçları sürekli olarak birbiriyle karşılaştırılmış, katılımcıların bilinçli olarak farkında olmadıkları örüntüler ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve verilerin araştırma sorularına ne düzeyde cevap verebildiği sorgulanmıştır. Bunun yanında, gerçeğin farklı yönlerini ve oluşumlarını öğrenme amacıyla, olay ve olguya ilişkin farklı bakış açıları, farklı anlam, gösterge ve kaynakları ortaya çıkarmak adına (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.301) *çeşitleme* tekniği kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde, çoklu veri kaynaklarından yararlanma adına faaliyet raporları, antrenör raporları ve programa ait nicel veriler incelenmiştir. Son olarak, araştırma konusuyla ilgili bilgi ve tecrübeye sahip iki araştırmacı ile bir araya gelinerek *uzman incelemesi* gerçekleştirilmiştir. Uzmanlar, araştırma deseni, veri toplama yöntemleri, veri analiz teknikleri ve bulguların yazımına yönelik inceleme yapmış ve geri bildirimde bulunmuştur.

Aktarılabilirlik (Transfer Edilebilirlik)

Aktarılabilirlik, nicel araştırmalarda araştırmanın değerini yargılamada kullanılan dış geçerliğe (genelleme) karşılık gelen kavramdır (Lincoln & Guba, 1985). Merriam'a (2013) göre, nitel araştırmalarda çoğunluğun genel görüşünü açığa çıkarmak yerine, bir olgu veya durumun sistematik olarak, titizlikle ve derinlemesine anlaşılması amaçlanmaktadır (Sönmez, 2020). Yıldırım ve Şimşek'in (2013, s.304) tanımına göre "nitel araştırmalarda 'genelleme' yerine 'aktarılabilirlik' kavramının benimsenmesi araştırma sonuçlarının doğrudan benzer ortamlara genellenemeyeceği ancak bu tür ortamlara sonuçların uygulanabilirliğine ilişkin geçici yargılara ulaşılması ve test edilebilecek denenceler oluşturulması anlamına gelmektedir". Araştırmada aktarılabilirliğin sağlanması adına, *ayrıntılı betimleme* ve *amaçlı örnekleme* teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularında, veri analizi sonucu ortaya çıkan temalar ve kodlar ayrıntılı biçimde ve herhangi bir yorum katılmadan verilmiştir. Ayrıca, bu tema ve kodların nasıl oluşturulduğuna dair kanıt sunmak adına doğrudan alıntılar kullanılmıştır.

Güvenirlik

Güvenirlik, sonraki araştırmacının, önceki araştırmacı tarafından açıklanan prosedürleri aynen izlemesi ve aynı çalışmayı tekrar yürütmesi durumunda, aynı bulgulara ve sonuçlara varması gerektiğinden emin olmayı tanımlamaktadır (Yin, 2014). Araştırmada güvenilirliğin artırılması adına, araştırma tasarımı, verilerin toplanması, analiz ve yorumlama süreci, tema, kategori veya modellerin ve araştırma bulgularının raporlanması gibi her adımın ayrıntılı olarak açıklanması olarak ifade edilen (Merriam, 2013; Morrow, 2005; Patton, 2014; Sönmez, 2020) *denetim izi* stratejisinden yararlanılmıştır. Ayrıca, araştırma problemlerinden sonuçlara nasıl ulaşıldığına dair örüntüyü okuyuculara açık ve yalın bir şekilde sunabilmek adına *veri tabanı* ve *kanıt zinciri* oluşturma (Yin, 1984) stratejilerine başvurulmuştur. Bu kapsamda, araştırmanın aşamaları ayrıntılı bir şekilde sunulmuş ve ham veriden alıntılara yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen kanıtlar bilgisayar ortamında tasnif edilmiştir. Öncelikle, her bir katılımcı grubu için (TMOK temsilcisi, antrenörler, Suriyeli veliler vb.) birer klasör oluşturulmuştur. Her bir klasör içinde o gruba ait görüşme ses kayıtları, ses kaydı deşifre dosyaları ve demografik bilgilerin yer aldığı ilgili dosyalar yer almıştır. Programa ait rapor ve nicel verileri içeren doküman ise ayrı bir klasörde toplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2013, s.268) önerdiği üzere, oluşturulan kod, kategori ve temaların veri setini yeterli düzeyde yansıtıp yansıtmadığını ve buna göre verilerin etkili bir biçimde düzenlenip düzenlenmediğinin incelemesi adına, nitel araştırma tecrübesi bulunan bir araştırmacı görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada güvenilirliği artırmak için kullanılan ve *kodlayıcılar arası güvenilirlik* olarak da adlandırılan (Sönmez, 2020) bu stratejiden yararlanılarak, araştırmacıların oluşturduğu kodlar için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği uyum yüzdesi formülü ile güvenilirlik hesaplanmıştır. Mantık modelleri üzerindeki temalara ait, 5'i ortak ve değişmez olmak üzere tüm paydaş görüşlerinden ortaya çıkarılan 42 kod üzerinde yapılan karşılaştırmada, 36 kod üzerinde görüş birliği sağlanmış ve uyum yüzdesi 85,71 olarak hesaplanmıştır. İç tutarlılığın sağlanması adına, kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az %80 olması beklenmektedir (Patton, 2002).

Doğrulanabilirlik

Araştırmacının nesnelliğini ifade eden doğrulanabilirlik kavramı, bulguların araştırmacı inanç, arzu ve önyargılarından mümkün olduğunca arınarak, yansız bir tutum içinde, araştırılan durumu yansıtmasıyla ilgili bir ölçüttür (Arastaman, Öztürk Fidan & Fidan, 2018;

Morrow, 2005; Yıldırım & Şimşek, 2013). Merriam (2013), araştırmacının araştırma ile ilgili kişisel önyargı ve ön kabulleri, eğilimleri ve varsayımlarını açıklaması gerektiğini ifade etmektedir (Sönmez, 2020). Bu doğrultuda, araştırmacının araştırmadaki konumunu açıklamak adına ‘Araştırmacının Rolü’ başlığı oluşturulmuştur.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, çalışmaya konu olan TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulu Projesi etkinliklerine daha önce katılım sağlamış, projeye katılan çocuklarla başka bir bilimsel çalışma için bir araya gelmiş ve çeşitli gözlemlerde bulunmuştur. Araştırmacı, ulusal ve uluslararası olmak üzere farklı olimpiik eğitim programlarına katılmış ve ulusal düzeyde bu programların planlanma, uygulama ve değerlendirme aşamalarında görev almıştır. Bununla birlikte araştırmacının, olimpiik eğitim programlarının mülteci çocuklar ve bölge halkı çocukları için ne gibi katkılar sunduğuna yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Bu kapsamda, araştırmacı önceki okuma ve tecrübelerden kaynaklı olarak, olimpiik eğitim programlarının doğru yürütüldüğü takdirde hedeflenen sonuçlara ve kazanımlara ulaşabileceği konusunda bir önbilgi ve ön kabule sahiptir. Araştırmacı, sahip olduğu önbilgi, ön kabul ve eğilimlerin farkında olmakla birlikte, çalışma kapsamında veri toplama ve analiz aşamalarında tarafsız ve nesnel olmaya özen göstermiştir. Görüşmeler boyunca katılımcılara hiçbir yönlendirici ifade kullanmamış ve katılımcıların kendilerini çekinmeden ve açık bir şekilde ifade etmeleri için gayret etmiştir.

BÖLÜM 4

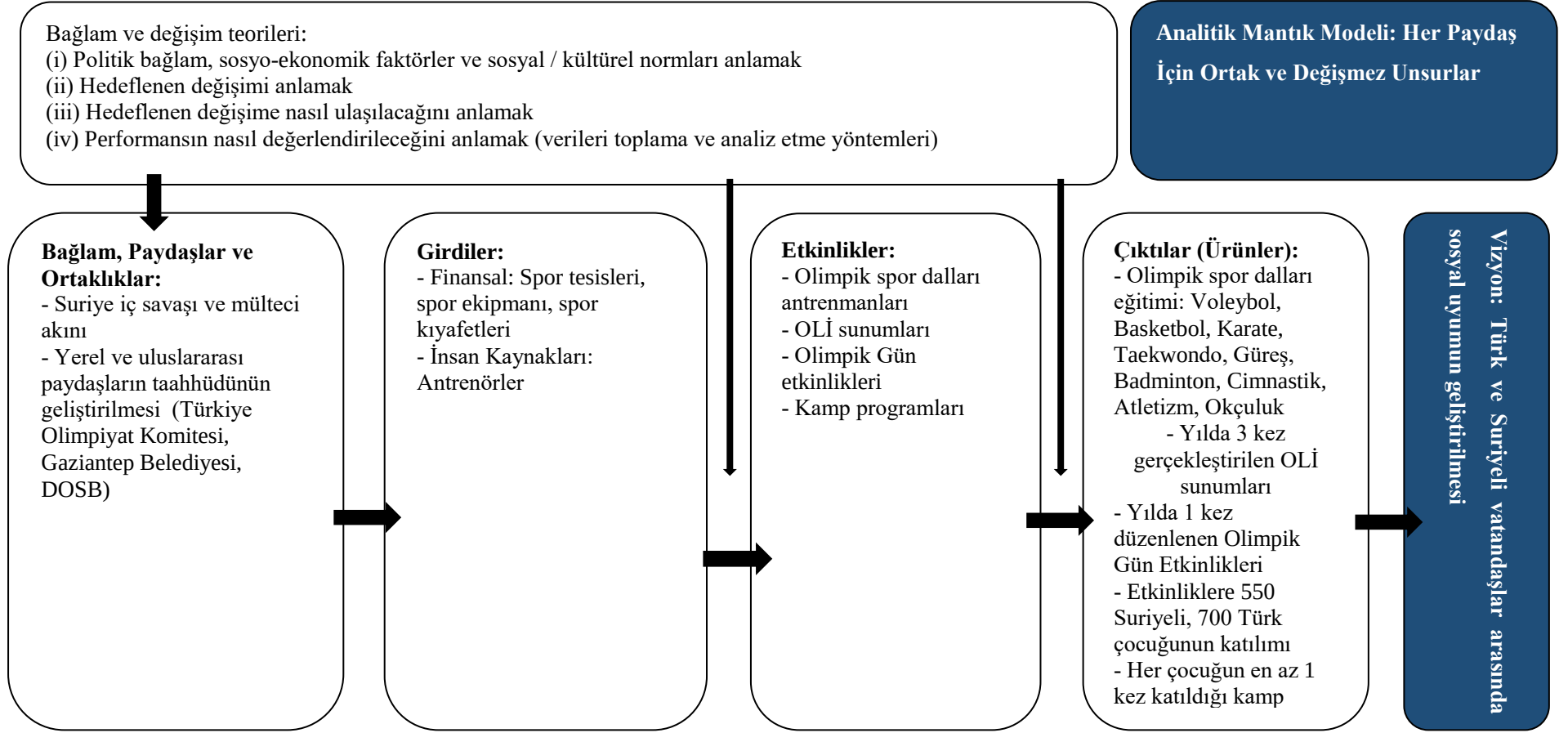
BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, katılımcılarla yapılan görüşmeler mantık modelleri aracılığıyla analiz edilmiş ve araştırma problemleri temel alınarak raporlanmıştır. Görüşme soruları, yürütülen eğitim programının planlanma, uygulama (etkinlikler), çıktı ve sonuçlarına yönelik unsurlar dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu unsurlar aynı zamanda, analitik mantık modelinin açık ve örtük unsurlarını oluşturmaktadır. Her bir paydaş için birer mantık modeli oluşturulmuş ve paydaşların programa yönelik ne ölçüde benzer ve farklı görüşlere sahip oldukları incelenmiştir. Proje ortağı kurumların temsilcisi olarak görüşülen katılımcıların görüşlerinin kurumların görüşü olarak kabul edilemeyeceğini, daha ziyade kişisel deneyimleri yoluyla oluşturdukları algılar bütünü olarak değerlendirildiğini belirtmek faydalı olacaktır. Katılımcıların kişisel tecrübe ve görüşlerinden yola çıkılarak, bu ve benzeri program ve projelerden beklentileri ve bu beklentilerin spor yoluyla nasıl gerçekleşeceği konularına da değinilmiştir.

Her bir paydaşa yöneltilen sorularda ana hatlarıyla, programa dair bağlam, paydaş ve ortaklıklar, amaçlar, programın yürütülmesini sağlayan girdiler, etkinlikler, çıktılar, kısa ve uzun vadeli sonuçlara yönelik algıların paylaşılması istenmiştir. Program girdileri ve etkinlikler, program planlama aşamasında belirlendiği ve çıktılarla birlikte tüm paydaşlar için ortak ve değişmez olduğu için bu bilgilere yönelik sorular proje ortakları ve antrenörlere yöneltilmiştir. Her bir mantık modeli ayrı bir başlıkta incelenmiştir. Görüşme soruları ve mantık modelleri, eğitim programında hedeflenen değişim, bu değişimin nasıl gerçekleştirileceği ve bu değişimin nasıl değerlendirileceğini ortaya koyan bir bağlam ve

değişim teorisi temelinde oluşturulmuştur. Bir değişim teorisi, politika, strateji, program veya proje gibi bir girişimin, bir erken ve ara sonuçlar zinciri yoluyla, amaçlanan sonuca nasıl katkıda bulunduğunun bir modelidir (Serrat, 2017). Bir başka deyişle, belirli bir müdahalenin veya müdahaleler dizisinin, mevcut kanıtlara ve nedensel bir analize dayanarak, belirli bir değişikliğe nasıl yol açacağına dair beklentiyi açıklayan bir yöntemdir. Bir değişim teorisi, hem programlama döngüleri içinde hem de arasında öğrenme için bir çerçeve sağlar, önerilen stratejinin nasıl sonuç vermesinin beklendiğine dair varsayımları açık hâle getirerek ve bu varsayımları kanıtlara karşı test ederek, gelişimin sağlanmasına ve seçilen yaklaşım işe yaramazsa veya beklenen riskler gerçekleşirse, rota düzeltmelerinin yapılmasına da yardımcı olur (United Nations Development Group, 2017).

Görüşülen her bir paydaş için bağlam, paydaş ve ortaklıklar, girdiler, etkinlikler ve çıktılar proje planlama ve uygulama faaliyetlerini tanımladığından ortak ve değişmezdir. Bununla birlikte, paydaşların kişisel gözlem ve deneyimlerine dayanan, kısa ve orta vadeli sonuçlar, uzun vadeli sonuçlar (nihai etkiler) ve vizyon her paydaş için bu planlama ve uygulamaların nasıl yürütüldüğü ve sonuçlandığı konularına açıklık getirmektedir. Bu sebeple, oluşturulan mantık modelleri iki gruba ayrılmıştır. Her paydaş için ortak ve değişmez olan unsurlar Şekil 4'te verilmiş olup paydaşların kişisel gözlem ve deneyimlerine dayanan unsurlar ise her bir paydaş için oluşturulmuş başlıklar altında verilmiştir.



Şekil 4. Analitik mantık modeli: Her paydaş için ortak ve değişmez unsurlar

Programın örgütsel yapısını TMOK, Gaziantep BB ve DOSB ortaklığı oluşturmaktadır. Program yürütücüleri TMOK ve Gaziantep BB iken DOSB programda finansal destekçi olarak yer almaktadır. Bununla birlikte, programın ekonomik bağlamda finansal sağlayıcıları tüm program ortaklarıdır. Programın diğer paydaşları ise antrenörler, veliler ve katılımcı çocuklardır. Sosyal ve kültürel bağlamda programın kapsamı, bölgedeki mülteciler ve bölge halkı olarak sınırlandırılmış ve bu sınırlandırmada sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bölgelerdeki çocuklar hedeflenmiştir. Suriye iç savaşı dolayısıyla gerçekleşen mülteci akını ve bu akının bölgede artan çatışma ve sosyal uyum sorunlarını beraberinde getirmesi, programın sosyal ve kültürel bağlamında kapsayıcı rol oynamaktadır.

Finansal girdilerde yer alan spor tesisleri, spor ekipmanı, spor kıyafetleri ve insan gücü ile ilgili sorumluluklar ortaklar arasında pay edilmiştir. Spor tesisleri ve antrenör kaynağı Gaziantep BB tarafından sağlanırken, antrenör maaşları, spor ekipmanı ve spor kıyafetleri için gerekli bütçe DOSB desteğiyle birlikte TMOK tarafından üstlenilmiştir. Programda yer alan etkinlikler ve çıktılar şu şekildedir: Voleybol, basketbol, karate, taekwondo, güreş, badminton, cimnastik, atletizm ve okçuluk olmak üzere 9 olimpik spor dalında eğitimler, yılda 3 kez gerçekleştirilen OLİ sunumları, kamp programları, yılda bir kez düzenlenen Olimpik Gün etkinlikleri ve bu etkinliklere 550 Suriyeli, 700 Türk çocuk olmak üzere toplam 1250 çocuğun katılımı.

Burada anlatılan, her paydaş için ortak ve değişmez unsurlara yönelik bulgulara, ilgili katılımcı grubun bulguları altında ayrı ayrı, kısaca tekrar değinilmiştir. Bu tekrarın sebebi, ilgili alt problem bulguları verilirken, anlatımın sekteye uğramaması ve bulguların katılımcı gruplara ait cevaplardan örneklerle desteklenmesidir.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?’ ve ‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?’ alt problemine yönelik soruların cevapları incelendiğinde, hem bölgede gözlemlenen hem de çözülmesine katkı sunmak istenilen sorunların, proje başladıktan sonra birbiriyle örtüştüğü görülmektedir. 2016 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin de desteğiyle projeyi başlatan TMOK, başlangıçta bölgedeki çocuklar için

spor yoluyla ‘hareketsizlik’ ile mücadele hedefini gözetirken, bölgedeki mülteci sorununun tecrübe edilmesiyle birlikte program amaçlarını yeniden gözden geçirmiştir.

Görüşülen: İlk başta yeni nesillerin hareketsizliği ile mücadele amacıyla başlayan bu proje daha sonra Suriye savaşı nedeniyle ülkemize sığınan mültecilerin bir sosyal uyum sorunsalı yaratmasıyla bir sosyal sermaye inşası projesine evrildi... Amaç, bir yandan bölge çocukları ve bölgede yaşayan Suriyeli mülteci çocukları spora yönlendirerek fiziki ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunurken belli spor dallarında temel beceri ve teknikleri kazandırmak ve spor yaparken toplumsal uyum içerisinde bütünleşmelerine katkı sağlamaktır.

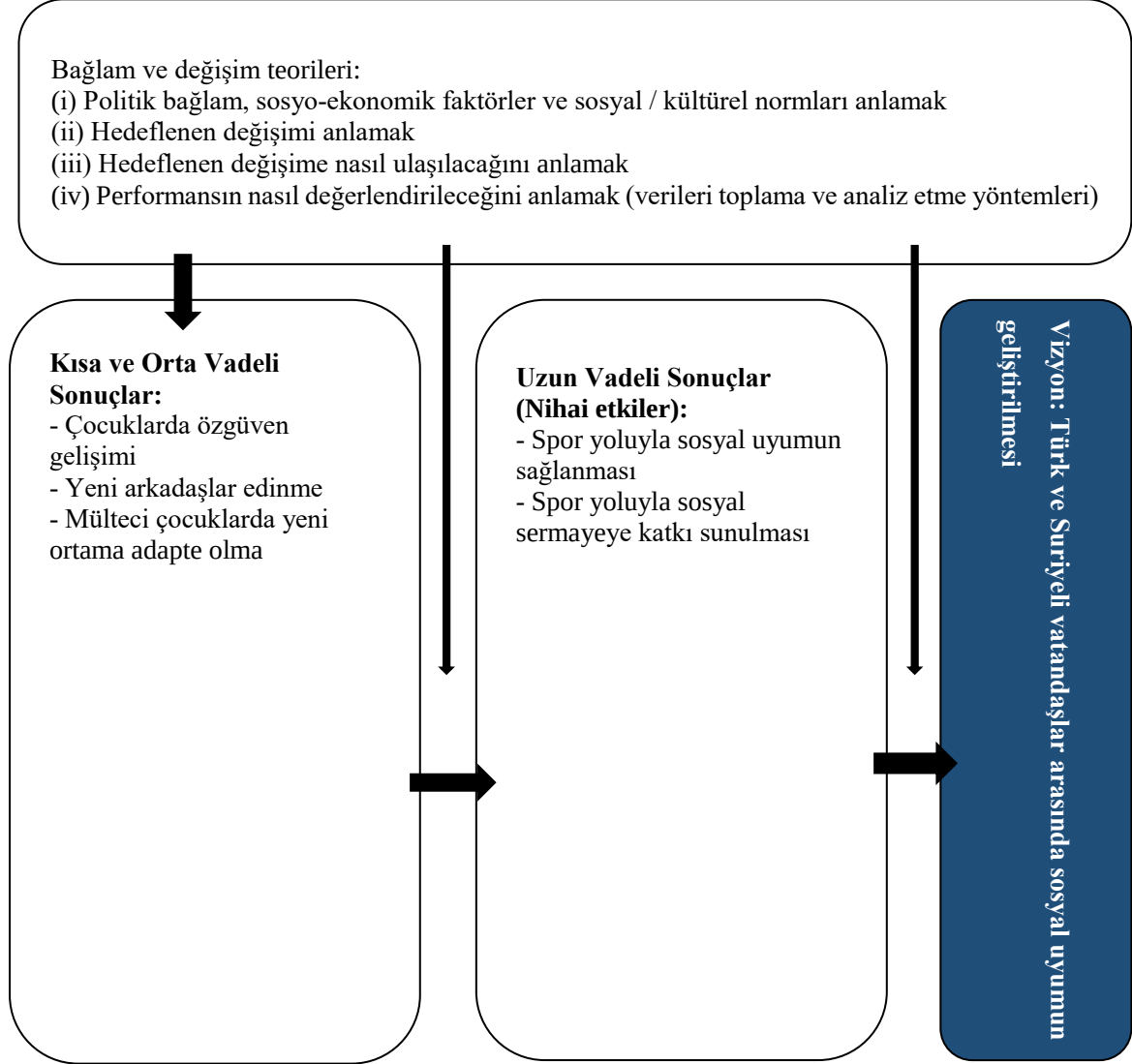
Program bağlamında ifade edilen hedefleri iki grup hâlinde incelemek gerekir: birincisi, fiziki ve sosyal gelişime katkı ve sportif becerilerin geliştirilmesi; ikincisi ise spor yoluyla sosyal uyum ve sosyal sermaye inşası. İlk grup hedeflerin gerçekleştirilmesi için planlanan girdilere bakıldığında, finansal olarak spor tesisleri, spor ekipmanı, spor kıyafetleri ve insan kaynakları olarak antrenör girdileri görülmektedir (Bkz. Şekil 4). Çocuklar için sportif etkinliklerin yürütülmesinde, tüm fiziki kaynaklar ve insan kaynaklarının hedefler doğrultusunda sağlandığı söylenebilir. Görüşülen, sosyal gelişime katkı adına, Suriyeli ve Türk çocukların sportif eğitimlere birlikte katıldıklarını ve bu eğitimlerde etkinlik grupları oluşturulurken cinsiyet dağılımında eşitlik gözetildiğini belirtmiştir.

Görüşülen: ... Gruplar oluşturulurken %50 kız ve erkek çocuk, %50 sığınmacı ve bölge çocuğu dengesine dikkat edildi.

İkinci grup hedefler ve bunlara yönelik sorular araştırmanın beşinci ve altıncı alt problemini oluşturduğu için ilgili alt problemler altında verilmiştir.

Görüşmeden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan, görüşülene ait fikir ve görüşler Şekil 5’te verilmiştir.

Analitik Mantık Modeli: TMOK Temsilcisinin Programa Yönelik Görüşleri



Şekil 5. Analitik mantık modeli: TMOK temsilcisinin programa yönelik görüşleri

'Programın amaçları doğrultusunda oluşturulan örgütsel, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlam nedir?' alt problemine yönelik soruların cevapları incelendiğinde, programın örgütsel yapısını TMOK, Gaziantep BB ve DOSB ortaklığının oluşturduğu, bu ortaklığa ek olarak antrenörler, veliler ve katılımcı çocukların da diğer paydaşları oluşturduğu görülmüştür. Programın ekonomik bağlamda finansal sağlayıcıları program ortaklarıdır.

Spor tesisleri, spor ekipman ve kıyafetleri ve insan gücü sorumlulukları ortaklar arasında pay edilmiştir.

Görüşülen: Partnerlerimiz Gaziantep Büyükşehir Belediyesidir ve tesisler belediye tarafından tahsis edilmektedir. GIZ (DOSB üzerinden) finansal destek sağlamaktadır. Kaynaklar başta IOC desteği olmak üzere paydaşların da katılımıyla elde edilmiştir.

Görüşülen, projenin sosyal ve kültürel bağlamda hedefleriyle ilgili ayrıntılı bilgi vermemiş; ancak projenin hedef kitlesinin bölgedeki 6-12 yaş grubu Suriyeli ve Türk çocuklar olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında, programın hedef kitlesi ve neden bu kitlenin seçildiğine dair sorunun cevabında, sportif gelişime yönelik amaçları da görmek mümkündür.

Görüşülen: Bölge çocukları ve bölgede yaşayan Suriyeli mülteci çocukları spora yönlendirerek fiziki ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunurken belli spor dallarında temel beceri ve teknikleri kazandırmak ve spor yaparken toplumsal uyum içerisinde bütünleşmelerine katkı sağlamaktır.

‘Programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?’ alt problemine yönelik sorulara verilen cevaplara göre, program girdilerini finansal olarak spor tesisleri, spor ekipmanı, spor kıyafetleri, insan kaynağı olarak da antrenörler oluşturmaktadır. Program etkinlikleri olimpiik spor dalları eğitimleri, OLİ sunumları, Olimpiik Gün etkinlikleri ve belediye tarafından düzenlenen kamp programları olarak belirlenmiştir (Bkz. Şekil 4). Bu etkinlikler belirlenirken, bölgenin fiziki şartları ve ortakların sahip olduğu insan kaynağı göz önünde bulundurulmuştur. Programda yer alan OLİ sunumlarının, çocukların erken yaşta spor kültürü edinmeleri adına programa dâhil edildiği belirtilmiştir.

Görüşülen: Gaziantep Büyükşehir Belediyesine ait bir spor salonunda yıl boyu gerçekleştirilen eğitimlerle yaklaşık 500 çocuğa tecrübeli antrenörler nezaretinde... 9 olimpiik spor dalında temel beceri ve teknikleri kazandırırken dostluk ve arkadaşlık ilişkileri içinde olmaları sağlanmakta... OLİ projemiz ile temelde genç nesillerin erken yaşta spor kültürü edinmeleri hedeflenmekte. Bunun yanında yılda bir kez Olimpiik Gün etkinlikleri ve kamp programları yürütülmekte... Yararlanacak çocukların yaş grupları, tesis imkânları, antrenör ve diğer görevlilerin müsaitliği ve olimpiik spor olması gibi faktörler göz önüne alınarak belirlendi.

Hedeflenen fiziksel ve sosyal gelişimin ne düzeyde gerçekleştiği konusıyla ilgili görüşlere bakılacak olursa; ‘çocuklarda özgüven gelişimi’, ‘yeni arkadaşlar edinme’ ve ‘mülteci çocuklarda yeni ortama adapte olma’ alanlarında gelişim gözlemlendiği görülmektedir.

Görüşülenin aktardığına göre bu gözlemlerin, çocuklarla bizzat iletişimde olan antrenörler ve ilgili çalışanlar aracılığıyla sağlandığı anlaşılmaktadır.

Görüşülen: Akademisyenler tarafından yapılan araştırmalar (Bkz. Karaşahinoğlu ve Yıldırım, 2021) ve antrenörler ve ilgili çalışanlar tarafından yapılan ölçme ve değerlendirmelerde projeye katılım öncesi ve sonrasına bakıldığında çocukların davranışlarında, fiziksel ve sosyal gelişimlerinde önemli ölçüde aşama kaydedildiği gözlemlenmiştir.

Görüşme sırasında, antrenör ve ilgili çalışanlar tarafından yapılan ölçme ve değerlendirme yöntem ve sonuçlarına dair herhangi bir ayrıntı verilmemiştir.

Görüşülenin cevapları doğrultusunda ortaya çıkan etkilere bakıldığında, araştırma kapsamında da incelenen iki kavram öne çıkmaktadır: sosyal uyum ve sosyal sermaye. Programın etkileri kapsamında belirtilen bu kavramlar, aynı zamanda araştırmanın iki alt problemine yönelik cevapları içermektedir: ‘Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ ve ‘Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’. Öncelikle, görüşülenin etkilerde yer verdiği sosyal uyum kavramı, hem literatürde hem de toplumda farklı bağlamlarda kullanıldığından, görüşülenin bu kavramdan ne anladığı da önem arz etmektedir.

Görüşülen: Sosyal uyumu aslında bir toplumun bütün üyeleri arasında ayrımcılık ve dışlamayı ortadan kaldırmak, bir aidiyet ve toplumsal bağlantılılık duygusu ve güven oluşturmaya kapsayan bir kavram olarak görüyorum.

Bu tanımdan hareketle, görüşülenin tecrübe ettiği veya varsaydığı üzere, programın, katılımcılar arası ayrımcılık ve dışlamayı ortadan kaldırmak, bir aidiyet ve toplumsal bağlantılılık duygusu ve güven oluşturmak adına herhangi bir sonuca ulaşp ulaşmadığı incelenmelidir. Burada tanımlanan şekliyle, bir toplulukta veya toplumda sosyal uyum varlığından söz edebilmek için hangi şartların gerektiği konusu da değerlendirmeye dâhil edilmelidir.

Görüşülen: ... Kişilerin haklarının ve refahlarının korunduğu, insani yardım ve sosyal destekle yerel entegrasyonun sağlandığı ortamlarda.

Bu bakış açısının, sosyal uyum kavramına yönelik tanımlarda yer alan “...uyumlu bir toplumun birlikte olma durumu...” ve “...sosyal uyumun sağlandığı toplumlarda... toplum refahına uyum ve katkı sağlama...” (Kearns & Forrest, 2000) gibi unsurları barındırdığı

görülmektedir. Bu görüş için bir sağlama yapılacak olursa, Hickman, Crowley ve Mai (2008) ekonomik ayırım, yaş ve yaşanılan yerin, sosyal uyum için herhangi bir ‘etnik kümeden’ çok daha fazla tehdit oluşturabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla, refah seviyesinin sosyal uyuma etki eden unsurlardan biri olduğu söylenebilir.

İkinci grup hedefler, sosyal uyum ve sosyal sermaye inşasını barındırmaktadır. Görüşülenin ifadesine göre, toplumun bütün üyeleri arasında ayrımcılık ve dışlamayı ortadan kaldırma, bir aidiyet ve toplumsal bağlantılılık duygusu ve güven oluşturma, sosyal uyumun göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu göstergelerin gözlemlenmesi ve sağlamanın yapılması uzun vadede gerçekleşebilmektedir. Program toplamda 5 yıl devam etmiş; ancak bu 5 yılın 1 yılında, pandemi sebebiyle etkinlikler durdurulmuştur. Bunun yanında, programın başlangıcından bu yana eğitimlere aralıksız devam eden çocukların olup olmadığı bilinmemekte; dolayısıyla çocuklarla ilgili çıktılar ayrıntılı olarak gözlenememektedir. Bu sebeplerden dolayı, programa dair uzun vadeli sonuçlar varsayımsal olarak değerlendirilebilmektedir. Bu varsayımlar, kısa ve orta vadeli sonuçlar üzerinden geliştirilmektedir. Kısa ve orta vadede, sosyal uyum tanımında değinilen ‘aidiyet’ ve ‘güven’ duygusuna ilişkin, görüşülen fikir ve varsayımları şöyledir:

Görüşülen: Bölge çocukları ve mülteci çocukların bu projede yer alması bireysel ve takım oyunlarındaki paylaşım, iş birliği, yardımlaşma gibi özelliklerle pekişerek zamanla aralarında oluşan duygusal bağları güçlendirmiştir. Çocuklar mutlu olunca bu, ailelerine de otomatik olarak yansımaktadır. Dolayısıyla projeye katılan mülteciler ve aileleri yaşadıkları tüm sıkıntıları tamamen atamaları da bu yolla daha kolay, çabuk ve pozitif olarak adapte olmuşlardır.

Görüşülenin sosyal uyum tanımında ‘toplumun tüm üyeleri’ ifadesi yer aldığından, ilgili soru mülteci çocukların yanında aileleri de kapsamaktadır. Aynı zamanda, ilgili soru üzerinden, bağlayan ve köprüleyen sosyal sermaye ilişkisini de sorgulamak mümkündür. Bu bakış açısından görüşülenin, sosyal uyumun sağlanması için kişiler arası duygusal bağların önemli olduğu ve bu bağların etkilerinin aile üyeleri arasında da bağlayıcı olabileceğini düşündüğü görülmektedir. O hâlde, aynı ya da farklı etnik-dini gruptan insanlar arası sosyal sermayede olumlu yönde bir gelişim gözlemlendiği söylenebilir. Nitekim, Hickman vd. de (2008) sosyal uyum sağlamaya yönelik faaliyetlerde yoksunluk, dezavantaj ve ayrımcılık gibi temel sorunları ele almanın yanı sıra insanların birbirleriyle nasıl ilişki kurduklarını da dikkate almanın gerekliliğine değinmektedir.

Görüşülen: Birlikte yapılan sportif faaliyetlerinde bireysel ve takım oyunlarında oyunun kuralları gereği karşı tarafa güvenmek işin aslıdır. Bu duygu olmadan o toplumda yer almak mümkün değildir. Spor bu duyguyu kazanmamızda en önemli etkenlerden biridir.

Putnam'ın (1993) sosyal sermaye teorisinin üç ana unsurundan biri olan güven, buradaki bakış açısının da temelini oluşturmaktadır. Spor etkinliklerinde kurallar yoluyla sağlanan güvenin toplumsal yaşama aktarılabilceği düşüncesi, Putnam'ın teorisinin özü olan, karşılıklı yarar için koordinasyon ve iş birliğini kolaylaştıran ağlar, sosyal değerler, normlar ve ahlaki yükümlülükler (özellikle güven) gibi sosyal organizasyon özelliklerine odaklanma (Forrest & Kearns, 2011) düşüncesine bir örnek oluşturmaktadır. Burada sözü edilen karşılıklı yarar için koordinasyon ve iş birliğini kolaylaştıran ağların oluşturulmasına fayda sağlayabilecek arkadaşlık ilişkileri de programın sosyal sermayeye katkı hedefli sonuçlarından birine örnek oluşturmaktadır:

Görüşülen: Yakın bölgelerde oturup, aynı okullara gitmeleri ve spor yoluyla sosyal uyumları göz önüne alındığında bu projede birlikte vakit geçirerek kurulan arkadaşlıkların devam edebilme potansiyelini yüksek buluyorum.

Bununla birlikte görüşülenin çocuklarda gözlenen değişimlere yönelik soruya verdiği cevapta "... Gelecekleri için plan yapmak, hedef belirlemeleri en belirleyici kazanımlarımız" ifadesinin kullanmıştır. Bu noktada, gelecek planları yapmaları, çocukların bulundukları ortamda güvende hissettikleri sonucuna ulaşılabilir.

Hedeflenen fiziksel ve sosyal gelişim sonuçlarından biri olan 'çocuklarda özgüven gelişimi', sosyal sermayeyle bağlantılı olan bireysel sermaye (individual capital) özelinde de incelenebilir. Bailey, Cope ve Parnell (2015) tarafından geliştirilen İnsan Sermaye Modeli'nde; fiziksel, duygusal, bireysel, sosyal, entelektüel ve finansal olmak üzere altı farklı sermaye alanı bulunmaktadır. Bunlardan bireysel sermaye, bir kişinin oyuna, spora ve diğer spor ve fiziksel aktivite biçimlerine katılım yoluyla tahakkuk eden karakterini (yaşam becerileri, kişilerarası beceriler, değerler gibi) ifade etmektedir. Görüşülenin ifade ettiği özgüven gelişimi, diğer bireylerle iletişim kurmaya ve dolayısıyla sosyal ağlar yoluyla sosyal sermayenin oluşmasına katkı sunmaktadır. Spor; özgüven, benlik gelişimi, toplum kimliği oluşturma/benimseme ve kişilerarası güven sağlamada yararlı bir araç olarak görülmektedir (Amara, Aquilina, Argent, Betzer-Tayar, Coalter, F. Henry, Green, & Taylor, 2005; Block & Gibbs, 2017). Çocuklarda gelişen güven duygusu ve bulundukları ortama

uyum sağlayabilmeleri ailelere de yansımaktadır. Böylece sporun bireysel sermayede yarattığı olumlu etki yayılarak sosyal ağ ve normlara; dolayısıyla sosyal sermayeye katkı sunmaktadır.

Görüşülen: Öncelikle ailelerin güven sorunu ve çocukların gönderilmesi için tereddütleri vardı. Çocuklarını antrenman sırasında tribünden gözlemlemeleri sağlanarak bu sorunu yendiler... Proje başında bölge çocukları bir tarafta sığınmacı çocuklarımız bir taraftaydı. Ama zaman içinde dil problemi de aşıldıktan sonra... kaynaşma sağlandı. Başlarda çekingen, durgun, kendini ait hissetmeme gibi olumsuzluklarla katılan çocuklar ilerleyen süreçte daha aktif, cesur, mutlu ve başarmanın keyfini sürmeyi öğrenir hâle geldiler.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?' alt problemine dair sorulara verilen cevaplarda, görüşülen, Suriyelilerin bölgeye göçten önce de gidip geldikleri, bölgede akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin olduğu ve bu sebeple programın, bölgedeki uyum sorunun çözülmesine olumlu katkı sunacağını ifade etmiştir.

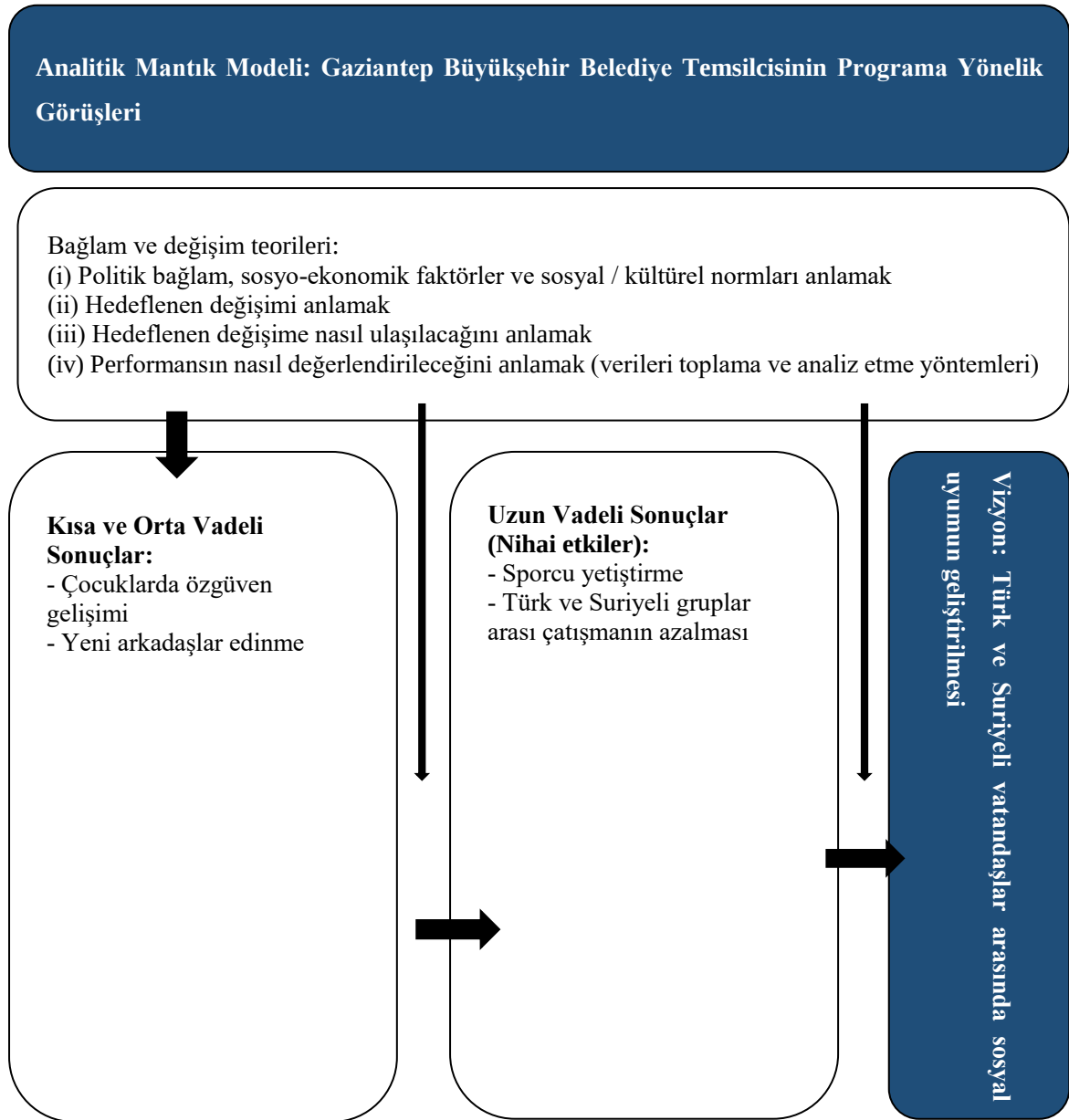
Görüşülen: Çocuklar programda kolay kaynaştılar. Bunda komşuluk ilişkilerinin mutlaka etkisi vardır. Zaten Suriyeliler daha önce de Antep'e geliyorlardı. Anteplilerin %25'inin Suriye'de akrabası vardır... Buradaki insanlar arasında yaşanan çatışmalar var mutlaka ve proje de bunların olmamasına mutlaka katkı sunacaktır... Bir Suriyeli ve bir Türk veli tribünde oturup çocuklarını izliyorlar. Belki birbirlerini hiç sevmiyorlar. Ama orada bir araya gelmek birbirlerini yalnızca insan olarak görmek ve anlamak için bir şans sunuyor. Çocuklarımız sohbet ediyor, biz neden edemeyelim? Bunu düşünen insanlar mutlaka olmuştur.

'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?' alt problemine yönelik görüşlere bakıldığında ise kısa-orta ve uzun vadede iki ana hedef görülmektedir: Suriyeli ve Türk çocukların kaynaşmasını sağlama ve sporcu yetiştirme.

Görüşülen: Bizim şehrimizde yaklaşık 500 bin Suriyeli vatandaş var. Bu vatandaşların çocuklarını kendi çocuklarımızla entegre etmek... Bizim kısa-orta vadede spor müdürlüğü olarak düşüncemiz şuydu: Suriyeli çocuklarla Türk çocukları birbirine kaynaştırmak. Yani sokakta birlikteler zaten dediğim gibi, okulda birlikteler. Aralarında bir uyum olmasını sağlamak... Bizim amacımız zaten çocuklara ve gençlere ulaşabilmek, belediye olarak. Kaç kişiye dokunabilirsek o kadar iyi, amacımız bu... Uzun vadede bizim hedefimiz buradan sporcu çıkarabilmektir...

Görüşülenin belirttiği kısa-orta ve uzun vadeli hedefler, aynı zamanda gerçekleşmesi beklenen sonuçları ifade etmektedir. Bu hedeflere ne düzeyde ulaşıldığı, ilerleyen bölümlerde, araştırmanın sosyal sermaye ve sosyal uyum içeren alt problemleri altında tartışılmıştır.

Görüşmeden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan, görüşülene ait fikir ve görüşler Şekil 6’te verilmiştir.



Şekil 6. Analitik mantık modeli: Gaziantep Büyükşehir Belediye temsilcisinin programa yönelik görüşleri

'Proje ortakları ve antrenör görüşlerine göre programın amaçları doğrultusunda oluşturulan örgütsel, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlam nedir?' alt problemine yönelik sorulara, belediye temsilcisi tarafından verilen cevaplar, TMOK temsilcisinin cevaplarıyla örtüşmektedir. Örgütsel ve ekonomik bağlamda, program ortakları, ortakların görev ve finansal sorumlulukları, görüşülen tarafından açıkça belirtilmiştir.

Görüşülen: Bizim dışımızda TMOK var. Yanılmıyorsam 1 yıl kadar GIZ de vardı. 2017 ve 2018'de kesin vardı (GIZ) ama 2019'da var mıydı bilmiyorum kayıtlara bakmak lazım... Projede kullanılan spor salonları büyükşehir belediyesine aitti. Hiçbir şekilde ücret alınmadı. Antrenörleri belediyenin spor şube müdürlüğü belirledi ve maaşları da TMOK ödedi. Çocukların malzemelerini, antrenman malzemelerini ve kıyafetleri TMOK karşıladı. Belediye olarak tesislerimizi açtık ve antrenörlerle destek verdik.

Programın sosyal ve kültürel bağlamı kapsamında, hedef kitlenin yaş grubu ve sosyo-ekonomik düzeyine dair bilgilere değinilmiş, aynı zamanda entegrasyona yönelik hedefler ifade edilmiştir. Bu durum, görüşülenin, bölgedeki sosyal ve kültürel farklılığı kabul ettiği ve bunun üzerine çalışılması gerektiği fikrine sahip olduğu yönünde yorumlanabilir.

Görüşülen: Hedef kitlesi 6-12 yaş arası kız ve erkek çocuklar. Bu çocukların tamamı kırsal kesimde yaşayanlar. Aslında burada bizim amacımız şuydu: Bizim şehrimizde yaklaşık 500 bin Suriyeli vatandaş var. Bu vatandaşların çocuklarını kendi çocuklarımızla entegre etmek.

'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?' alt problemine yönelik sorulara, belediye temsilcisi tarafından verilen cevaplar; girdi, etkinlik ve çıktılar bağlamında, TMOK temsilcisinin cevaplarıyla örtüşmektedir. Finansal girdiler; spor tesisleri, spor ekipmanı, spor kıyafetleri ve insan kaynağı olarak da antrenörler şeklinde belirtilmiştir. Belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi adına hangi etkinliklerin yürütüleceği, bu etkinliklerin nasıl yürütülmesi gerektiği ve belirlenen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı konularında, proje ortaklarının ne gibi çalışmalar yürüttüğüne dair herhangi bir görüş bildirilmemiştir. Bunun yerine, görüşülenin ifade ettiği üzere, etkinliklerin halihazırda sahip olunan fiziki şartlara ve hedef kitlenin taleplerine göre belirlendiği anlaşılmaktadır.

Görüşülen: Bu projede yanılmıyorsam 9 branş vardı. Atletizm, tekvando, karate, güreş, jimnastik, basketbol, voleybol, badminton, yanılmıyorsam son yıl

okçuluğu da ekledik. Bu branşlarda antrenmanlar yaptılar. Bu antrenmanlar dışında bazı zamanlarda biz bu çocukları kamplara götürüyorduk. Erikçe Macera Kampı vardı. Ücretsiz olarak orada çocuklara kamp programı da yapılyordu. OLİ'ye katıldılar. Olimpik Gün oldu... Spor branşlarını bizim spor salonlarının dinamiklerine göre belirledik. Salonlarımız kırsal kesimde olduğu için çocukların daha çok istekli olduğu branşlar seçildi... Projedeki 9 branştaki bütün çocuklar kamplara katıldı. Bir hafta 3 branş, bir hafta 3 branş olarak kamplara götürüyorduk. İki gün orada kampta kalıyorlardı...

Görüşülene göre, programın kısa-orta vadede beklenen sonuçları, katılımcı çocuklarda özgüven geliştirmek ve yeni arkadaşlar edinmelerini sağlamaktır. Uzun vadede, yani nihai etki olarak programdan beklenen, sporcu yetiştirme ve Türk ve Suriyeli gruplar arasında çatışmanın azaltılarak uyumun sağlanmasıdır. Görüşülene göre belediyenin, önceki alt problemlerde belirtildiği üzere, kısa-orta vadedeki hedefi, uzun vadede TMOK tarafından hedeflenen sosyal uyuma katkı sunacak alt hedef olarak görülebilir. Bu hedefi gerçekleştirmek adına belediyenin, hem bölge halkı hem de mültecilere yönelik bilgi ve tecrübe birikimi, tesis ve spor kulübü (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü) gibi fiziki kaynaklara ve antrenör gibi insan kaynağına sahip olması avantaj sağlayacaktır. Bu kaynakların farkında olma ve onları doğru kullanma adına, belediyenin doğru adımlar attığı söylenebilir. Bu hedef, aynı zamanda araştırmanın 'Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?' alt problemine dair cevapları da barındırmaktadır.

Görüşülen: ... Yani sokakta birlikteler zaten, okulda birlikteler. Aralarında bir uyum olmasını sağlamayı hedefledik ve bu hedefe ulaştığımızı düşünüyorum. Çünkü sıkıntı yaşamadık. Birlikte oynayabiliyorlardı artık. Birlikte konuşabiliyorlardı ya da salonun kafeteryasına çıkıp birlikte çay, meyve suyu içebiliyorlardı... İlk başladıklarında hep uzak dururlardı. Çünkü onlar (Türkler) Suriyelilerin tamamen ayrı olarak antrenmanlara katılacağını bekliyorlardı... Yetenekli çocukları kendi kulübümüze lisanslandırıyorduk. Program bittikten sonra bu çocuklar bizim takımlarımızla antrenman yapıyordu. Bunların arasında bir kız çocuğumuz vardı. Yanılmıyorsam bu projeden çıkıp Avrupa üçüncüsü oldu. Yetenekli çocuklar vardı. Şöyle de bir durum vardı: Yetenekli olmayıp da belediyenin antrenmanına devam edenler de vardı. Sporu bırakmayanlar da vardı yani... Kısa vadede ulaştık, uzun vadede kısmi olarak ulaştık. Belki proje biraz daha uzun olsaydı, 1-2 yıl kadar, daha farklı sonuçlar elde edebilirdik.

Program bağlamında ifade edilen, 'Suriyeli ve Türk çocukların kaynaşmasını sağlama' hedefi, Avrupa başta olmak üzere tüm dünyada benimsenen 'spor yoluyla mülteci entegrasyonuna katkı sağlama' (Bkz.s.28) amacına hizmet etmektedir. Bu hedefin

gerçekleşip gerçekleşmediği yönündeki görüşler incelendiğinde, sosyal sermaye unsurlarını barındırdığı görülmektedir. Bu görüşlerin analizinde, araştırmanın ‘*Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?*’ alt problemi de irdelenmiştir. Çocuklarda, görüşülen tarafından gözlemlenen değişimler, ilk başlarda birbirini tanımayan çocukların bir arada olmaktan çekindikleri ancak sonrasında bir müdahale olmaksızın, yalnızca aynı ortamda bulunmaları ve spor yapmaları sağlanarak, çocukların iletişim kurmaya ve beraber zaman geçirmeye başladıklarını göstermektedir.

Görüşülen: ... İlk başladıklarında hep uzak dururlardı... Zaman geçtikçe sohbet etmeye kaynaşmaya başladılar... Birlikte oynayabiliyorlardı artık. Birlikte konuşabiliyorlardı ya da salonun kafeteryasına çıkıp birlikte çay, meyve suyu içebiliyorlardı... Arkadaş olabildiler. Bizim açımızdan baktığımızda az önce söylediğim gibi kendi aralarında uyum sağladılar. Ama grupta kendini soyutlayanlar da yok muydu vardı. İki taraftan da (Suriyeli ve Türk taraflardan bahsediyor) vardı ama genel olarak yakınlaşma oluyordu...

Bu gözlemler doğrultusunda, çocuklar arasında iletişim odaklı bir güven inşa edilmeye başlandığı söylenebilir. Bu da birbirinin tamamlayıcısı olarak görülen sosyal sermaye unsurlarından güven, sosyal normlar ve sosyal ağların (Bkz. s.28) oluşmaya başladığını göstermektedir. Çünkü çocukların beraber oldukları antrenman salonları aynı zamanda aileler için de birlikte zaman geçirme alanları hâline dönüşebilmektedir. Program başlangıcında, dil farklılığından kaynaklı iletişim sorunlarının da çocukların kendilerini güvende hissettikleri veya alışık oldukları normları dönüştürebildikleri zaman çözüldüğü görülmektedir.

Görüşülen: ...Proje başlarken düşündüğümüz şuydu: Dil problemini nasıl çözeriz? Dil problemini çözmek ile ilgili tereddüdümüz vardı... Aslında Suriyeli çocukların %80'i Türkçe biliyordu. İlk başta konuşmuyorlar. Çekiniyorlar veya büyüklerinden böyle öğrenmişler. Bir iki hafta sonra çocuklar “biz anlıyoruz” demeye başlıyorlardı. Olay orada çözülüyor. Bu da çocukların oraya alıştığını gösteriyor...

Bununla birlikte, görüşmeden anlaşıldığı üzere, ailelerde gözlemlenen değişimler sınırlı örnekler barındırmakta ve çocuktaki değişimin ailedeki yansımalarını analiz etmek mümkün olmamaktadır. Bu sebeple, aileler üzerinden bağlayan, köprüleyen ve birleştiren sosyal sermaye unsurlarına dair detaylı bir inceleme yapılamamaktadır. Ancak görüşülenin, sporun sosyal uyum bağlamında sunduğu katkıların farkında olduğu ve birtakım faktörlerle

ayrılacak gruplar arası kültürel katılım veya temas için bir fırsat yarattığının (Henry, 2015) bilincinde olduğu görülmektedir.

Görüşülen: ... Bizim ailelerle çok fazla bir temasımız yoktu... Birebir ben görmedim ama antrenörlerden söyleyen oldu. İki çocuğun annelerinin orada arkadaş olup daha sonra fitness salonuna beraber gittiklerini duydum... Çocukların kaynaşması anne ve babalarının da kaynaşmasına vesile olur. Bunları bir araya getirebilirsek, aynı ortamda bulundurabilirsek... Baktığımızda sadece bir antrenman ama pencereyi biraz açtığımızda insanların birbirini anlama yolunu açıyoruz aslında. Bir Suriyeli ve bir Türk veli tribünde oturup çocuklarını izliyorlar. Belki birbirlerini hiç sevmiyorlar. Ama orada bir araya gelmek birbirlerini yalnızca insan olarak görmek ve anlamak için bir şans sunuyor. Çocuklarımız sohbet ediyor biz neden edemeyelim? Bunu düşünen insanlar mutlaka olmuştur ve sohbet edenler de var zaten...

Gerçekleşmesi beklenen diğer ana hedeflerden ‘sporcu yetiştirme’ ise görüşülenin aktardığı üzere, sporun bireysel sermaye gelişimi ile ilişkilendirilebilir. Hedef yalnızca sporcu yetiştirmek olarak ifade edilse de bu ifadenin alt metninde, çocuklardaki bireysel sermaye gelişimi de gözlemlenmektedir.

Görüşülen: Şöyle bir örnek verebilirim: iki Suriyeli çocuk vardı. Az çok Türkçe anlayabiliyorlar. Bu çocuklar yaklaşık 1 ay hiç konuşmadılar. Hiç cevap vermiyorlar yani. Sadece ikisi aralarında konuşuyorlar. 1 ayın sonunda bu çocuklar artık diğer çocuklardan mı etkilendi yoksa antrenörlerden mi etkilendi bilmiyorum diğerleriyle konuşmaya başladılar. Antrenör o kadar uğraşmasına rağmen hiç tepki vermiyorlardı. Antrenman bittiğinde çıkıp gidiyorlardı, başka hiçbir temasları yoktu. 1 ayın sonunda diğer çocuklarla konuşmaya başladılar. Düşünün su almaya bile tek başlarına gidemiyorlardı, hep ikisi gidiyordu. 1 ayın sonunda tek başlarına su almaya kafeteryaya ya da lavaboya gitmeye başladılar. Biraz özgüven kazandılar sanırım, bunu anlıyoruz. Başarabilme duygusu verdi. “Ben başarabilirim” duygusunu kazandılar diye düşünüyorum.

Antrenörler tarafından, çocukların özgüven kazanması adına yapılan uygulamalar, yine bireysel sermaye gelişimine dolayısıyla da sosyal sermaye gelişimine katkı sağlamaktadır. Bailey, Cope ve Parnell’in (2015) geliştirdiği İnsan Sermaye Modeli’ne bakıldığında, sosyal sermaye alanının, fiziksel aktiviteye katılım yoluyla hem toplum yanlısı davranışlar hem de sosyal içerme gelişimini kapsadığı görülmektedir.

Görüşülen: ... Çocukları branşlara ayırırken ya da branşlar içinde gruplara ayırırken herhangi bir kural gözetilmedi. Mesela bazen bir antrenmanda 15 çocuk varsa 10’u Suriyeli olabiliyordu. Biz buna müdahale etmedik. Biz eşit ayırmaya çalıştık ama bazen tercihi çocuklara bıraktık. Biraz da kendi özgüvenlerini kazanmaları için yapılan bir şeydi.

Görüşülenin ek olarak belirttiği ‘benzer program ve projelerin artırılma gerekliliği’ fikri, programın uzun vadeli sonucu olarak tanımlanan sporcu yetiştirme hedefine odaklanmaktadır. Fikir, benzer program ve projelerin, sosyal uyum ve sosyal sermaye dışında, toplumun kalkınma ve refahına katkı sunacağı temeline dayanmaktadır.

Görüşülen: Benzer projelerin bu ülkede sayısının artması gerekiyor. Bizim ülkemizde sporcu yetiştiriyor diye yakınıyoruz. Sporcu yetiştirmemiz için öncelikle tesis yapmamız gerekir. O tesislerin içine sağlam karakterli, düzgün, işini bilen antrenörler koymak gerekir. Bunları da kısa vadede 10 yıllık plan haline getirmemiz gerekir. Orta vadede 50 yıllık, uzun vadede 100 yıllık düşünmek gerekir. Günü kurtarmak değil geleceği kurtarmayı düşünmeliyiz ve bunu uzun vadeye yaymalıyız.

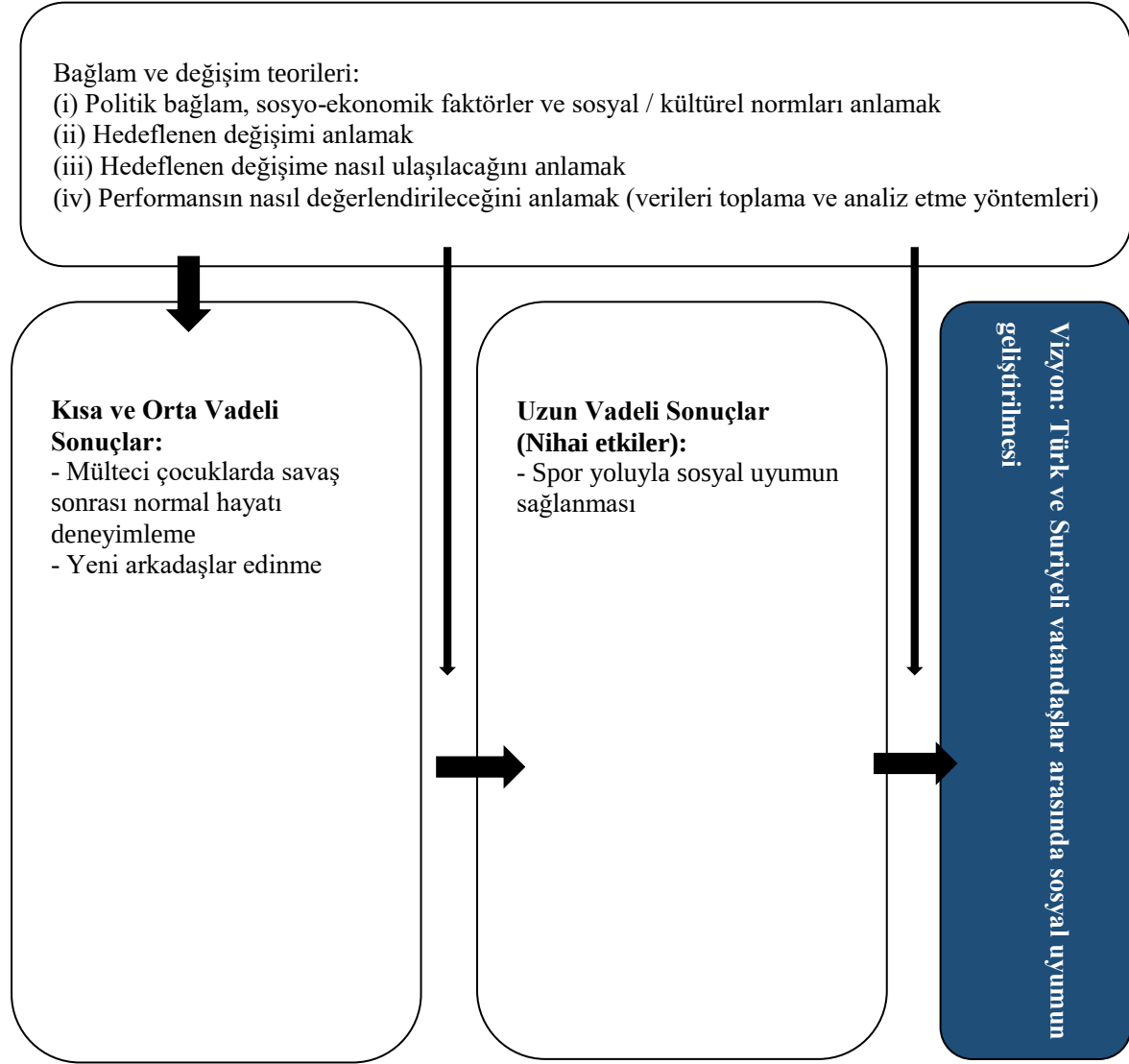
Alman Olimpik Spor Konfederasyonu (DOSB)

GIZ, Alman Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı adına, sürdürülebilir kalkınma ve uluslararası eğitim çalışmaları için uluslararası iş birliği alanında bir hizmet sağlayıcı olarak faaliyet sürdüren federal bir girişimdir. Kalkınma politikası ile diğer politika alanları ve faaliyet alanları arası etkileşimi teşvik ederek, işletmeler, sivil toplum örgütleri ve araştırma kurumları ile çalışmaktadır (GIZ, 2021). Kurum, TMOK ve Gaziantep BB iş birliği ile gerçekleştirilen projeye DOSB aracılığıyla finansal destek vermektedir. Bu destek, TMOK tarafından ilgili ihtiyaçlar için kullanılmaktadır. Finansal desteğin kullanımı ve programın yürütülmesini takip eden kurum DOSB olduğundan, proje ortağı temsilcisi olarak bu kurumdan katılımcı ile görüşme yapılmıştır.

‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?’ ve ‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?’ alt problemlerine yönelik sorulara verilen cevaplarda, görüşülen tarafından ifade edilen sorunlar ve programın çözüme katkı sunmayı amaçladığı sorunların örtüştüğü görülmektedir. Görüşülen, bölgedeki gruplar arası çatışma ve mülteci çocuklar için savaş sebebiyle travmatik deneyimleri, bölgede karşılaşılan sorunlar olarak ifade etmiştir. Görüşülen, ailelerin programa doğrudan katılmamaları sebebiyle, onlar adına herhangi bir gözlem ya da değerlendirme yapamayacağını dile getirmiştir.

Görüşmeden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan, görüşülene ait fikir ve görüşler Şekil 7’de verilmiştir.

Analitik Mantık Modeli: DOSB Temsilcisinin Programa Yönelik Görüşleri



Şekil 7. Analitik mantık modeli: DOSB temsilcisinin programa yönelik görüşleri

DOSB temsilcisi görüşlerine göre program amaçları, sosyal uyumun sağlanmasına katkı sunma, bölgedeki çatışma ve bu çatışmaların spor yoluyla azaltılması temeline dayanmaktadır. BM Kalkınma ve Barış İçin Spor raporunda, spor yoluyla öğrenilen beceri ve değerlerin, barış eğitiminde çatışmayı çözmek ve önlemek ve hem kişiler arası hem de uluslararası barışa elverişli koşullar yaratmak için öğretilen beceri ve değerlerin çoğuyla aynı olduğunu ifade edilmektedir (UN, 2003). Sporu, çatışma çözümünde bir araç olarak kullanma birçok bilimsel araştırmaya da konu olmuş ve doğru politikalar üretildiği ve etkili

bir şekilde uygulandığında, spor ve olimpiik eğitim programlarının sosyal bütünleşme, sosyal sermaye gelişimi, hoşgörüyü teşvik ederek gerilimi azaltma ve çatışma çözme becerileri geliştirmeye yardımcı olacağı belirtilmiştir (Beutler, 2008; Giulianotti, 2004; Levermore, 2008; Nanayakkara, 2015; UN, 2003).

Görüşülen: Suriyeli mülteciler ve ev sahibi Türkler arasında sosyal uyumu sağlamak, mevcut çatışma hatlarını azaltmak, gelecekteki çatışma potansiyelini en aza indirmek ve topluluk ruhunu güçlendirmek için en önemli öncelik olmalıdır. Birlikte spor yapmak, insanların klişeleri ve önyargıları ortadan kaldırmalarına ve kalıcı bir anlayış temeli oluşturmalarına yardımcı olur. Sporun sunduğu düşük giriş seviyesi, hem koç hem de hedef grup düzeyinde toplumun bir kesitine hitap etmeyi mümkün kılar... Mülteciler için spor şu anlamlara gelebilir: Türk çocuklarla değişim (kültürel anlamda), yerleşme, arkadaş edinme, travmatik deneyimleri atlatmada ilerleme sağlama, savaş ve şiddetten sonra biraz normallik yaşama.

DOSB temsilcisinin görüşlerine göre programın üç ana amacı bulunmaktadır: sosyal uyum, kültürlerarası etkileşim ve öğrenme ve toplumsal katılımın teşviki. Sosyal uyum, diğer iki ortağın temsilcilerinin de amaçlarda yer vermesi bakımından programın temel amacı olarak görülebilir. Ayrıca bu görüşmede ifade edilen sosyal uyum tanımı, TMOK temsilcisinin ifade ettiği sosyal uyum tanımı ile örtüşmektedir. Bu durum, gerçekleştirilmesi hedeflenen sosyal uyum sonucunun, ortaklar adına açık ve net olarak tanımlandığını göstermektedir.

Görüşülen: Sosyal uyum, ortak değerler ve yorum toplulukları oluşturmayı, servet ve gelir eşitsizliklerini azaltmayı ve genel olarak insanların ortak bir girişimde bulunduklarını, ortak zorluklarla karşılaştıklarını ve aynı topluluğun üyeleri olduklarını hissetmelerini sağlamayı içerir.

Programın ikinci amacı olarak, kültürler arası öğrenme ve değer etkileşiminden bahsedilmektedir. Kültürlerarasılık, temelde eşitsizlikler ve dezavantajlarla mücadeleyi barındırmasının yanında, çeşitliliği olumlu olarak yansıtmayı da kapsamaktadır (Cantle, 2015). Hickman vd. (2008), sosyal uyum politikalarını karakterize eden ortak normlara ve değerlere odaklanmanın, kültürel çeşitliliğe verilen değer ile tamamlanması gerektiğini savunmaktadır. Bir başka deyişle, farklı etnisite ve topluluklardan gelen insanlar için sosyal uyum, çeşitliliğin üstünün örtülmesi yerine bu çeşitliliğin faydalı olduğu bilincine erişilmesiyle sağlanabilir.

Görüşülen: ...Kültürlerarası beceriler, giderek daha çok kültürlü ve küreselleşen bir dünyada insanlar arasındaki barışçıl ilişkiler söz konusu olduğunda özellikle önemlidir ve aynı zamanda gençlerin topluma entegre

olmalarına yardımcı olur. Bu beceriler, olimpik mükemmellik değerleri, spor alanında ve yaşamda, saygı ve dostluk ve toplum içinde barış içinde bir arada yaşama için çok önemli olan hoşgörü, adil oyun ve topluluk gibi sporun doğasında var olan değerlerle desteklenir...

Görüşülenin ifade ettiği diğer amaç ise toplumsal katılımın teşvikidir. Sporun sosyal gelişim alanına etkisinin vurgulandığı bu amaç çerçevesinde, hem bireysel hem de sosyal sermaye gelişimi ve spor ilişkisine değinilmiştir. Görüşülen, bu amaç kapsamında, kendini toplumun bir üyesi olarak görme, sorumluluk alma ve kendi hayatının kontrolünü ele alma fırsatlarından bahsetmektedir. Putnam (2000, s.331), Amerika'daki sosyal sorunları ele aldığı 'Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community' adlı kitabında şöyle söylemektedir: "Temel kural şudur; herhangi bir gruba ait değilken birine katılmaya karar verdiğiniz zaman, gelecek yıl ölme riskinizi yarıya indirirsiniz."

Görüşülen: ... Spor aktiviteleri genç katılımcıları bir araya getirmenin yanı sıra, onları kendi koşulları üzerinde düşünmeye, kendilerini toplumun aktif üyeleri olarak görmeye ve grup içinde sorumluluk almaya teşvik etmeli ve onlara kendi hayatlarının kontrolünü ele alma fırsatları sunmalıdır...

'Proje ortakları ve antrenör görüşlerine göre programın amaçları doğrultusunda oluşturulan örgütsel, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlam nedir?' alt probleminin irdelendiği alt sorularda, görüşülen, diğer iki proje ortağıyla benzer bilgiler vermiştir. Ancak görüşülenin ifadelerinden anlaşıldığı üzere DOSB, program ortağı olarak yalnızca TMOK'tan bahsetmektedir. Bunun nedeni, DOSB ve TMOK'un, organizasyon yapısı, amaç ve işleyişler bakımından benzeşik kurumlar olması ve DOSB'un TMOK üzerinden programa finansal destek sağlaması olarak düşünülebilir.

Görüşülen: DOSB ve TMOK, iki kuruluş arasında gelecekte güvenilir, ortaklığa dayalı iş birliği için sağlam bir temel oluşturan, uzun yıllar boyunca inşa edilmiş karşılıklı güvene dayalı iyi bir ilişkiye sahiptir. TMOK'un organizasyon yapısı hükümetten bağımsız olarak çalışır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin mülteci fonu tarafından finanse edilen bir proje sayesinde TMOK, mültecilerle spor temelli çalışma deneyimine zaten sahip. Okullarda ve spor derneklerinde olimpik ideali teşvik etmek için yıllar içinde bir dizi proje uygulamış olan şirket, iyi bir eğitmen ve kolaylaştırıcı ağına sahiptir.

Görüşülen, örgütsel ve ekonomik bağlamda, DOSB'un programdaki sorumluluklarına dair diğer ortaklardan daha ayrıntılı bilgi vermiştir. Bu noktada DOSB'un, programın daha çok ekonomik bağlamında yer aldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, programın sosyal ve

kültürel bağlamı, diğer ortaklarda olduğu gibi bölgedeki Suriyeli mülteci çocuklar ve bölge çocukları olarak tanımlanmıştır.

Görüşülen: ... Sorumluluklar, bütçe kontrolü, aktivite, satın alma ve tedarik onayı ve finansal araçların TMOK'a aktarılmasıdır... 6-12 yaş Türk ve Suriyeli mülteci çocuklar. Çünkü spor, etnik ve sosyal geçmişleri, dil bilgileri veya yaşları ne olursa olsun insanları bir araya getirir. Özellikle uluslararası ve yer değiştirme bağlamlarında, grup egzersizleri ve eğlenceli spor aktiviteleri, dil ve kültürel engellerin aşılabileceği özel bir dinamik oluşturur. Spor aktiviteleri, insanların güvenli bir ortamda tanışmaları ve birbirleriyle etkileşim kurmaları için eşsiz fırsatlar yaratır.

'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?' alt problemine yönelik verilen cevaplarda, girdi, etkinlik ve çıktılar diğer iki program ortağı temsilcisinin verdiği bilgilerle uyushmaktadır. Görüşülen, program için belirlenen amaçların gerçekleşmesi adına faaliyetlerin nasıl belirlendiği konusunda ilgili ayrıntılı bilgi vermemiştir. Yalnızca, faaliyetlerin proje ortaklarıyla beraber belirlendiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte görüşülen, Almanya'da ikamet ettiği ve faaliyetleri alanda bizzat gözlemleyemediği için amaçlanan sonuçlara yönelik faaliyetlerin nasıl yürütüldüğüne dair herhangi bir görüş bildirememiştir. Ancak, programın sportif uygulama temelli olmasından ötürü, özellikle mülteci çocuklar için muhtemel etkileri ve bu etkilerin sosyal bir araç olarak kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Görüşülen: Spor bir eşik değerdir ve ilk buluşma noktası olabilir. Ortak sportif faaliyetler için aynı dili konuşmak veya aynı milletten olmak gerekli değildir. Mülteciler için spor şu anlama gelebilir: Türk çocuklarla değişim (kültürel anlamda), yerleşme, arkadaş edinme, travmatik deneyimleri atlatmada ilerleme sağlama, savaş ve şiddetten sonra biraz normallik yaşama. Güven duygusunun gelişip gelişmediğini ölçemeyiz. Çocuklarda doğal bir egzersiz/etkinlik dürtüsü var ve bu dürtü kişisel ve sosyal amaçlar için bir araç olarak kullanılabilir.

Sonuç ve etkilerin irdelendiği kısa-orta vadeli sonuçlar ve uzun vadeli sonuçlara (nihai etkiler) bakıldığında, mülteci çocuklarda savaş sonrası normal hayatı deneyimleme, yeni arkadaşlar edinme ve spor yoluyla toplumsal uyumun sağlanması öne çıkmaktadır. Hedeflenen sonuçlara ulaşp ulaşmadığına dair gözlem, fikir ya da varsayımlar sorulduğunda ise bu sonuçların beklenen sonuçlar olduğu ancak kurumun projeye yalnızca 2 yılığına ortak olduğu ve dolayısıyla kurumun, sonuçları sağlıklı değerlendiremeyeceği ifade edilmiştir. 'Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?' ve 'Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?' alt

problemlerine yönelik sorulara da diğerk temsilcilerle benzer cevaplar verilmiştir. Bu sürecin, düzenli uygulamalar gerektirdiğı ve uzun vadede gözlemlenebileceğı dolayısıyla şu anda bir yorum yapılamayacağı yönünde görüş bildirilmiştir. Görüşülenin de belirttiğı üzere, uzun vadeli bir sonuç olması sebebiyle, sosyal uyuma katkı sunma üzerine, beklenen sonuçlar göz önüne alınarak, varsayımsal bir değerlendirme yapılabilir.

Görüşülen: Biz küçük bir katkı sağlıyoruz, ancak sosyal uyum devam eden bir süreç. Sosyal uyumun da gelişebilmesi için spor düzenli olarak yapılmalıdır. Ne yazık ki proje 2 yılla sınırlıydı ve bu nedenle çok az etkisi olabilir.

Sosyal uyum politikaları geliştirilirken toplumdaki yoksunluk, dezavantaj ve ayrımcılık gibi temel sorunların yanı sıra insanların birbirleriyle nasıl ilişki kurdukları da dikkate alınmalıdır (Hickman vd., 2008). Dolayısıyla, sosyal uyuma katkı sunması beklenen faaliyetlerdeki arkadaşlık ilişkileri veya bağları da incelemek önem arz etmektedir. Görüşmede, sosyal uyum ya da aile desteğı ve aile dışı bağlara dayanan sosyal sermayenin (Bartram vd., 2017) gelişmesi adına, grup içi arkadaşlık ilişkileri konusunda, alanda bizzat gözlem olanağı olmadığı ya da herhangi bir değerlendirme çalışması yapılamadığı için faaliyetlerin uygulanma esaslarına dayanarak, arkadaşlıkların gelişip gelişmeyeceğine dair fikir sunulmuştur. Programın, aileler sürece dâhil olmadığı için onlar açısından topluma aidiyet duygusunu geliştirmede herhangi bir katkı sunamayacağı belirtilmiştir.

Görüşülen: Faaliyetler düzenli ve eğitimli eğitimcilerin rehberliğinde gerçekleşmezse arkadaşlıklar gelişmeyecektir.

Antrenörler

Programda sportif eğitimleri yürüten antrenörler, aynı zamanda Gaziantep BB’de kadrolu olarak çalışmaktadır. Antrenörler, hem bölge halkından oldukları hem de programa katılan çocuklarla yakın temasta oldukları için bölgedeki durum ve çocuklardaki değişimi diğerk paydaşlara göre daha iyi analiz etmektedir. Antrenörler, Suriyeli mültecilerin hangi şartlarda yaşadığı, Türklerle olan ilişkileri ve programa bakış açıları hakkında daha derinlemesine gözlem yapma şansı bulmuşlardır. Antrenörlerin gözünden, hedeflenen sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığını anlamak adına, çocukların eğitim programına başlamadan önce ve program boyunca içinde bulundukları durum, bu duruma müdahale amacıyla yapılan faaliyetler ve sürecin bu noktada gözlenen sonuçlarına bakmak daha iyi bir analiz sağlayacaktır. Böylece, ‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin

göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?’ alt problemine yönelik cevaplar da irdelenmiş olacaktır.

Antrenörler, programın özellikle Suriyeli çocuklar için faydalarına odaklanmışlardır. Türk çocukların programa başlamadan önceki durumlarından bahsetmemişlerdir. Bu durum, bölgedeki Türk çocukların, Suriyeli çocuklardan daha iyi şartlara sahip olduğunu düşündüklerinin bir göstergesi olabilir. Bu aynı zamanda, entegrasyon ve asimilasyon kavramlarının sıkça birbiriyle karıştırılması (Bkz. s.21 ve 22) durumundan da kaynaklı olabilir. Bölgedeki mülteci çocukların gündelik yaşamlarına ve kişisel durumlarına dair dikkat çeken önemli iki nokta: Çocukların savaş travmaları sebebiyle kendilerini güvende hissetmemeleri ve dil sorunu başta olmak üzere çeşitli sebeplerle çevreyle iletişim kuramamaları. Kendilerinin ve ailelerinin güvenliğini sağlamak için dövüş sporlarına yönelmeleri ise sokakta ya da kapalı alanlarda sözlü ya da fiziksel saldırıya uğrama ihtimalini düşündüklerini ve önlem alma gereği duyduklarını göstermektedir.

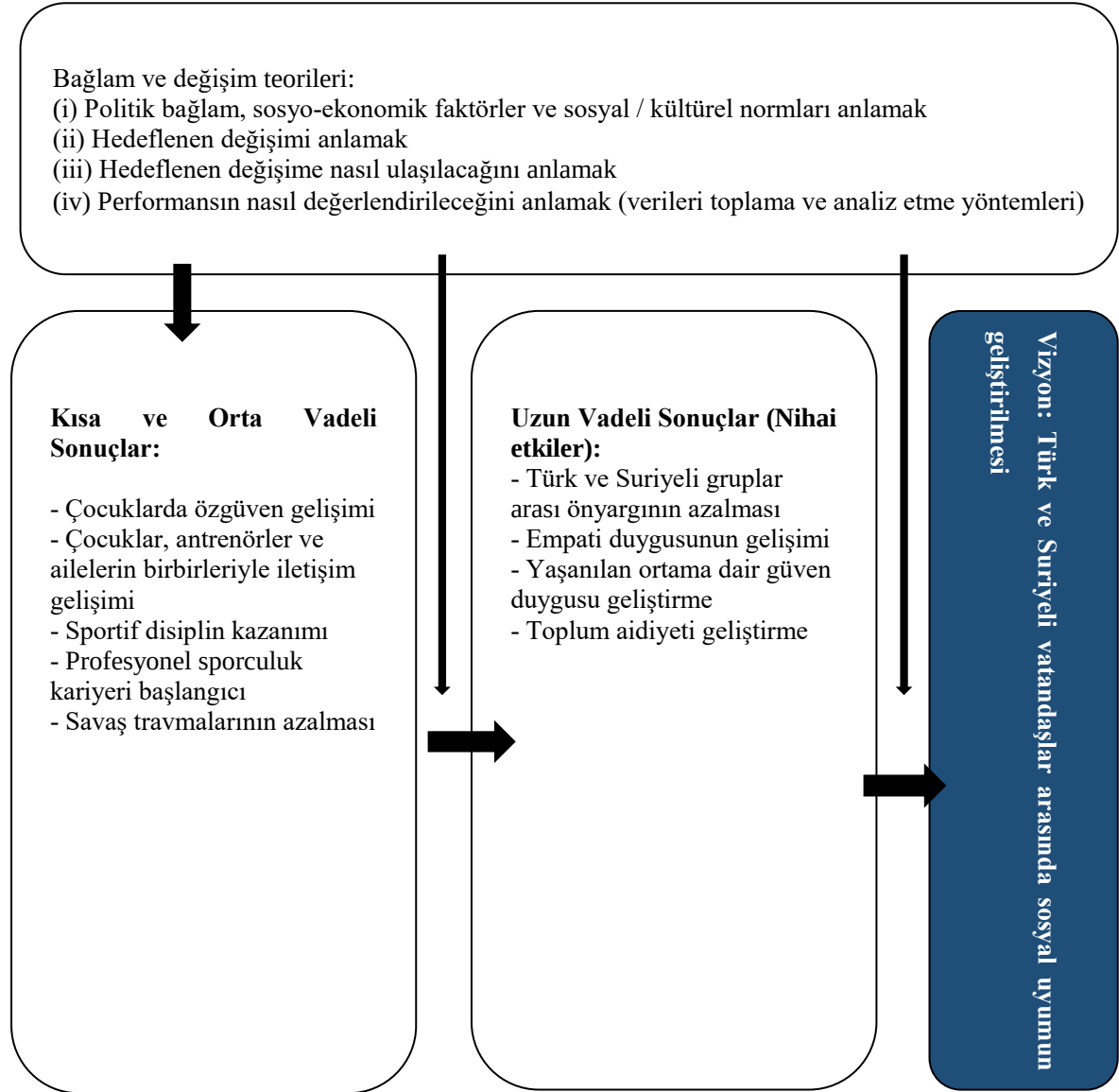
Antrenör 1: ...İlk mülteciler geldiği zaman Türkler onlardan uzak, onlar Türklerden çekinen ama daha sonra proje başladığında örnek veriyorum basketbol kursuna 5 çocuk gelirken karate kursuna 40 çocuk geliyordu. Bu sorulduğunda neden herkes karateye geliyor diye, ailemi korumak için, kendimi korumak için diyordu... Çocuklar Türkiye’deki Gaziantep’teki huzurlu ortamı gördüler. Çünkü kendi ülkelerinde sürekli şiddet, savaş ya da burada bir, çocuklar kendileri anlatıyorlar, havai fişek patladığı zaman evdeki herkes yere yatıyor...

Antrenör 2: Bu projede gözlemlediğimiz, özellikle Suriye grubundaki çocuklarımız bir savaş durumu içerisindeyken bir özgüven eksikliği, bir korku, bir güvensizlik ruh hâlleri vardı. Biz de bu projeye dâhil olduğumuzda öğrencilerimizle tanıştığımızda bizlere karşı bakışlarında bir umut vardı. Yani bizim elimizden tutarsanız güzel işlere imza atacağımıza dair biz bu ışığı gördük onlarda açıkçası...

Antrenör 6: ... Çünkü evden dışarı fazla çıkmıyorlardı bu çocuklar, iletişim kuramadıkları için. Bir şekilde dağıldılar şehrin birçok yerine. Komşuluk ilişkileri de gelişmedi bu yüzden. Biraz dışlanma oldu ister istemez. Aynı dili konuşmadıkları için özellikle...

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan, katılımcılara ait fikir ve görüşler Şekil 8’de verilmiştir.

Analitik Mantık Modeli: Antrenörlerin Programa Yönelik Görüşleri



Şekil 8. Analitik mantık modeli: Antrenörlerin programa yönelik görüşleri

‘Programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?’ alt problemine yönelik cevaplar incelendiğinde, antrenör görüşlerine göre program hedefleri, çocuklara sportif beceri kazandırma, iletişimi güçlendirme, kötü alışkanlıklardan uzaklaştırma, entegrasyon, sosyal gelişime katkı sağlama ve Suriyeli çocukları rehabilite

etme olarak sıralanmaktadır. Bu hedefler; bireysel sermaye, sosyal sermaye ve sosyal uyum başlıkları altında incelenebilir.

Sportif beceri kazandırma, iletişimi güçlendirme (bireysel olarak iletişim becerilerini geliştirme), kötü alışkanlıklardan uzaklaşma ve Suriyeli çocukların rehabilitasyonuna yönelik hedefleri bireysel sermaye altında incelemek doğru olacaktır. Sporun bireysel sermaye altında gelişmesine katkı sunduğu becerilere bakıldığında (Bkz. s.28), fiziksel yeterlikler, güven ve öz saygı geliştirme, gelişmiş bir öz yeterlik duygusu, diğerlerine karşı güven geliştirme ve sosyal ağları genişletme görülmektedir. Dolayısıyla antrenörlerin ifade ettiği ve programda hedeflenen sonuçlar ile sportif eğitimin içerdiği, bireysel sermaye gelişimine yönelik beceriler uyusmaktadır.

Antrenör 1: Suriyeli ve Türk çocukların ortak sportif beceriler kazanması için ve iletişimlerini güçlendirmeleri için çalışmalarda bulunduk.

Antrenör 2: Çocuklarımızın sosyal anlamda gelişimi, kötü alışkanlıklarda uzaklaşması ile alakalı faaliyette bulunduk. Türk ve Suriyeli sporcularımızı bu anlamda yetiştirmek üzere bu projeye dâhil olduk.

Antrenör 5: Zaten mülteci çocuklara, Suriyeli çocuklara yönelik, büyük ihtimal bunlar savaştan kaçıp gelmişler. Büyük ihtimal çoğu Suriye’de bile yaşamış olsalar sporla iç içe değillerdi. Buraya geldiği zaman, bu projeye bir şekilde sporla tanıştılar.

İletişimi güçlendirme veya kişiler arası ve gruplar arası iletişimi geliştirme, entegrasyon ve sosyal gelişime katkı sağlama hedefleri ise sosyal sermaye ve sosyal uyum altında incelenebilir. Sosyal sermaye unsurları arası ilişkide, sosyal normlar, sosyal ağlarla birlikte güvenin ön gereksinimleri olarak görülmekte; güven ise sosyal ağlar ve normlar sonucu oluşmaktadır (Kangal, 2013). Son dönem politikaların sosyal uyum ekseninde biçimlendiği ve sosyal sermaye ilişkilerinin de kalkınma hedefinde anahtar unsur olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Ongan, 2013), burada bahsedilen program hedefleri ve bağlamın uyduğu görülmektedir.

Antrenör 3: Bu görev esnasında kendi çocuklarımız ve Suriyeli çocukları ayırt etmeden sosyal entegrasyona dâhil etmeye çalıştık... Bu projede Suriyeli ve Türk çocukların birlikte savaşırsız bir ortamda spor eşliğinde kardeş olabileceklerini gösterdik. Dayanışmayı gösterdik. Suriye’den gelen mülteci çocuklarımızı da kendi çocuklarımız kadar, ayırt etmeden, bu işleri sevdirdik. Hâlâ da hem projede hem de proje dışında çocuklarla görüşüyoruz.

Antrenör 2: Çünkü çocuklarımız bizim yarınlarımız, geleceğimiz. Bu manada onlara birer rol model, bir rehber olmak adına bu projeye dâhil olduk.

Suriyeli çocukların ruhsal ve sosyal olarak yaşadıkları bu güvensizlik, bulundukları çevrenin fiziksel şartlarıyla da ilgili olabilir. Bu veriler aynı zamanda, 'Proje ortakları ve antrenör görüşlerine göre programın amaçları doğrultusunda oluşturulan örgütsel, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlam nedir?' alt problemine yönelik verileri de oluşturmaktadır. Antrenörlerin ifade ettiği üzere bu çocuklar, düşük sosyo-ekonomik çevrelerde yaşamakta ve programın hedef kitlesini oluşturmaktadır. Bu veri sosyal ve kültürel bağlamda incelendiğinde, antrenörlerin, programın hedef kitlesi olarak yalnızca mülteci çocukları tanımladıkları görülmektedir.

Antrenör 1: Projenin yapıldığı bölgeyle alakalı, daha çok Suriyeli mültecinin yaşadığı ve çoğunun kayıt dışı gelip yerleştiği bir bölgede yapıldı. En dezavantajlı kitle. Zaten kayıtlı olan kişiler şehrin daha elit kesimlerinde otururken ya da kamplarda kayıt altında beden eğitimi öğretmenleri gözetiminde spor yaparken bu kayıt dışı ülkeye giriş yapan mültecilerin çocukları yani dezavantajlı mahallelerde ambarlarda, dükkânlarda, derme çatma yerlerde hayatını idame ettiren kesimler ağırlıkta oldu. Gecekondu diye tabir ettiğimiz bölgelerde kalan kişilerden alındı.

Antrenör 2: ... Bizim hedef kitemiz daha çok kendini dışlanmış hisseden, kendini boşlukta hisseden, çocuklara dayanak olarak, tutanak olarak bizler hedef kitlesine bu şekilde odaklandık...

Antrenör 3: ...Bir öğrencinin anlattığına göre bir odada iki aile kalan çocuklar var. Sayıları 10-15 olabiliyor (aynı evdeki nüfusu kastediyor). İki kardeş bir odada kalıyor. Onların eşi ve çocukları bir odada. Ben sorduğumda hocam dedi 14 kişi kalıyoruz.

Programın örgütsel ve ekonomik bağlamına yönelik verilen cevaplar, ortak temsilcilerinin cevaplarıyla örtüşmektedir. Program kapsamındaki faaliyetlerin, tesis ve insan (antrenör) gücü doğrultusunda planlandığı ifade edilmiştir.

Antrenör 1: TMOK ve GIZ vardı bir ara destek veren. Alman kuruluşu. Çocukların sportif malzemelerini yani kıyafetlerini GIZ sağladı diye biliyoruz. Antrenörlerin ücretlerinin ödenmesi TMOK, tesis ve sporcu kaynağı (çocuklar) belediye tarafından sağlandı.

Antrenör 5: Her branş için iki hocamız vardı. Malzemelerde de çok eksikimiz olmuyordu aslında. Ben malzemeleri GIZ sağladı diye biliyorum ama belki yanlış da olabilir.

Antrenör 6: Tesisleri belediye sağladı. Antrenörler belediyedendi. Maaşlarımızı TMOK ödedi diye biliyorum ben.

Antrenör 6: ... Bölgedeki potansiyele göre branşları belirliyorlar. Tesis olarak genelde. Tesislerimiz fiziki olarak hangi branşlara uygunsa hangi antrenörler varsa ona göre belirliyorlar.

'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?' alt problemine yönelik ifade edilen girdi, etkinlik ve çıktılar yine program ortaklarıyla örtüşürken, faaliyetlerin hedeflenen sonuçlara ulaşma konusunda nasıl katkı sağlayacağı ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Ancak faaliyetlerde, özellikle Suriyeli çocukların kendilerini güvende hissetmeme ya da dışlanmış hissetme sorununa çözüm olabileceği düşünülen uygulamalara yer verildiği ifade edilmiştir. Bu uygulamaların bir kısmının program planlamasına dâhil olduğu (grup çalışmalarının düzenlenmesi gibi), bir kısmının da antrenör inisiyatifinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Antrenör 2: Cinsiyetle ilgili herhangi bir ayrıştırma yapmıyoruz. Ötekileştirilme hissedilmemesi adına böyle bir ortam oluşturmak istemiyoruz. Kız ve erkek sporcularımız bizim için her zaman aynı kefe içerisinde. Yapmış olduğumuz ayrıştırma sadece yaş gruplarıyla alakalı. Çünkü fiziki bir orantısızlık olduğu için...

Antrenör 6: Olabildiğince o ayrısmadan uzak kaynaşmaya yönelik grup dinamiğini oluştursunlar ve kaynaşsınlar diye karmaşık gruplar oluşturduk. Türk Suriyeli fark etmeksizin. Zayıf, cılız, iri, şişman diye hiçbir şekilde ayırım olmaksızın o eğitsel oyunlar uygulandı.

Grup çalışmalarının düzenlenmesi daha çok planlama kapsamında olurken, eğitimler sırasında ya da eğitim dışı zamanda yapılan, daha çok iletişim ve karşılıklı empati geliştirmeye dayanan uygulamaların antrenör inisiyatifinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Antrenör 2: Sürecin başında uyum sürecinde çocuk oldukları, yetişkin olmadıklarından dolayı tabi iki grup arasında bir önyargı vardı. Çocuklarımız önce Türk ve Suriyeli grup mantığıyla hareket ediyorlardı. Biz onlarla bir sohbet ortamında onları kaynaştırarak, siz burada siz orada demeden bir konferans ya da panel gibi çocuklarımızı oturtuyoruz. Bu şekilde 'bakın böyle bir hadise yaşandı ülkelerinde. Bu bizde de olabilirdi. Bizler de bir dezavantajlı pozisyona geçebilirdik.' Diyerek bu şekilde çocuklarımızda bir empati kurdurmaya çalışıyorduk. Kourdurduğumuz vakit 'Evet hocam aslında doğru söylüyorsunuz. Aslında biz kardeşiz, arkadaşız, dostuz' gibisinden bu önyargıları konuşarak, çocukların birbirlerine duygularını yansıtarak gidermeye çalışıyorduk.

Antrenör 3: ... Öncelikle çocuklara kardeşlik duygularını pekiştirmek adına yaptık. Bu da fazla zamanımızı almadi. Çünkü daha önce aynı okula gittiler ve aynı mahallede arkadaş olduklarından dolayı burada aslında uyum sorunu fazla yaşamadık.

Antrenör 6: ...İletişim konusunda burada doğmuş büyümiş (Suriyeli) çocuklar vardı, bize onlar yardımcı oldu antrenmanlar sırasında. En azından bizim

antrenman içindeki talimatlarımızı onlar çocuklara (Arapçaya) çevirip o şekilde yaptırmaya çalışıyordu.

Antrenörlerin karşılaştıkları zorluklardan birinin de önyargılar olduğu görülmektedir. Hem Suriyeli hem de Türk ailelerin, çocuklarının güvenli bir ortamda eğitim göreceklelerinden emin olamadıkları ya da dışlanma tedirginliği sebebiyle tereddüt yaşadıkları anlaşılmaktadır. Antrenörler, bazı ailelerin çocuklarını küçük yaşta zanaat öğrenmeleri için çırak olarak çalıştırdıklarını ve bunun, maddi kazançtan çok çocukların eğitiminin bir parçası olduğunu ifade etmektedir.

Antrenör 1: İlk yıllarda Suriyeli veliler çocuklarını göndermeme taraftarıydılar. Daha sonra aileler gelip tribünden çocuklarını izlemeye başladılar... Çocuklar çalışıyordu. Çocuklar hem çalıştırılıyordu hem de güvensiz bir ortam olduğu düşünülüyordu. Yani bu bizim izlenimlerimiz. Daha sonra mahalledeki çocuklarla kaynaşmaları, birkaç kişinin gelip sonra arkadaşlarına güzel dönütler vermesiyle yayıldı...

Antrenör 2: Çocuklar televizyonda bakıyorlar... En uçta ırkçılığı yaşayan insanlar ya da gruplar haberlere çıktığında çocuklar tedirgin olmuyor değiller. Ama komşular onları yansıtmıyorlar. Yani iki kişi arasındaki olayları bazen haberler, televizyon ya da sosyal medya herkese yaymaya çalışıyor ama öyle bir şey olmadı bu zamana kadar çocukların arasında ya da sizden bizden oldu gibi çatışma hiç yaşanmadı...

Antrenör 6: İlk başta (Türk) çocuklar geliyordu ama ondan sonra herhalde ailelerden mi kaynaklanıyordu çok dâhil olamıyorlardı ama çoğunluğu Suriyelilerden oluşuyordu.

Antrenör 5: İlk geldiklerinde belki anne babadan, aileden de kaynaklı, yabancı bir yere geliyorlar. Belki çevrelerindeki Türk aileler onlara çok farklı davranıyor. Suriyeli aileler de bundan korkuyor. Acaba orada farklı davranacaklar mı diye düşünüyorlardır. En başta öyle bir çekinmeleri vardı ama sonra bakıyorlar ki hocalar Türk'e de kızıyor, bize de kızıyor veya uyarıyor. Sorun olmuyordu. O disiplini alıyorlar yani... Bazen ev uzak olduğu için kız çocuklarını da tek bırakmaya korkuyorlar ister istemez.

Sonuç ve etkilere yönelik görüşler incelendiğinde, hedeflenen sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığı sorusuna verilen cevaplarda, kısa ve orta vadeli sonuçlar kapsamında gözlenen değişimler şu şekildedir: Çocuklarda özgüven gelişimi, çocuklar, antrenörler ve aileler arası iletişimde gelişime, sportif disiplin kazanımı, profesyonel sporculuk kariyeri başlangıcı ve savaş travmalarında azalma. Bu sonuçlara dayanarak antrenörlerin, eğitim programının bireysel ve sosyal sermayeye katkı sunduğunu düşündüğü söylenebilir.

Antrenör 1: ... Türkiye Kata Şampiyonası (karate) oldu. Suriyeli bir sporcumuz Türkiye üçüncüsü oldu...

Antrenör 2: Onlar için bir açıdan yeniden doğuş gibi oldu. Yeni bir sayfa, yeni bir dünya, yeni bir yaşam... (Suriyeli çocuklar) Hocam biz de sizin gibiyiz sizlerdeniz diyor... (Türk çocuğa) dedim Arapça biliyor musun? Dedi hocam Suriyeli arkadaşlarım var. Onlar bize öğretiyorlar, biz onlara öğretiyoruz. Hem biz bir dil kazanıyoruz hem onlar kazanıyorlar dediklerinde ben çok mutlu oldum.

Antrenör 3: Çocuklara özgüven geldi. Karatede tekvandoda hocamın dediği gibi çok sayıda öğrenci varken diğer branşlarda daha azdı... Çocuğa huzurlu bir ortam verdiğimiz için diğer branşlara da ağırlık başladı... Benim Suriyeli öğrencilerim var. Türkçe konuştuğunda Türk çocuklardan ayırt edemezsiniz. Aynı şekilde Arapça konuştuğunda Suriyeli sanabileceğiniz Türk öğrencilerim var. Çok ileri seviyede olmasa bile merhaba, selam, nasılsın demeyi öğrenenler de var.

Antrenör 5: ... (Suriyeli çocuğun) kendisiyle yakın temas kurduğumuzda, kendisi için yabancı bir hoca sonuçta kendi ırkından olmadığı için, bu yakınlığı hocadan görünce gözlerinin içi gülüyordu birçoğunun... Eğitsel oyuna çevirdiğimizde ve başlarında antrenör var, kurallar var ve ona da uymak zorunda kaldıklarında, bir bakıyorsunuz birkaç saat sonra birbirlerine yanaşıp konuşuyorlar.

Bu gözlemlerden yola çıkılarak, antrenörler tarafından, eğitim programının uzun vadede Türk ve Suriyeli gruplar arası önyargının azalması, empati duygusunun gelişimi, yaşanılan ortama dair güven duygusu ve toplum aidiyeti geliştirme gibi sonuçlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sonuçların sosyal uyuma da katkı sunacağı ifade edilmiştir. Bunun yanında, çocukların programda kurdukları iletişimi dışarıda da devam ettirdiği ve bunun da sosyal uyuma katkı sağladığı düşünülmektedir. Bu veriler, araştırmanın ‘Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ alt problemi kapsamında irdelenmiştir.

Antrenör 3: Bize göre haftada 4 veya 6 gün aynı çatının altında 3-4 saat bir arada yaşadıklarından dolayı insanlar birbirlerine ayırım değil de bir olduklarını anlıyorlar. Tabi dış dünya ayrı bir dünya olduğundan dolayı biz kendi dünyamız hakkında konuşuyoruz. Dış dünyada hâlâ bir ayrımcılık var. Ama biz burada onu yıkmaya çalışıyoruz. Türk’ün de Suriyelinin de aynı çatı altında yaşayabileceğini entegre ediyoruz... Sosyal medyada gruplar kurarak oradan yazıştıklarını, hatta o gruplara bizleri de dâhil ettiklerini gördük. Gecenin 9-10’unda sohbetlerini yapıyorlar.

Antrenör 5: Antrenmandan sonra beraber yürüdüklerini, durağa gittiklerini görüyorduk; ama vakit geçirip geçirmediklerini bilmiyoruz.

‘Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ alt problemine yönelik cevaplar incelendiğinde, ailelerde gözlenen değişim, salonda oldukları süre dışında

doğrudan gözlemlenememiştir. Ancak, çocukları eğitimdeyken tribünde bir araya gelen ya da beraber yolculuk eden veliler arasında, sosyal sermayenin unsurlarından olan sosyal ağların kurulabileceği ve bu ağların genişleyebileceği düşünülmektedir.

Antrenör 1: İlk zamanlar tribünlerde ayrı otururken daha sonra kantinden çay alıp yan yana oturup sohbet ettiklerini gördük... Örnek veriyorum, Türk aile gelirken Suriyeli çocuğu da yanında getiriyor.

Antrenör 2: Komşumuzun çocuğunu da kaydeder misiniz? Diye soruyorlar. Öyle de bir güven ilişkisi vardı yani.

Antrenör 3: Zaten aynı evde yaşıyorlar. Mesela ev sahibi Türk ise kiracı Suriyelidir. Birlikte gidip geliyorlar... Zaten bizim de işimizi kolaylaştıran durum onların bir komşuluk ilişkilerinin olmasıydı. Bu süreci daha da hızlandırdı.

Antrenör 4: Zaten şimdi bu proje dışında bizim fitness salonlarımız var. Bu salonları Türk ve Suriyeli erkek ve kadınlar kullanıyor aynı saatlerde. Bir problemimiz olmuyor.

Antrenör 5: İki kadın vardı, Türklerdi. İletişimleri vardı zaten komşulardı sanırım. Yanlarında bir Suriyeli kadınla gelirlerdi. Bazen gözümün ucuyla bakardım. Yukarıda çay içerlerdi.

Program kazanımları, yalnızca çocuklarla sınırlı kalmamakla birlikte, diğer paydaşlara (aileler ve proje ortakları) göre, eğitim uygulamalarında bizzat yer aldıkları ve çocuklar başta olmak üzere tüm paydaşlarla bire bir iletişimde oldukları için antrenörler açısından da değerlendirilmelidir. Çünkü antrenörler için de gözlemlenebilen bir kazanım ya da değişimden söz edilebilir. Bu çıkarım, Günkör ve Özdemir'in (2017) ifade ettiği sosyal ağların kişiler arası etkileşim ve ilişkiler sürecinde 'etkin katılım' unsuruna dayandırılabilir.

Antrenör 1: ...iki farklı grupta yani mülteci grup ve Türk grubu, antrenman yapma, çalıştırma kazanımı elde ettim. Benim için en önemli kazanımlardan biri de bu oldu.

Antrenör 2: ... Davranış olarak da belki bazen farkında olmadan yanlış ifadeler kullanmış olabiliriz; ama bunları daha sonra empati yoluyla fark ederek, yani olumsuz olumluya çevirerek kendi adımıza bir şeyler kazanmaya çalıştık.

Antrenör 3: ... Çocuklar orada yaşamış oldukları tecrübeleri bize anlattılar... Bizim de onlardan öğrendiğimiz şeyler oldu. Yaşadıkları acıları burada bir nebze de olsa hocalarımızla birlikte hafiflettik. Bize böyle bir artısı oldu. Sporun kardeşliği pekiştirdiğini öğrendik ve öğrettik. Çünkü bir tarafta mağdur bir kesim var, bir tarafta güllük gülistanlık yaşayan bir kesim var. Dünyada her şeyin savaşa değil barışçıl yollarla sağlanabileceğini hem kendimiz öğrendik hem de çocuklara öğrettik.

Antrenör 4: ... Mülteci çocuklara bu imkânı sağladığımız için onların gözlerindeki mutluluğu gözlemledim. Onların şevki bize daha çok mutluluk veriyor. Bizim de şevkimiz artıyor.

Antrenör 6: Çocukların davranış şekli, hırçınlıkları dolayısıyla işin açığı ben biraz önyargılıydım. Nasıl sahip çıkacağız, nasıl bir ortamda bulunduracağımız konusunda biraz önyargılıydım. Yapabilecek miyim diye... Çocuk olduklarını hatırlayınca her şey değişiyor. Önyargım da gitti. Sonrasında kaynaşacaklarını bize adapte olacaklarını düşünmeye başladım.

Antrenör 5: Zaten Suriyeliler dilimi bilmiyorlar. Sus desen olamayacak şunu yap desen olmayacak. Acaba olmasa mıydım diye düşündüm. Yarım saat sonra, özellikle daha küçük yaş grupları var, onların gözlerindeki o ışıltıyı görünce dedim yok isterse bağırırlar çağırırlar, çocuk onlar... Ben de bu projeyle birlikte önyargımı da yenmiş oldum.

Suriyeli Veliler

Veliler, diğer paydaşlarla karşılaştırıldığında programın planlama, uygulama ve değerlendirme aşamasında yer almadıkları için yalnızca çocukları üzerinden dolaylı katılımcı olarak değerlendirilebilir. Velilere yöneltilen ilk soru, programa katılmadan önce program ortakları tarafından düzenlenen, bilgilendirmeye yönelik herhangi bir toplantıya katılıp katılmadıkları olmuştur. Aynı soru ortaklara da yöneltilmiş ve böyle bir toplantının gerçekleşmediği öğrenilmiştir. Dolayısıyla velilere sorulan sorular doğrudan program amaç, planlama, uygulama ya da değerlendirmeden çok kişisel motivasyonlarla ilgili olmuştur. Örneğin, ‘Programın size göre amacı nedir?’ sorusu yanında ‘Çocuklarınızın programa dâhil olmasını isteme sebebiniz/sebepleriniz nelerdir?’ sorusu sorulmuştur. Böylece, paydaşların farklı bakış açılarından ifade ettikleri hedeflerin hangi seviyede birbiriyle örtüştüğü sorusuna cevap aranmıştır.

Suriyeli veliler ‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?’ alt problemine yönelik soruları cevaplarken, çocuklarının kültür farklılıklarına kendilerinden daha kolay adapte olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanında bazı veliler, çocukların sokakta/mahallede diğer çocuklarla sorun yaşadığından bahsetmişlerdir.

Veli 2: Bizde gariplik oluyor ama onlar alıştılar. Zaten bizim çocuklar Türk oldular yani. Suriye’ye gitmek istemiyorlar... Burada bereket versin hiç ayrımcılık yoktur.

Veli 6: Zaten burada büyüyorlar. Bizimle çocuklarımız arasında uyum sorunu oluyor. Onlar alıştılar ama biz farklıyız.

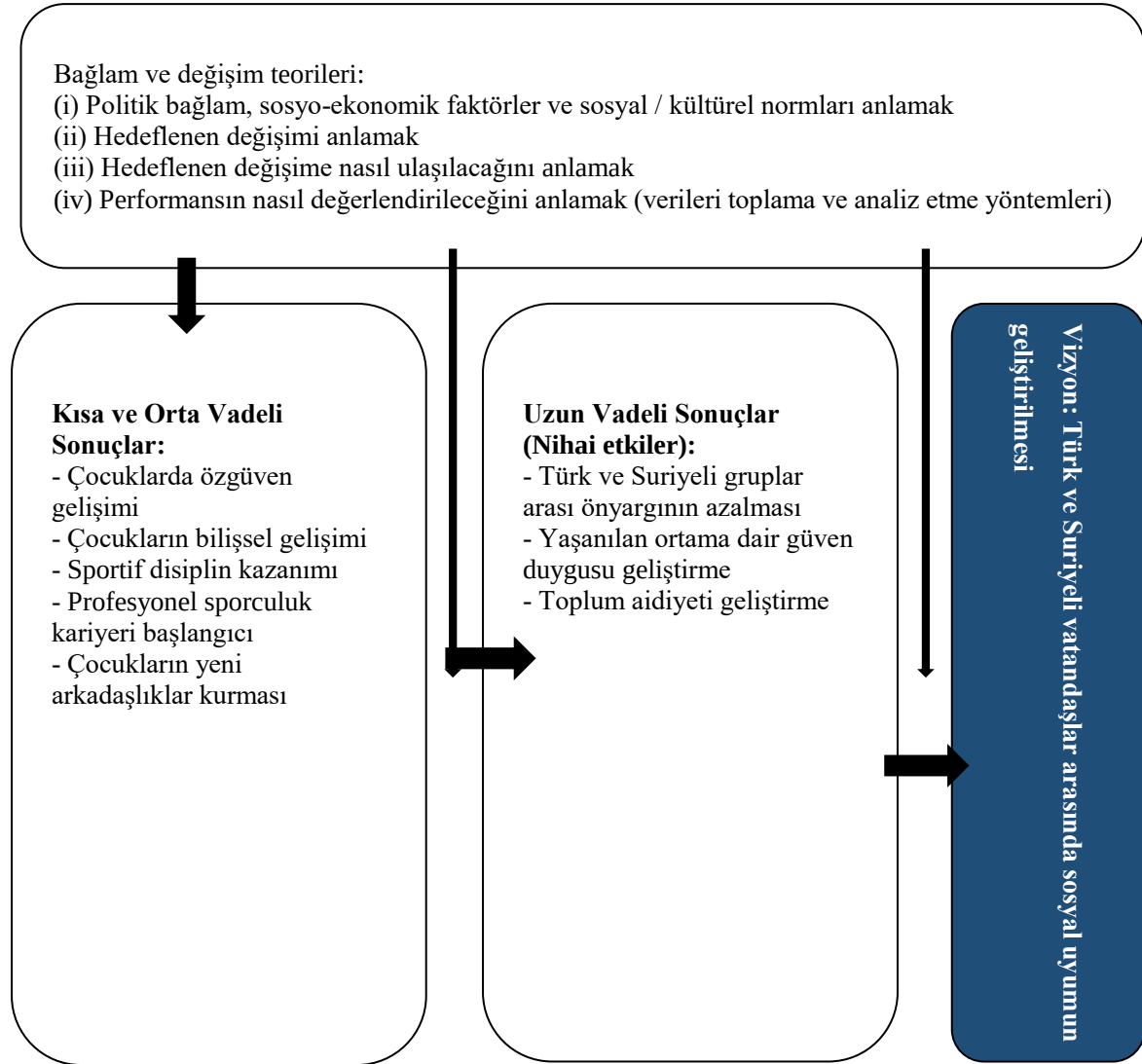
Veli 8: Sokaktakileri fazla tanımıyorlar sorun oluyor. Ama bizim aramızda hiç öyle bir şey (ayrımcılık) yok. Hocalar da öyle bir şey yapmıyor.

Veli 3: Okulda Türk arkadaşları var ama cadde (mahalle) yasak. Evdeler dışarıya yok, sıkıntı yok. Sokakta dövüşüyorlar. Evdeler kafam rahat. Okul ve ev başka yok.

Velilerin ifade ettiği sataşma ve sokakta yaşanan sorunların çıkış noktasının, Suriyeli çocuklara karşı ayrımcılık duygusu mu, yoksa sıradan bir akran atışması mı olduğu konusunda ayrıntılı bilgi, fikir ya da varsayım sunulmamıştır. Ancak Suriyeli çocukların dış ortamda güvenlik konusunda sorun yaşadığı ve hem kendilerinin hem de ailelerinin tedirgin olduğu anlaşılmaktadır. Velilerin kendi ifadelerine göre, çocuklarının spor eğitimi alması bu tedirginliğin önüne geçmektedir. Ayrıca antrenörlerin verdiği bilgiyi hatırlatmak gerekirse, eğitim programları başladığında, çocukların çoğunlukla dövüş sporlarına kayıt yaptırmak isteme nedenleri, velilerin bu ifadeleriyle açıklığa kavuşmaktadır. Çocukların dövüş sporları yoluyla kendilerini korumak istemesinin yanında, Niessen'in (2000) ifade ettiği gibi spor, göçmen ve azınlık grupların karşılaştığı sosyal dışlanmanın sınırlandırılmasında da rol oynamaktadır. Bunun yanında, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde çocukların ve velilerin antrenörlerle ilişkisine bakıldığında, antrenörlerin çocuklar için eşit ve güvenli bir ortam sağladıkları düşünülmektedir.

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan, katılımcılara ait fikir ve görüşler Şekil 9'da verilmiştir.

Analitik Mantık Modeli: Suriyeli Velilerin Programa Yönelik Görüşleri



Şekil 9. Suriyeli velilerin programa yönelik görüşleri

‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?’ alt problemine yönelik cevaplar yoluyla, Suriyeli velilerin çocuklarını programa gönderme nedenleri incelenmiş ve bu nedenlerin, sporun fiziksel gelişime olumlu katkıları ön planda olmak üzere bireysel sermaye başlığı altında toplandığı görülmüştür. Bunun yanında, dikkat çeken iki neden kötü alışkanlıklardan uzak durma ve kendini savunma olarak sıralanmaktadır. Velilerin, çocuklarının

güvenliğinden endişe duydukları, spor yoluyla çocuklarını tehlikelerden veya yanlış davranışlardan uzak tutabileceklerini ya da çocuklarının bunlarla baş etmeyi öğrenebileceklerini düşündükleri ve dolayısıyla endişelerini gidermek adına onları spora yönlendirdikleri söylenebilir.

Veli 1: ... Daha dinamik olsunlar diye.

Veli 2: Spor güzel... Çocuklar hareket ediyor.

Veli 3: Sağlıklı olsun diye... Boş durmasın buraya gelsin daha iyi olur diye.

Veli 4: Kötü bir yerlere gitmesin buraya gelsin daha iyi diye. Kötü alışkanlıklar edinmesin diye.

Veli 6: Daha sağlıklı ve disiplinli olsunlar diye. Ve ileride belki başarılı olur diye. Enerjisini atsın diye.

Veli 7: Kendini savunması için (çocuğu tekvandoya devam ediyor).

Velilerin, çocuklarını programa gönderme nedenleri aynı zamanda onların programdan beklentilerini de ortaya koymaktadır. Bu beklentiler, 'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?' alt problemindeki sonuç ve etkiler bağlamında incelendiğinde velilerin; çocuklarının fiziksel, sosyal, ruhsal ya da bilişsel gelişimini hedefledikleri ve kısa, orta ve uzun vadede bu hedeflerin ne kadar gerçekleştiği ya da gerçekleşebileceği üzerine fikir beyan ettikleri görülmektedir. Buna göre veliler, kısa ve orta vadede, çocuklarda özgüven gelişimi, bilişsel gelişim, sportif disiplin kazanımı, sportif kariyer ve yeni arkadaşlar edinme sonuçlarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Veli 2: Çok farklı oluyorlar. Zihinleri açık oluyor. Daha anlayışlı davranıyorlar.

Veli 6: Çocuklar evvela daha sağlıklı, daha dinç daha zeki oluyorlar. Özgüvenleri arttı.

Veli 7: Bizimkilerin zihinleri açıldı. Önceleri tek başlarına gidip gelmeye korkuyorlardı. Şimdi gidip geliyorlar. Cesaretli oldular. Korkuları gitti.

Velilerin ifadeleri 'Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?' alt problemi kapsamında değerlendirildiğinde, çocukların yeni arkadaşlar edinmesi ve uyum sağlamanın yetişkinlere göre daha rahat gerçekleştiği söylenebilir. Okul ortamında da birlikte olmanın uyumu kolaylaştırıcı etki sağlaması yanında, sporun ortak bir dil ve sosyal demokrasi için bir platform sunması (Niessen, 2000) azımsanmamalıdır. Bununla birlikte sporun, genç yaştaki göçmenlerin yerleşme, sosyal dâhil, aidiyet ve

güvende hissetme süreçlerine katkısı da (Bkz. s.29) göz önünde bulundurulmalıdır. Görüşmelerde birden fazla velinin dile getirdiği, dışarıda olmaktan veya bir yere yalnız gidip gelmekten korkma durumu, yine velilerin ifade ettiğine göre spor yoluyla giderilmeye başlamıştır. Nitekim spor, mültecilik deneyimi travmalarından veya ırkçılığın etkisinden kurtulma adına gençler için bir amaç ve yön bulma duygusu sağlayabilmektedir (Dykes & Olliff, 2007).

Veli 1: Çok Türk arkadaşları var, iyi oluyor.

Veli 6: Çoğunlukla arkadaşlar zaten. Önceden tanışan var, burada tanışan var.

Veli 8: Sokaktakileri fazla tanımıyorlar sorun oluyor. Türkler ve Suriyeliler sporda görüşüyorlar, iyi oluyor. Bir oldular bence.

Katılımcılardan gelen dikkat çekici yorumlardan biri de program için kullanılan kamu kaynaklarına ve bunların israfına dair ifadelerdir. Bu ifadeler ‘*Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?*’ alt problemi kapsamında irdelendiğinde, katılımcının ‘devletin masrafı’ olarak nitelendirdiği kamu kaynaklarına ve dolayısıyla topluma karşı bir aidiyet duygusu beslediği ve bunun da sosyal sermaye unsurlarından olan sosyal normlarda tanımlanan, sorumlu bir vatandaş bilincinde hareket etme imkânı ile örtüştüğü söylenebilir.

Veli 2: Hocalar da sağ olsunlar. Türk talebesiyle Suriye talebesi arasında hiç ayırım yapmıyorlar. Hepsine önem veriyorlar.

Veli 4: Çocuk babasından fazla hocasını dinliyor. Hocalarını çok seviyorlar.

Veli 6: Öneriyoruz ki sporcu daha çoğalsın. Çünkü sporcu olmazsa bu koskoca tesis boşa gidecek. Devletin masrafı boşa gidecek. Herkes faydalansın.

Veli 7: Çocuklarım 10 aydır geliyorlar. Hocaları çok iyi. Ayrımcılık yapmıyorlar. Benim kardeşime söyledim çok iyi olduklarını. Şimdi o da çocuğunu yazdıracak... Hiçbir korkum yok, ayrımcılık yapmıyorlar. Çocuklarım arkadaşlarıyla beraber gidip geliyor.

Diğer ailelerle olan ilişkiler konusunda, programdaki Türk ailelerle iletişimlerinin sınırlı olduğu, çoğunlukla salonda karşılaştıkları ya da hâlihazırda komşu oldukları ailelerle, çocuklarını eğitime getirirken ya da eve dönerken yol arkadaşlığı yaptıklarını belirtmişlerdir.

Türk Veliler

'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?' alt problemine yönelik veriler incelendiğinde, Türk velilerin de bölgede Suriyeli velilerin ifade ettiği benzer sorunlarla karşılaştığı görülmüştür. Türk velilerin, çocuklarını programa gönderme nedenlerine bakıldığında, kız çocuğu olan ailelerin önceleri tedirgin oldukları ya da çevreden alacakları tepkilerden çekindikleri anlaşılmaktadır. Bu tepkiler, kız çocuklarının spor yapmasına yönelik olumsuz bir algıya dayandırılmaktadır. Tedirginliklerin sebebi olarak, mültecilerle bir arada olmayla ilgili herhangi bir önyargıdan söz edilmemiştir.

Veli 4: ... İlk başta biz göndermek istemedik. Kızımın zoruyla oldu. Bizim çevre işte kız çocuğu diye...

Veli 5: ... Güvenemedik en başta...

Veli 8: ... Kenar kesimin kız çocuklarını güvenip gönderebileceği rahat bir ortamın olması gerekiyor. Bazen olumsuzluklar duyuyoruz...

Velilerin bu tedirginliklerini besleyen olumsuzluklarla karşılaştıkları ya da diğer veli ve çocuklardan duydukları olaylardan etkilendikleri görülmektedir. Velilerin tedirgin olduğu iki ana konu, güvenlik ve ekonomik yetersizliktir. Güvenlik sorunu, hem Suriyeli hem de Türk velileri tedirgin etmekte; ancak bunun yalnızca iki topluluk arasında yaşanan çatışmalardan kaynaklanmadığı, bölgenin genel olarak çocuklar için güvensiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun, ekonomik sorunlarla beraber, daha çok velinin çocuğunu programa göndermesine engel olduğu söylenebilir. Veliler bu sorunun çözümünü, program yürütücüleri tarafından sağlanacak servis hizmetinde görmektedir.

Veli 1: Dövüşmek isteyen oluyor bazen yolda yürürken... Şöyle örnekler gördük: Çocuk çok başarılı, gelecek vadediyor. Ama gidip gelme imkânı olmadığı için aile durumu, maddi durum da el vermediği için sporu bırakmak zorunda kalan çocuklar gördük...

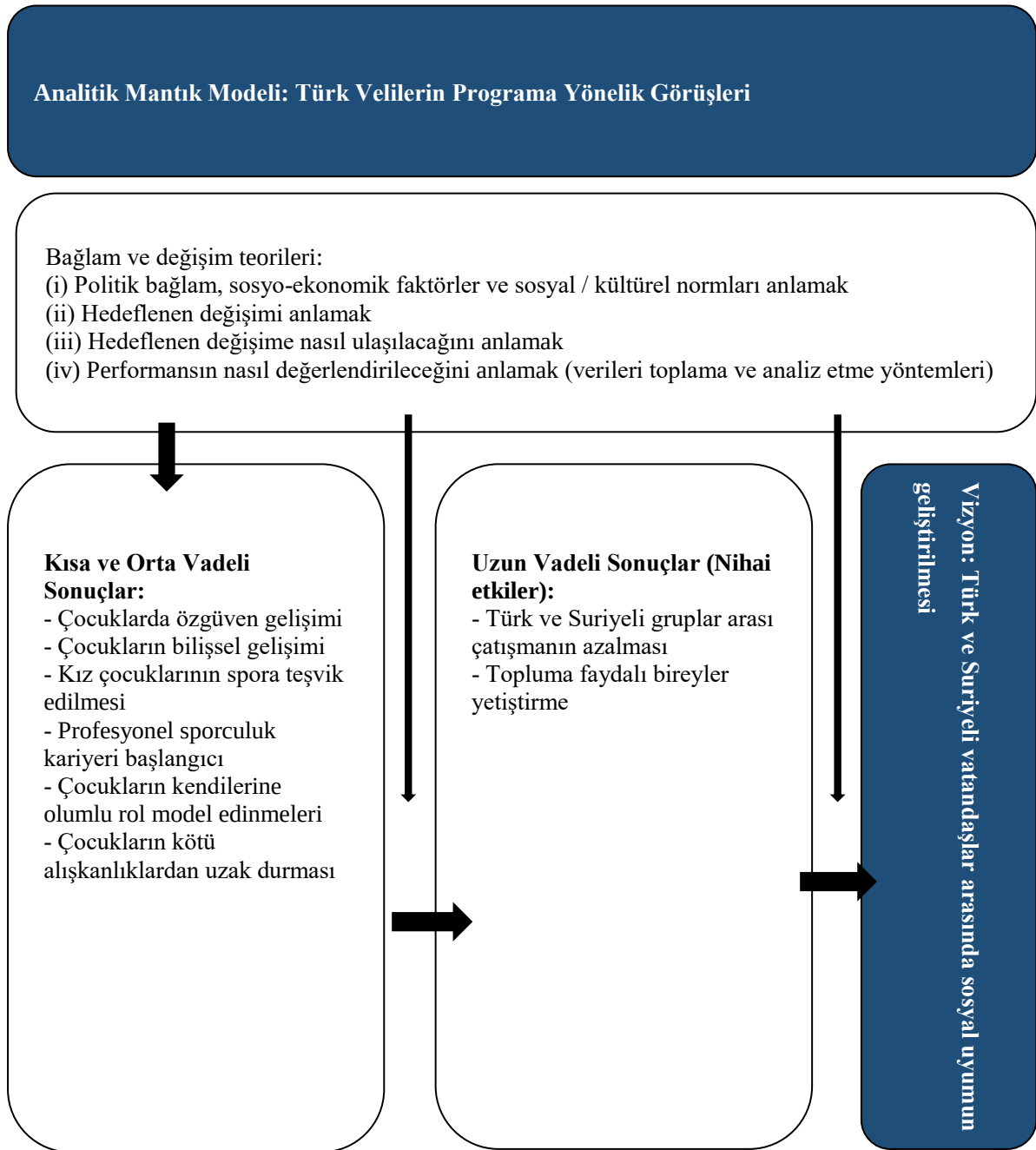
Veli 2: Çocukların salona ulaşım sorunu var. Antrenmanlar geç saatte karanlık saatte de bitebiliyor. Ortamın da farkındasınızdır tabi.

Veli 4: Kız çocuğu için daha kötü. Geç vakitte geliyor. Bazen söylemesi ayıp hepimizin otobüs parası oluyor olmuyor. Yayan geliyor... Salonda değil ama dışarıda yaşıyorlar. Arkalarına düşen oluyor, laf atan oluyor.

Veli 5: Benim kızım da aradı bir akşam. Anne koş bize laf atıyorlar, takip ediyorlar dedi. Babası da işteydi ben gittim. Servis olursa daha rahat olur. İçimiz rahat olur.

Veli 8: Herkesin maddi imkânları el vermiyor olabilir. Gidiş geliş ince detayları hesaplamak zorunda kalıyor...

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan, katılımcılara ait fikir ve görüşler Şekil 10’da verilmiştir.



Şekil 10. Türk velilerin programa yönelik görüşleri

‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?’ alt problemine yönelik soruların cevapları incelendiğinde, Türk velilerin, programın ortaklar tarafından belirlenen amaçları ile ilgili doğrudan bilgi sahibi olmamakla birlikte, bu konuya dair tahmin yürüttükleri anlaşılmaktadır. Bu tahminler arasında, çocukları spor yoluyla bilinçlendirme, Suriyeli mültecilerle yaşanan çatışmaları önleme, beraber yaşama bilinci kazandırma ve topluma faydalı bireyler yetişmesine katkı sunma bulunmaktadır.

Veli 1: İleriye dönük yapılan bir şeydir. Zamanında Ermenilerle Türkler sokak aralarında çok çatışmışlar... Birçok ülkeden göç aldık ülkemize. Şu anda çocuklarımız Suriyelilerle beraber spor yapıyorlarsa ileride böyle bir çatışmanın bir daha yaşanmaması amacıyla yapılıyor sanırım.

Veli 2: Çocukların biraz daha bilgi, bilinç, spora daha çok bağlılık, yabancı da olsa insanlarla beraber çalışıp hayata biraz daha pozitif bakmalarını sağlamak.

Veli 3: Bence çocukların daha yakın olması için. Daha iyi olması için birbirlerine alışmaları lazım.

Veli 8: Daha çok spor yapılsın. Mahalle aralarında daha çok spor aktiviteleri olsun... Topluma faydalı bireyler yetiştirmek, en önemli nokta atışı budur.

Velilerin kişisel olarak çocuklarını programa gönderme sebeplerine bakıldığında, sporun gelişim alanlarına katkı dışında, bazı velilerin çocuklarının geleceğinden endişe duydukları ve spor yapmanın, onlara geleceklerini inşa etmede faydalı olacağını düşündükleri görülmektedir.

Veli: ... Eşim öldükten sonra daha çok kendi ayakları üzerinde durması için gönderdim... Biz bir şey yapamadık en azından kızlarımız yapsın.

Veli 8: Bu eğitim esnasında önemli olan bir şeyler öğrenip o öğrendiğini sonraki nesillere aktarmaktır... Faydalı bireyler yetiştirmek zorundayız.

‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?’ alt problemi kapsamında, sonuç ve etkilere dair veriler incelendiğinde, velilerin programdan beklentilerinin çocukların bireysel gelişimine odaklı olduğu, dolayısıyla program boyunca gözlemledikleri sonuçların da bireysel sermaye unsurlarına yönelik olduğu görülmektedir. Çocuklarda bilişsel gelişim, öz güven gelişimi, bölgedeki kız çocuklarının spora teşviki, sportif kariyer başlangıcı, olumlu rol model edinme ve kötü alışkanlıklardan uzak durma, velilerin gözlemlediği kısa ve uzun vadeli sonuçlar arasında

yer almaktadır. Programa dair varsaydıkları amaçlar ise uzun vadede ortaya çıkacağını düşündükleri etkileri yansıtmaktadır. Velilerin üzerinde durduğu etkiler incelendiğinde ‘Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ ve ‘Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ alt problemlerine dair verileri barındırdığı görülmektedir. Bu etkilerde, mülteciler ve bölge halkı arasındaki çatışmanın azalması ve topluma faydalı bireylerin yetiştirilmesi öne çıkmaktadır. Katılımcıların “diğerleriyle birlikte bir şeyler yapmayı öğreniyorlar, karşılıklı saygıyı öğreniyorlar, paylaşmayı öğreniyorlar, yolda gördükleri zaman birbirlerine selam veriyorlar” ifadeleri, sosyal uyumun Grece-Edward Galabuzi (2010) tarafından ifade edilen, bir topluluk veya toplum içinde paylaşılan değerler, ortak normlar ve bağlara dayanan sosyal dayanışma sürecini ve bu sürecin çıktılarını ifade etmesi tanımına dayandırıldığında, çocuklar adına sosyal uyumun gelişmeye başladığı düşünülebilir. Topluma faydalı bireyler yetiştirme etkisine dair fikirlerin ise yine sosyal sermaye unsurlarından sosyal normların içerdiği, sorumlu bir vatandaş bilincinde hareket etme imkânı ile örtüştüğü söylenebilir.

Veli 1: ... Sporda biraz daha farklı güçlenebiliyorlar. Kendileri daha farklı davranmaya başlıyorlar.

Veli 3: Arkadaşım azdı oraya (spora) gittim çoğaldı diyor. Beni tanıyan daha çok oldu diyor. Abiler benimle ilgileniyor diyor. Hocam daha çok ilgileniyor diyor. Bir gelişme oldu benim oğlanda.

Veli 6: Benim çocuklar abilerinin ve ablalarının isimlerini sayıyorlar. Onlar gibi olmak istiyorlar. Yolda gördükleri zaman birbirlerine selam veriyorlar. Özgüvenleri daha çok oluyor... Hayata bakış açıları değişiyor. Beklentileri değişiyor... Kızlar televizyon karşısında yüzücü gördüğünde, tekvandocu gördüğünde, voleybolcu gördüğünde Ebrar abla gibi olmak isterim (milli sporcu) ya da şu yüzücü gibi olmak isterim gibi bir kendileriyle kıyaslamaya giriyorlar.

Veli 7: Spora gitmeye başladığından beri çocuğum daha mantıklı düşünmeye başladı. Diğerleriyle birlikte bir şeyler yapmayı öğreniyor. Karşılıklı saygıyı öğreniyor. Sporda sadece spor yapmıyorlar ilişki de kuruyorlar. Mesela arkadaşlarıyla bir şeyler paylaşmayı öğreniyor. Bu güzel yani. Hiçbir kötü tarafı yok.

Veli 8: Kötü arkadaş, iyi arkadaş ayırt edebiliyor mesela. Sporla uğraştığı için daha çok sporla uğraşan insanlarla bir arada oluyor. Bu da büyük bir artı oluyor tabi. Çevresi değişiyor. Sigara içen sigarayı bırakıyor farzı misal.

Hem çocukların hem de kendilerinin program kapsamında tanıştıkları mülteciler ile ilişkileri sorulduğunda, ya hiç arkadaşlık kurulmadığını ya da bu arkadaşlıkların program dışına çıkmadığını ifade etmişlerdir. Bazı veliler ise mülteci ailelerle hâlihazırda komşu oldukları

ve aralarında yalnızca komşuluk ya da ticaret ilişkisi (satıcı-müşteri ilişkisi) olduğunu ifade etmişlerdir.

Veli 1: Doğruyu söylemek gerekirse öyle arkadaşlıkları olmuyor. Spor salonunda beraberler ve arkadaşlıkları var. Bir aradayken birbirleriyle çalışabiliyorlar bir sıkıntıları yok. Ama dışarda yok... Ben de antrenmana geliyorum bazen. Suriyeli çocuklar da var beraber antrenman yapıyorlar. Biz de gereken şekilde ilgileniyoruz. Bir zorluk yok. Hatta beni dışarıda gördükleri zaman saygı duyuyorlar... Bizim de Suriyeli hiç arkadaşımız olmadı.

Veli 4: Sadece salonda (antrenmanda) görüşüyorlar... Bizim çevrede oturan var. Komşularımız var.

Veli 7: Salonda yok.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, her bir araştırma sorusuna yönelik elde edilen sonuçlar literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırılarak irdelenmiştir.

Araştırmanın ilk alt problemini, ‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programa katılan çocuklar ve ailelerinin göç sonrası ikamet ettikleri bölgede yaşadıkları sorunlar nelerdir?’ sorusu oluşturmaktadır. Bu sorunun cevabına proje ortakları gözünden bakıldığında, mültecilerin bölgeye gelmesiyle birlikte bölgede bir sosyal uyum sorununun ortaya çıktığı, mülteci çocuklar ve ailelerinin güven sorunu ve dil farklılıkları sebebiyle iletişim sorunu yaşadıkları, mülteciler ve bölge halkı arasında çatışmalar yaşandığı ve bu sebeple iki grubun birbirine karşı önyargı beslediği anlaşılmaktadır. Antrenör görüşleri, bu sorunlara ek olarak mülteci çocuklarda savaş travmalarının gözlemlendiği ve bu çocukların bazılarının fiziki yaşam koşullarının insani düzeyde olmadığı bilgisini içermektedir. Hem Suriyeli hem de Türk veliler, bölgedeki güven sorunuyla ilgili olarak, çocuklarının kötü alışkanlıklar edinmesi, fiziki ya da sözlü sataşmaya uğraması ve diğer çocuklarla çatışmaya girmesinden endişe etmektedirler. Ancak her iki grup da bu endişelerinin sebebi olarak özellikle bir grubu hedef almamış, yalnızca çocuklarının güvenliğine dair endişelerini belirtmişlerdir. Bu sorunlar, mültecilerin yerleştikleri ülkelerde yaşadıkları sorunları inceleyen benzer araştırmalarda da ifade edilmektedir. Mülteci çocukların okul ortamında karşılaştıkları sorunların incelendiği çalışmalarda (Doherty & Taylor, 2007; Gürel & Büyüksahin, 2020; Huffman & Hillyer, 2014; Şeker & Aslan, 2015; Yeh & Inose, 2003), çocukların yerleşecekleri yerin henüz belli olmaması, dil becerilerinin olmaması, belli bir

yerde uzun süre kalamama, ekonomik yetersizlik gibi bazı durumlardan dolayı bulundukları ülkede eğitim almalarının güçleştiği, travma sonrası stres bozuklukları, depresyon ve önceki deneyimlerinden kaynaklı kaygı bozuklukları, saldırganlık, şiddete meyilli olma, militarist tavırlar, saldırganlık, güvensiz tavırlar, iletişim kuramama, kurallara uymama, yanlış anlaşılma kaygısı gibi psikolojik sorunlar yaşadıkları ve fiziki yaşam şartlarının uygunsuzluğunun bu sorunlara katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. Eğitim sistemine uyum sürecinde, bireyler ve gruplar arası iletişimi kolaylaştıran etkinlikler olarak görülen sportif etkinlikleri barındıran olimpiik eğitim programlarının, bu zorluklarla mücadeleyi kolaylaştıracağı söylenebilir. Suriyeli mültecilere yönelik algıların incelendiği çalışmalarda (Boyras, Sözüpek, Esen & Ay, 2018; Kaypak & Bimay, 2016; Man, 2016; Ünal, 2014), araştırmanın yürütüldüğü bölge halklarının mülteciler konusunda kaygılı olmaları ve bu kaygının başlıca sebeplerinin de ülke kaynaklarını yabancı ülke vatandaşlarıyla paylaşmanın geçim sıkıntısına sebep olacağına, mültecilerin istihdam sorunu yaratacağına ve sığınmacılara pozitif ayrımcılık uygulandığına inanmaları, mülteciler için geçicilik ve kalıcılık durumlarındaki belirsizliğin yaratmış olabileceği bilinmezlik faktörünün, güvenlik ihtiyacını körükleyen ve ekonomik kaygıları artıran bir değişken olarak görülebilmesi ve bazı bölge halklarının farklı olana tahammülünün azalması olarak ifade edilmektedir. Bu kaygıların da gruplar arası önyargı ve çatışmaları beslediği düşünülmektedir. Bu çalışmada da görüşülenlerin bölgedeki gruplar arası çatışmaya dikkat çektiği ve olimpiik eğitim programının bu çatışmayı azaltmaya katkıda bulunabileceğini düşündükleri görülmüştür.

Araştırmanın ikinci alt problemini, ‘Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın amaçları ve/veya çözülmesine katkı sunmayı amaçladığı sorunlar nelerdir?’ sorusu oluşturmaktadır. Proje ortaklarının, gerçekleşmesi hedeflenen, bölgedeki sosyal uyuma katkı sağlama konusunda hemfikir olduğu görülmüştür. Bunun dışında hareketsizlikle mücadele, çocukların fiziksel ve sosyal gelişime katkı sağlama ve sportif beceri kazanımı diğer hedefler olarak ifade edilmiştir. Antrenörler için de bölgedeki sosyal uyumu desteklemek ana hedef olurken; gruplar arası iletişimi güçlendirmek, sosyal gelişime katkı sağlamak ve çocukları kötü alışkanlıklardan uzak tutmak dile getirilen hedefler arasındadır. Veliler; program planlama, uygulama ve değerlendirme aşamasında yer almadıkları için onların gözünden program amaçları, planlanan hedeflerden çok programa katılmada/çocuklarını programa göndermede sahip oldukları kişisel motivasyonları üzerinden değerlendirilmiştir. Suriyeli velilerin, çocuklarını programa gönderme

nedenlerinde, çocukları kötü alışkanlıklardan uzak tutma, çocukların kendilerini savunmayı öğrenmeleri ve sağlıklı gelişim göstermeleri öne çıkarken; Türk veliler çocuklarının iyi bir gelecek inşa etmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Göçmen ve mültecilerin, yeni geldikleri ülkelere uyum sağlama sürecinde, sportif ve rekreatif etkinliklerin etkilerinin incelendiği çalışmalarda (Doherty & Taylor, 2007; Spaaij, 2009; Stura, 2019; Türkel, 2010), program, proje ve faaliyetlerin planlanmasında, göçmen ve mülteciler için dil gelişimi, iletişimi güçlendirme, ana akım kültüre uyum sağlama, sosyal hareketliliğe katkı sağlama, sosyal izolasyonu azaltma, sosyal gelişim ve entegrasyona katkı sağlama amaçlarının yer aldığı görülmektedir. Buna göre, bu araştırma kapsamındaki olimpiik eğitim programının planlama aşamasında belirlenen hedefleri ve velilerin çocuklarını bu programa gönderme hedefleri ile literatürdeki göçmen/mülteci sorunlarının çözümünde sportif etkinliklerin kullanılma amaçları benzerlik göstermektedir. Ayrıca, hareketsizlikle mücadele, fiziksel ve sosyal gelişime katkı ve sporu meslek olarak seçme üzerinden gelecek inşası yalnızca göçmen/mülteci sorunlarında değil, tüm çocuk ve gençlerin iyi yetiştirilmesi adına hayat boyu spor kültürünü benimseme politikasının unsurlarıdır. Sportif etkinlikleri hem teori hem de uygulamada içeren olimpiik eğitim programları da bu politikayı barındırmaktadır. Sporun, göçmen ve mültecilerin yerleşimine olumlu katkılarının yanında, rekabetçi ve fiziksel doğası göz önünde bulundurulduğunda, özellikle futbol gibi takım sporlarının etnik farklılıkları ve gerilimi artırabileceği (Krouwel vd., 2006) ve sosyo-kültürel normların katılımcılarda strese neden olabileceği de (Schinke & McGannon, 2014) ifade edilmektedir. Bu nedenle, sportif etkinlikleri içeren program, proje ve faaliyetlerde ortaya çıkabilecek bu gibi durumlar için önlem alınması önerilebilir. Benzer şekilde, TMOK temsilcisiyle gerçekleştirilen görüşme sırasında, bu araştırmaya konu olan TMOK Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi'nde, futbolun eğitim programına dâhil edilmeme sebebi olarak yukarıda bahsedilen 'doğası gereği yol açabileceği olumsuzlukları engelleme' olarak belirtilmiştir. Buna göre, program faaliyetleri belirlenirken hedeflere ve beklenen sonuçlara yönelik planlama yapıldığı söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemini, 'Proje ortakları ve antrenör görüşlerine göre programın amaçları doğrultusunda oluşturulan örgütsel, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlam nedir?' sorusu oluşturmaktadır. Programın bağlam, paydaş ve ortaklıkları, planlama aşamasına dâhil olduğundan bu soru yalnızca proje ortaklarına ve antrenörlere yöneltilmiştir. Her iki gruptan alınan bilgilere göre programın örgütsel yapısını TMOK, Gaziantep BB ve DOSB ortaklığı

oluştururken, bu ortaklığa ek olarak antrenörler, veliler ve katılımcı çocuklar da diğer paydaşları oluşturmaktadır. Programın ekonomik bağlamda finansal sağlayıcıları program ortaklarıdır. Spor tesisleri, spor ekipmanı, spor kıyafetleri ve insan gücü ile ilgili sorumluluklar ortaklar arasında pay edilmiştir. Sosyal ve kültürel bağlamda programın kapsamı, bölgedeki mülteciler ve bölge halkı olarak sınırlandırılmış ve bu sınırlandırmada sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bölgelerdeki çocuklar hedeflenmiştir. Suriye iç savaşı dolayısıyla gerçekleşen mülteci akını ve bu akının bölgede artan çatışma ve sosyal uyum sorunlarını beraberinde getirmesi, programın sosyal ve kültürel bağlamında kapsayıcı rol oynamaktadır. Göçmen politikaları kapsamında yürütülen programların örgütsel bağlamlarının, her program için tek ve özel olması durumunu akılda tutmakla birlikte, benzer hedefleri barındıran programların ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamlarını karşılaştırmanın sonraki programların planlanması adına faydalı olacağı düşünülmektedir. Spaaij (2009), Hollanda Rotterdam'daki bir spor eğitim programını incelemiş ve sonuç olarak sporun, dezavantajlı mahallelerde sosyal düzen yaratmayı amaçlayan neoliberal politikaların giderek önemli bir ögesi haline geldiğini ifade etmiştir. Avrupa Birliği Komisyonu Çeşitlilik ve Uyum Raporu'nda (2000), sporun kültürel farklılıkların anlaşılması ve takdir edilmesini sağlarken, önyargılarla mücadeleye de katkıda bulunduğu belirtilmektedir. Avustralya'da yürütülen benzer bir çalışmada, sporun toplumdaki gelişime sunduğu katkı, gruplar arası çatışma, kültürler arası anlaşma, farkındalık geliştirme ve ekonomik kalkınma bağlamlarında ortaya konulmaktadır (Levermore, 2008). Çeviker, Mumcu, Şekeroğlu ve Bayrak (2018), çalışmalarında UNICEF tarafından Türkiye'de dezavantajlı olarak kabul edilen engelli, sokakta çalışan, yoksullukla mücadele eden çocuk ve gençler, Roman çocuk ve gençleri, anadili Türkçe olmayan ve göçmen ve mülteci sıfatları ile yaşayan çocuk ve gençlerden oluşturulan gruplar için sosyal uyumun sağlanması konusunda sportif faaliyetlerin önemli bir ihtiyaç olarak görüldüğüne değinmektedir. Dolayısıyla, bu araştırmaya konu olan programın, sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamında yer alan farklılıklar ve dezavantajların getirdiği olumsuzluklarla mücadele etme hedefi, göçmen/mülteciler ve spor konulu benzer politikalarla uyum sağlamaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemini, 'Proje ortakları, antrenör ve veli görüşlerine göre programın girdi, etkinlik, çıktı, sonuç ve etkileri nelerdir?' sorusu oluşturmaktadır. Program girdileri ve etkinlikler yine program planlama aşamasında belirlendiği ve tüm paydaşlar için

ortak ve değişmez olduğu için bu bilgilere yönelik sorular proje ortakları ve antrenörlere yöneltilmiştir. Programın finansal sağlayıcıları program ortaklarıdır. Spor tesisleri, spor ekipmanı, spor kıyafetleri ve insan gücü ile ilgili sorumluluklar ortaklar arasında pay edilmiştir. Programa dâhil edilen etkinlikler ve bu etkinliklere dair çıktılar şöyledir: Voleybol, basketbol, karate, taekwondo, güreş, badminton, cimnastik, atletizm ve okçuluk olmak üzere 9 olimpik spor dalında eğitimler, yılda 3 kez gerçekleştirilen OLİ sunumları, yılda bir kez düzenlenen Olimpik Gün etkinlikleri ve bu etkinliklere 550 Suriyeli, 700 Türk çocuk olmak üzere toplam 1250 çocuğun katılımı. Sonuç ve etkilere gelindiğinde ise her grubun kendi gözlem ve tecrübelerine göre farklı sonuç ve etkilere değindiği görülmektedir. Program ortakları, görüşmelerden anlaşıldığı üzere, katılımcı çocuklarla iletişimi en az olan grubu oluşturmaktadır. Bununla birlikte, çocuklarla aile ve antrenörler kadar sık iletişime geçmeseler de belli aralıklarla çocukları ve onların nasıl değişimler yaşadıklarını gözlemle şansları olmuştur. Bunun dışında, ortakların sonuç ve etkilere dair görüşleri, antrenör raporları ve program değerlendirme çalışmalarına dayanmaktadır. Ortak, antrenör ve veliler, bir ya da birkaç alanda olmak üzere, çocuklarda bireysel sermaye, sosyal sermaye ve sosyal uyumun geliştiğine dair görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler, kısa ve orta vadede özgüven gelişimi, arkadaş edinme, gruplar arası iletişimin gelişmesi, sportif beceri gelişimi, kötü alışkanlıklardan uzak durma, kız çocuklarının spora teşviki, olumlu rol model edinme, savaş travmalarında azalma başlıklarında toplanırken; uzun vadede gerçekleşmesi beklenen etkiler ise sporcu yetiştirme, gruplar arası çatışmanın azalması, empati duygusunun gelişimi, gruplar arası önyargının azalması, güven duygusu geliştirme, topluma aidiyet geliştirme, topluma faydalı bireyler yetiştirme başlıkları altında ifade edilmiştir. Bir önceki alt problemde ifade edilen, programla ilişkili tek ve özel olma unsuru bu problemdeki girdi, etkinlik ve çıktılar için de geçerlidir. Bu sebeple bu problemdeki sonuç ve etkiler benzer program, proje ve faaliyetlerin sonuç ve etkilerinin incelendiği çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Kunz (2009), insani yardım alanı kapsamında, afet ya da çatışma sonrası psikosozal rehabilitasyon sürecini desteklemek adına İran, Bam’da yürütülen bir projeyi incelemiş ve spor uygulamalarının tek başına olumlu etkilerin sebebi olarak görülmesi de katılımcı çocukların refahı ve gelişimi için olumlu katkılar yaratabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, bu çalışmada ifade edilen kısa ve orta vadeli sonuçlar arasında yer alan, savaş sonrası travmaların atlatılmasına katkı, empati ve özgüven gelişimi gibi psikososyal gelişimlere dair bulgularla örtüşmektedir. Bir başka çalışmada Doidge, Keech ve Sandri (2020), bu çalışma bulgularında da yer alan spora katılımın topluma aidiyet

duygusunu geliştirmede bir rol oynayabileceği dūřüncesine değinmiştir. Harwood (2019), Avustralya Brisbane’de lise öğrenimi gören mülteci öğrencilerle yaptığı çalışmada, yine bu çalışma bulgularıyla örtüşen, sportif faaliyetlere katılan gençlerde çift kültürlülük stresinin azaldığı ve öğretmen ve öğrenciler arası ilişkinin olumlu yönde geliştiği sonucuna ulaşmıştır. Topluma faydalı bireyler yetiştirme bulgusu ise Giulianotti (2004)’nin çalışmasında değinilen sporun bireysel gelişim ve toplumsal kalkınmadaki rolüne dair bulgularla benzerlik göstermektedir. Çünkü olumlu yönde bireysel gelişimin toplumda yaygınlaşması, uzun vadede topluma fayda ve kalkınma ile ilişkilidir. Olimpik eğitim programları yoluyla gruplar arası çatışmayı önleme, karşılıklı anlayış geliştirme ve barış ortamı sağlama konularını irdeleyen çalışmalara bakıldığında (Beutler, 2008; Dacosta, Abreu & Miragaya, 2006; Mills & Thorner, 2007), olimpik eğitim program ve projelerinin gruplar arası ilişkileri iyileştirme, kalkınma ve barışı teşvik etmede faydalı bir role sahip olabileceği tartışılmaktadır. Bunların dışında, araştırma bulgularında yer alan sportif beceri kazanımı, kötü alışkanlıklardan uzak durma ve olumlu rol model edinme sonuç ve etkileri yalnızca göçmen/mültecilere yönelik eğitim programı, proje ve faaliyetlerinde değil genel olarak sportif eğitim içeren tüm faaliyetlerin doğal bir sonucu olarak değerdendirilmelidir. Bu problemde yer alan sonuç ve etkilerin bir kısmı, sosyal sermaye ve sosyal uyum başlıkları altında toplanmaktadır. Bu iki kavrama yönelik genel bulgular sonraki iki alt problem altında tartışılmıştır.

Araştırmanın beşinci ve altıncı alt problemleri, ‘Programın sosyal uyumun sağlanmasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ ve ‘Programın sosyal sermaye inşasına katkısı var mıdır, var ise ne yöndedir?’ sorularından oluşmaktadır. Sosyal sermaye ve sosyal uyum kavramlarının, toplumların kalkınma hedeflerinde birbirini tamamlayan unsurlar olarak görölmesi ve aralarındaki ilişki sebebiyle bu iki alt problem bir arada irdelenmiştir. Programda, görüşölenler tarafından gözlenen ve ifade edilen değışim ve gelişimlerin sosyal uyum ve sosyal sermaye unsurlarını ne düzeyde barındırdığına bakılmıştır. Bu noktada, görüşölenlerin sosyal uyum ve sosyal sermaye kavramlarından ne anladıkları ve bu kavramları gözledikleri değışimlerle ne kadar bağdaştırdıkları, sonuçları açık ve doğrudan iletmek adına önem arz etmektedir. Görüşölenler sosyal uyum kavramını tanımlarken, ayrımcılığın ve dışlanmanın olmadığı, topluma aidiyet hissedildiği, bulunulan ortamda güvende hissedildiği, insanların yaşadıkları topluluk ve toplumla entegre olduğu, ortak değerdelerin üretildiği, gelir eşitsizliğinin olmadığı, ortak girişimlerde bulunulduğu ve ortak

zorluklarla karşılaşılan bir ortamdan söz etmişlerdir. Bu unsurlara göre gözlenen değişimlere bakılacak olursa, çocukların başlangıçta hissettikleri ayrımcılık ve dışlanmanın özellikle dil sorunu aşıldığında azalmaya başlaması, yine ilk başlarda bulunduğu ortamda kendini rahat hissetmeyen Suriyeli çocukların giderek özgüven geliştirmesi ve ortamda kendilerini güvende hissetmeleri ve Türk ve Suriyeli çocukların eğitimler boyunca bir arada ortak faaliyet ve paylaşımlarda bulunmaları, program etkinliklerinin, bu çalışmada görüşülenlerin tanımladığı sosyal uyuma katkıda bulunduğu söylenebilir. Benzer şekilde sosyal sermayenin unsurlarına bakıldığında; güven, sosyal normlar ve sosyal ağların oluşumu için bu etkinliklerin bir temel oluşturduğu söylenebilir. Görüşülenlerin gözlem ve görüşleri değerlendirildiğinde, iletişimin gelişmesiyle karşılıklı statü ve rollerin belirlenmesi ve öğrenilmesi ve bu rol beklentilerinin yetersiz kaldığı anlarda ilişkiler için devreye girecek olan mikro etkileşimlerden olan güvenin, katılımcı çocuklar arasında gelişmeye başladığı görülmüştür. Etkileşim arttıkça, gruplar arası iletişim ve tanınırlık artacak ve yaşanan toplumun doğru ve yanlış davranışları tanımlayan normlarına dair farkındalık artacaktır. Görüşülenlerin bir kısmının üzerinde durduğu, etkinlikler sayesinde gelişen sosyal ağların, çocuklardan ailelere doğru ilerleme eğilimi ise sosyal normlarla birlikte güvenin ön gereksinimlerinin sağlanmasına yönelik, küçük de olsa bir ilerleme kaydedildiğini göstermektedir. Ancak, hem sosyal uyum hem de sosyal sermaye, devamlı ve sonuçları uzun vadede gözlenebilen süreçlerdir. Bu sebeple program sonuç ve etkileri, bu iki sürecin gerçekleşip gerçekleşmediğinden çok uzun vadede bu süreçlere ne kadar etki edeceği ve/veya katkı sağlayacağı yönünde değerlendirilmelidir.

Sosyal uyum, sosyal entegrasyon ve sosyal içerme kavramlarının birbiriyle ilişkili olduğu ve bu kavramların, ayrışma, dışlama, tecrit ve parçalanmanın karşıtlarını oluşturan iyi hissetme süreçlerine atıfta bulunduğu (Van Bottenburg & Van Sterkenburg, 2005; Van Sterkenburg, 2011) savunulmaktadır. Literatürde, sporun bireysel düzeyden sosyal psikolojiye ve toplumsal düzeye kadar çeşitli düzeylerde fayda sağladığı iddia edilmektedir. Bireysel düzeyde sporun; insan sermayesi, fiziksel ve zihinsel sağlık gelişimi ve esenliği iyileştirdiği, kişilik gelişimi ile ilgili olarak spor katılımının benlik kavramı, özsaygı ve güvenini arttırdığı, sosyal psikolojik alanda empati, hoşgörü, iş birliği, sosyal beceriler ve takım çalışmasını teşvik etme potansiyeline sahip olduğu, toplumsal düzeyde ise topluluk kimliğinin teşviki, tutarlılık ve entegrasyona katkı sunduğu savunulmaktadır (Coalter et al, 2007; Henry vd., 2005). Bu durum, önceki alt problemlerde de değinildiği üzere,

göçmen/mülteciler için uyum sürecinin daha rahat geçmesi adına sportif faaliyetler ve olimpiik eğitim programlarının dil gelişimi, iletişim becerileri, sosyal hareketlilik ve sıçrayış süreci stresinin azaltılması, gruplar arası çatışmayı önleme gibi konularda da olumlu etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir (Doherty ve Taylor, 2007; Dünder, 2019; Harwood, 2019; Nanayakkara, 2016; Spaaij, 2009; Türkel, 2010). Van Sterkenburg'e (2011) göre, spor sosyolojisi literatüründe, spor yoluyla elde edilen sosyal bağlanabilirliğin kullanımı, genellikle sosyal sermaye kavramıyla tanımlanmakta ve spora, özellikle de takım sporuna karakteristik olarak atfedilen, farklı etnik kökenlere sahip bireyler arasındaki düzenli yüz yüze etkileşimin, hem yerel hem de ulusal düzeyde sosyal uyum ve sosyal sermayede bir artış sağladığı varsayılmaktadır. Sosyal sermaye ve spor ilişkisini inceleyen çalışmalarda, sporun sosyal sermaye kazanımı ve okullarda arkadaşlık gelişimi için bir yol sunabileceği görüşü hâkimdir (Dodds vd., 2010; Nathan vd., 2013; Uptin vd., 2013).

Bununla birlikte, aksini iddia eden politik veya popüler retoriğe rağmen, sporun otomatik olarak sosyal sermaye, sosyal içerme, sosyal bütünleşme ve sosyal kaynaşmaya yol açmadığı da kabul görmektedir. Van Sterkenburg'e (2011) göre tarihte sporun, özellikle cinsiyet, sosyal sınıf, ırk/etnik köken, milliyet, fiziksel yetenek ve/veya cinsel yönelim açısından farklılıkların, hatta sosyal dışlanmanın ve sosyal ayrımcılığın üretildiği veya güçlendirildiği bir alan da olabileceği görülmüştür. Harwood (2021), Avustralya Brisbane'de mülteci kökenli lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, sporun öğrenci olarak habitus gerilimleri yaratabileceği, sporun cinsiyetçi doğasının, genç kadın ve erkekler arasında spora katılım için farklı fırsatları yapılandırma biçiminde bu gerilimi daha da karmaşıklştırabileceği sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada Harwood'un altını çizdiği husus, sporun hem kapsayıcı hem de kültürel olarak güvenli olmasını sağlamak için eğitimcileri ve politika yapıcılarını uygulamalar konusunda bilgilendirmek adına daha kasıtlı bir refleksif bilince olan ihtiyaçtır. Bu ihtiyaca atıf yapan diğer araştırmacı Sudgen (2010), çalışmasında şunu savunur: "Spor, doğası gereği değer açısından tarafsızdır ve dikkatli bir şekilde yönetilen koşullar altında, barışın inşasına mütevazı de olsa olumlu bir katkı sağlayabilir." Sugden'e göre kilit soru, nasıl ve nereye müdahale edileceğidir.

Sonuç olarak, görüşülen proje paydaşlarının, farklı alt sorun ve müdahalelere değinseler de eğitim programının bireysel ve sosyal sermaye gelişimi yoluyla gruplar arası çatışmayı azaltarak ya da önleyerek sosyal uyuma olumlu katkı sunma amacıyla birleştiği görülmektedir. Bu amaca ulaşmak adına gerçekleştirilen uygulamaların ne düzeyde ayrıntılı

planlandığına dair açık ve net bilgi edinilmemiş olsa da istenilen değişimler için atılan adımların olumlu sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Sosyal uyum ve sosyal sermayenin devamlı ve zaman alan süreçler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu süreçlerin hangi yönde ve düzeyde geliştiğini değerlendirmek kısa vadede mümkün olmayacaktır. Ancak, sportif eğitim içeren bir olimpiik eğitim programının sosyal uyum ve sosyal sermayenin olumlu yönde gelişmesi adına önemli katkılar sağladığı açıktır.

Öneriler

1. Araştırma bulguları sportif eğitim içeren olimpiik eğitim programlarının toplumda sosyal uyumun sağlanması ve sosyal sermaye inşasına olumlu katkılar sunduğunu göstermektedir. Özellikle mülteci politikalarında spor uygulamalarına yer vermenin toplumda ortaya çıkan çatışmaları önlemek ya da en aza indirmek adına sağlayacağı fayda göz önünde bulundurularak, bu uygulamaların yaygınlaştırılması önerilebilir.
2. Mülteci politikalarında spor uygulamalarına yer vermenin, amaçlanan hedeflere ulaşmada olumlu katkılar sunduğu ancak bu katkının iyi bir planlama, uygulama ve değerlendirme yoluyla elde edileceği açıktır. Bu doğrultuda, araştırmaya konu olan programın gelecekteki benzer uygulamaları adına bu süreçlerin dikkatle ele alınması fayda edinimini artırabilir.
3. Toplumda gruplar arası çatışmanın önlenmesi veya azaltılması, sosyal uyumun sağlanması ve sosyal sermaye inşası amaçlanırken, grupların sosyal ve kültürel özelliklerini ortaya koymak, amaçlanan hedefler doğrultusunda neye ve ne şekilde müdahale edileceğini iyi belirlemek beklenen sonuçlara ulaşmada etkili olacaktır. Dolayısıyla, ‘Ne?’, ‘Ne için?’ ve ‘Nasıl?’ sorularının üzerinde titizlikle durulması fayda sağlayacaktır.
4. Mülteci, göçmen ya da sığınmacıları içeren her türlü proje, program, etkinlik veya faaliyetlerde görev alacak ve bu gruplarla bire bir iletişimde olacak kişilerin, görev ve sorumluluklarını kavramaları ve neye-ne zaman-nasıl müdahale edeceklerini bilmeleri önem arz etmektedir. Bu tür uygulamalarda, ilgili kişilere bir hazırlık eğitimi vermek tüm paydaşlar için olumlu katkılar sağlayacaktır.

5. Bu çalışmaya konu olan programın hedef kitlesini çocuklar oluşturmaktadır. Toplumda sosyal uyum ve sosyal sermaye gelişimine katkı sunmayı hedefleyen benzer proje ve programların hedef kitlesi genişletilebilir. Bu hedefler, birbirini etkileyen ve devam eden süreçler olmakla birlikte sosyal ağlar yoluyla yaygınlaşmaktadır. Dolayısıyla, hedef kitlesine birbiriyle etkileşim halinde olan farklı gruplar da de dâhil edilebilir.
6. Uygulama düzeyinde programa yönelik gözlemler ve program katılımcılarının dâhil olduğu çalışmalar yürütülebilir. Farklı program ya da projeler için karşılaştırmalı incelemeler yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Ager, A. & Strang, A. (2004). *Indicators of integration: Final report*. London: Home Office Development and Practice.
- Amara, M., Aquilina, D., Argent, E., Betzer-Tayar, M., Coalter, F., Henry, I., Green, M., & Taylor, J. (2005). *The roles of sport and education in the social inclusion of asylum seekers and refugees: An evaluation of policy and practice in the UK*. Loughborough: Loughborough University and Stirling University.
- Amnesty International (2021). Refugees, asylum-seekers and migrants. Retrieved from <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/refugees-asylum-seekers-and-migrants/>
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenirlik: Kuramsal bir inceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75. DOI: 10.23891/efdyu.2018.61 A
- Atmaca, B. (2009). *Syrian refugees and social cohesion: A qualitative analysis of non formal educational activities provided by non-governmental organizations*. Master Thesis. Istanbul Bilgi University, Istanbul.
- Aydemir, M. A. & Özşahin, M. C. (2011). Türk demokrasisinde kayıp halkayı keşfetmek: Türkiye örneği üzerinden sosyal sermaye demokrasi bağlantısını yeniden düşünmek. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 41-87. <https://dergipark.org.tr/en/pub/akademikincelemeler/issue/1549/19028> sayfasından erişilmiştir.
- Bailey, R., Cope, E. & Parnell (2015). Realising the benefits of sports and physical activity: The human capital model. In G. Doll-Teppe, K. Koenen and R. Bailey (Eds.), *Sport, Education and Social Policy: The state of the social sciences of sport*, (pp. 147 154). London: Routledge.

- Balcı, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem.
- Bartram, D., Poros, M. V. & Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar* (I. A. Tuncay, Çev.). Ankara: Hece.
- Battal, K. (2018). *Suriyeli göçmenlerin temsili: Türk basınında Suriyeli göçmenlere dönük yapılan haberlerin analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Beutler, I. (2008). Sport serving development and peace: Achieving the goals of the United Nations through sport. *Sport in Society*, 11(4), 359-369, DOI: 10.1080/17430430802019227
- Binder, D. L. (2001). "Olympism" revisited as context for global education: implications for physical education. *Quest*, 53(1), 14-34.
- Binder, D. L. (2012). Olympic values education: evolution of a pedagogy. *Educational Review*, 64(3), 275–302.
- Block, K. & Gibbs, L. (2017). Promoting social inclusion through sport for refugee background youth in Australia: Analyzing different participation models. *Social Inclusion*, 5(2), 91–100. DOI: 10.17645/si.v5i2.903
- Bourdieu, P. (1990). *The logic of practice*. Cambridge: Polity.
- Boyatzis, R. (1998). *Transforming qualitative information: Thematic analysis and code development*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Boyras, E., Sözüpek, H., Esen, S. & Ay, O. (2018). Vicdan ve akıl kısılacında insanlık, komşuluk, kardeşlik: Suriyeli sığınmacılara ilişkin algılara politika pazarlaması perspektifinden bir bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(1), 87-112. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/431860> sayfasından erişilmiştir.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa
- Braun, V. & Clarke, V. (2012) Thematic analysis. In Cooper, H. (Ed.), *The Handbook of Research Methods in Psychology*. Washington, DC: American Psychological Association.

- Braun, V. & Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı. S. N. Şad, N. Özer & A. Atli (Çev). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873-898. DOI: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m
- Burnett, C. (2006). Building social capital through an ‘active community club’. *International Review for the Sociology of Sport* 41(3–4), 283–294. DOI: 10.1177/1012690207078381
- Callery, S. (2014). *A thematic analysis of the House of Lords select committee on olympic and paralympic legacy 2013; keeping the flame alive*. Master Thesis. Loughborough University School of Sport, Exercise and Health Sciences, Loughborough.
- Castles, S. & J. Miller, M. (2004). *The age of migration*. New York: Palgrave Macmillan.
- Chen, S., Henry, I., & Ko, L.-M. (2013). Meta-evaluation, analytic logic models and the assessment of impacts of sports policies. In I. Henry & L.-M. Ko (Eds.), *Handbook of sport policy* (pp. 33–47). London: Routledge.
- Cheong, P. H., Edwards, R., Goulbourne, H. & Solomos, C. (2007). Immigration, social cohesion and social capital: A critical review. *Critical Social Policy*, 27(1), 24-49.
- Cırtı Karaağaç, F. (2018). *Resmi ilköğretim okullarına devam eden Suriyeli mülteci çocukların eğitim sorunlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim, İstanbul.
- Coalter, F. (2013). *Sport for development: What game are we playing?*. Abingdon: Routledge.
- Council of Europe (2000). *Diversity and cohesion: New challenges for the integration of immigrants and minorities*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Coleman, J. S. (1994). *Social capital foundations of social theory* (2nd ed.). Cambridge: Harvard University.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal.
- Crisp, J., Talbot, C. & Cipollone, D. (2001). *Learning for a future: Refugee education in developing countries*. Geneva: UNHCR.

- Çelik, R. Ş. (2019). *A study on the concept of the social capital in the social cohesion process of Syrian women*. Master Thesis. Istanbul Bilgi University, Istanbul.
- Çeviker, A., Mumcu, H.E., Şekeroğlu, M. Ö. & Bayrak, M. (2018). UNICEF'e göre Türkiye'de dezavantajlı kabul edilen grupların sportif etkinliklerle sosyal uyumunun sağlanması. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 221-238. <https://dergipark.org.tr/en/pub/susbid/issue/41861/459995> sayfasından erişilmiştir.
- DaCosta, L., Abreu, N. & Miragaya, A. (2006). Multiculturalism and universal proclaimed values in the Olympic Movement: An approach to human rights and sport development. *ICSSPE Bulletin*, 48, 1-7.
- Dodds, A. E., Lawrence, J. A., Karantzas, K., Brooker, A., Lin, Y. H., Champness, V., & Albert, N. (2010). Children of Somali refugees in Australian schools: Self-descriptions of school-related skills and needs. *International Journal of Behavioral Development*, 34(6), 521–528. DOI: 10.1177/0165025410365801
- Doherty, A. & Taylor, T. (2007) Sport and physical recreation in the settlement of immigrant youth. *Leisure/Loisir*, 31(1), 27-55, DOI: 10.1080/14927713.2007.9651372
- Doidge, M., Keech, M. & Sandri, E. (2020). 'Active integration': Sport clubs taking an active role in the integration of refugees. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 12(2), 305-319. DOI: 10.1080/19406940.2020.1717580
- Dündar, A. (2019). Impact of physical education lesson on adaptation of Syrian refugee school age children in Turkey. *World Journal of Education*, 9(1), 266-273.
- Dykes, J. & Olliff, L. (2007). Sport and recreation as a tool for social inclusion: The experiences of refugee and migrant young people. *Centre for Multicultural Youth Issues*. Retrieved from http://www.cmy.net.au/uploads/downloads/cmyi/pdfs/Publications/SportsTipSheets/SportTips08_SportandSocialInclusion.pdf
- Eisenhardt, K. M. (1989). *Building theories from case study research*. The Academy of Management Review, 14(4), 532-550. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/258557>

- Emin, M. N. (2016). *Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi temel eğitim politikaları*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı. İstanbul: Turkuvaz.
- Field, J.(2006). *Sosyal sermaye* (B. Bilgen &B. Şen Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Forrest, R. & Kearns, A. (2011). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban Studies*, (38)12, 2125–2143. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1080/00420980120087081>
- Freeman, N. K. (2007). Preschoolers’ perceptions of gender appropriate toys and their parents’ beliefs about genderized behaviors: miscommunication, mixed messages, or hidden truths?. *Early Childhood Education Journal*, 34(5), 357-366.
- GIZ (2021). *GIZ profile*. Retrieved from <https://www.giz.de/en/aboutgiz/profile.html>
- Giulianotti, R. (2004). Human rights, globalization and sentimental education: The case of sport, *Sport in Society*, 7(3), 355-369, DOI: 10.1080/1743043042000291686
- Grece-Edward Galabuzi, C. T. (2010). *Social cohesion, social exclusion, social capital*. Peel: Region of Peel.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021a). *Genel müdürlük*. <https://www.goc.gov.tr/genel-mudurlugun-gorevleri-sayfasindan-erisilmistir>.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021b). *Geçici Koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638-sayfasindan-erisilmistir>.
- Gürel, D. & Büyükşahin, Y. (2020). Education of Syrian refugee children in Turkey: Reflections from the application. *International Journal of Progressive Education*, 16(5), 426 - 442. DOI: 10.29329/ijpe.2020.277.26
- Harwood, G. (2019). *What is the meaning of sport for young people from refugee backgrounds? A case study of a state high school in Brisbane, Queensland*. Doctoral Dissertation. School of Public Health and Social Work Faculty of Health Queensland University of Technology, Queensland.
- Henry, I. (2015). *Research for cult committee - the role of sport in fostering open and inclusive societies*. Policy department B: Structural and cohesion policies. Brussels: European Parliament.

- Henry, I., Amara, M., & Aquilina, D. (2004). Multiculturalism, interculturalism, assimilation and sports policy in Europe. In I. Henry & Institute of Sport and Leisure Policy (Eds.) *Transnational and Comparative Research in Sport: Globalisation, Governance and Sport Policy* (pp.115-143). London: Routledge.
- Hickman, M., Crowley, H. & Mai, N. (2008). *Immigration and social cohesion in the UK*. York: Joseph Rowntree Foundation. Retrieved from <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/2230-deprivation-cohesion-immigration.pdf>
- Huffman, A.M., & Hillyer, S.J. (2014). Service-learning: An educational model for sport and community development. In K. Young & C. Okada; (Eds.). *Sport, Social Development and Peace (Research in the Sociology of Sport)* (pp. 67-86). Bingley: Emerald Group Publishing.
- International Olympic Committee (2020a). *Olympic charter*. Lausanne: International Olympic Committee.
- International Olympic Committee (2020b). *Olympic education commission*. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/olympic-education-commission>
- International Olympic Committee (2020c). *About OVEP*. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/olympic-values-and-education-program/about-ovep>
- International Olympic Committee (2020d). *About the toolkit*. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/olympic-values-and-education-program/about-the-toolkit>
- International Olympic Committee (2021). *Olympic day*. Retrieved from <https://olympics.com/ioc/olympic-day>
- International Organization for Migration (2021). *World migration report 2022*. Retrieved from <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
- İçduygu, A. (2015). *Syrian refugees in Turkey: The long road ahead*, Washington: Migration Policy Institute. Retrieved from <https://www.migrationpolicy.org/research/syrianrefugees-turkey-long-road-ahead>
- Jusufoğlu, S. (2019). *Examining the role of education in the social inclusion of Syrian refugees in Turkish middle schools*. Master Thesis. Marmara University Institute of Educational Sciences, Istanbul.

- Kangal, N. (2013). *Sosyal sermaye teorileri ve sosyal sermaye kalkınma ilişkisi: Türkiye örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karashahinoğlu, T. & Yıldırım, İ. (2021). Friendship perceptions of Syrian and Turkish children attending the project of support to sport education for children. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 305-318. DOI: 10.29329/ijpe.2020.332.19
- Kaypak, Ş. & Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyokültürel etkileri: Batman örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 84-110. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/313312> sayfasından erişilmiştir.
- Kaysılı, A. (2013). *Yurt dışına göç olgusu ve eğitim ilişkisi (Konya ili kulu ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kidd, B. (2008). A new social movement: Sport for development and peace. *Sport in Society*, 11, 370–380. DOI: 10.1080/17430430802019268
- Kidd, B. (2011). Cautions, questions and opportunities in sport for development and peace. *Third World Quarterly*, 32(3), 603-609, DOI: 10.1080/01436597.2011.573948
- Krouwel, A. Boonstra, N. Duyvendak, J.W. & Veldboer, L (2006). A good sport? Research into the capacity of recreational sport to integrate Dutch minorities. *International Review for the Sociology of Sport*, 165-180.
- Kunz, V. (2009). Sport as a post-disaster psychosocial intervention in Bam, Iran. *Sport in Society*, 12(9), 1147-1157, DOI: 10.1080/17430430903137803
- Levermore, R (2008). Sport: a new engine of development? *Progress in Development Studies* 8(2), 183–90.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- McLaughlin, J. A. & Jordan, G. B. (2004). Using logic models. In J. S. Wholey , H. P. Hatry , & K. E. Newcomer (Eds.), *Handbook of practical program evaluation* (2nd ed., pp. 7-32). San Francisco: Jossey-Bass.

- McMichael, C. & Manderson, L. (2004). Somali women and well-being: Social networks and social capital among immigrantwomen in Australia. *Uman Organization*, 63(1), 88-99. DOI: 0018-7259/04/010088-12\$1.70/1
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için rehber* (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mills, C. & Thorner, R. (2008). Rebuilding young refugee's lives: An olympic movement sport for life programme. *Proceedings of Building Healthy Communities: North & South*, 89-100.
- Morrow, S. L. (2005). Quality and trustworthiness in qualitative research in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 52(2), 250-260. DOI: 10.1037/0022-0167.52.2.250
- Müller, N., (2004). Olympic education. *The Sport Journal, Published by the United States Sports Academy*, 7(1). Retrieved from <http://thesportjournal.org/article/olympiceducation>
- Nanayakkara, S. & Culpan, I. (2012). Strengthening the peace building and peacekeeping through sport nexus in Asia: Maximising the potential of sport, olympism and education. *New Zealand Journal of Asian Studies* 14(1), 71-86.
- Nanayakkara, S. (2015). An evaluation of the effectiveness of an Olympism education programme to resolve conflicts between primary school students in Sri Lanka. *Sabaragamuwa University Journal*, 14(1), 1-23. DOI: 10.4038/suslj.v14i1.7688
- Nanayakkara, S. (2016).) Human integration through olympism education: A pragmatic engagement of youths in a war-torn society. *Sport, Education and Society*, 21(4), 623-643, DOI: 10.1080/13573322.2016.1159956
- Nathan, S., Kemp, L., Bunde-Birouste, A., MacKenzie, J., Evers, C., & Shwe, T. (2013). "We wouldn't of made friends if we didn't come to football united": The impacts of a football program on young people's peer, prosocial and cross-cultural relationships. *BMC Public Health*, 13(1), 1. DOI: 10.1186/1471-2458-13-399

- Niessen, J. (2000). *Diversity and cohesion: New challenges for the integration of immigrants and minorities*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved from https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/documentation/Series_Community_eations/Diversity_Cohesion_en.pdf
- OECD (2007). *Human capital: How what you know shapes your life*. Paris: OECD.
- Owen, J. M. (2007). *Program evaluation: Forms and approaches*. New York: The Guilford.
- Parry, S. J. (2006). Sport and olympism: Universals and multiculturalism. *Journal of the Philosophy of Sport*, Volume 33,188-204.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün & S. B Demir). Ankara: Pegem.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton: Princeton University.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Schinke, R.J. & McGannon, K.R. (2014). The acculturation experiences of (and with) immigrant athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12, 64-75. DOI:10.1080/1612197X.2013.785093
- Serrat, O. (2017). Theories of change. In Oliver S. (Ed.), *Knowledge Solutions* (pp. 237-243), Singapore: Springer. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978981-10-0983-9_24
- Sharara, S.L. & Kanj, S. S. (2014). War and infectious diseases: challenges of the Syrian civil war. *PLOS Pathogens*, 10(11), 1-4. DOI: 10.1371/journal.ppat.1004438
- Siisiäinen, M. (2000, July). *Two concepts of social capital: Bourdieu vs. Putnam*. Paper presented at ISTR Fourth International Conference "The Third Sector: For What and for Whom?" Trinity College, Dublin.
- Sönmez, E. (2020). *Etkili okullarda öğrenme kültürü: Bir durum çalışması*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Spaaij, R. (2009). Sport as a vehicle for social mobility and regulation of disadvantaged urban youth. *International Review for the Sociology of Sport*, 44(2-3), 247-264.

- Spaaij, R. (2012). Beyond the playing field: Experiences of sport, social capital, and integration among Somalis in Australia. *Ethnic and Racial Studies*, 35(9), 1519-1538, DOI: 10.1080/01419870.2011.592205
- Spaaij, R., & Oxford, S. (2018). SDP and forced displacement. In H. Collison, S. Darnell, R. Giulianotti, and P. D. Howe (Eds.), *Routledge Handbook of Sport and Development and Peace* (385–395), London: Routledge.
- Sport for Development and Peace International Working Group (SDPIWG) (2006). *Harnessing the power of sport for development and peace: Recommendations to governments*. Retrieved from <https://www.sportanddev.org/en/article/publication/harnessing-power-sport-development-and-peace-recommendations-governments>
- Stodolska, M., & Alexandris, K. (2004). The role of recreational sport in the adaptation of first generation immigrants to the United States. *Journal of Leisure Research*, 36, 379-413.
- Sugden, J. (2010). Critical left-realism and sport interventions in divided societies. *International Review for the Sociology of Sport*, 45, 258-272.
- Stanger, N., Kavussanu, M. & Ring, C. (2017). Gender moderates the relationship between empathy and aggressiveness in sport: The mediating role of anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 29(1), 44-58.
- Stone, C. (2018). Utopian community football? Sport, hope and belongingness in the lives of refugees and asylum seekers. *Leisure Studies*, 37(2), 171-183. DOI: 10.1080/02614367.2017.1329336
- Stornes, T. & Bru, E. (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perception of sportspersonship and associations with perceived leadership, *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1-15.
- Stura, C. (2019). "What makes us strong" – the role of sports clubs in facilitating integration of refugees. *European Journal for Sport and Society*, 16(2), 128-145. DOI: 10.1080/16138171.2019.1625584
- Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/474049> sayfasından erişilmiştir.
- Sugden, J. (2010). Critical left-realism and sport interventions in divided societies. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(3), 258-272. DOI: 10.1177/1012690210374525
- Svoboda, A. & Šafaříková, S. (2020). Sport for development in international relations. *Politics in Central Europe*, 17(3), 481-500. DOI: 10.2478/pce-2021-0020
- Şavkar, E. (2011). *Sosyal sermayenin unsurları ve ekonomik kalkınmayla ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Şeker, B. D. & Aslan, Z. (2015). Refugee Children in the Educational Process: An Social Psychological Assessment. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105 DOI: <http://dx.doi.org/10.5578/keg.8234>
- Tabak, O. (2019). *Sosyal sermaye ve bölgesel kalkınma ilişkisi: Türkiye’de düzey 3 bölgeleri için sosyal sermaye endeksinin hesaplanması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Taleb, Z. B., Bahelah, R., Fouad, F. M., Coutts, A., Wilcox, M. L. & Maziak, W. (2014). Syria: Health in a country undergoing tragic transition. *International Journal of Public Health* 60(S1), 63-27. DOI: 10.1007/s00038-014-0586-2
- Taylor-Powell, E., & Henert, E. (2008). *Developing a logic model: Teaching and training guide*. Madison, WI: University of Wisconsin-Extension. Retrieved from: <http://www.uwex.edu/ces/pdande/evaluation/pdf/lmguidcomplete.pdf>
- TRT Haber (2020). *Türkiye’de ilk koronavirüs vakası tespit edildi*. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiyede-ilk-koronavirus-vakasi-tespit-edildi-466216.html> sayfasından erişilmiştir.
- Tunçcan Ongan, N. (2013). Sosyal uyum-sosyal sermaye eksenli kalkınma yaklaşımının sınıfsal sonuçlarına ilişkin bir değerlendirme. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 36, 211-227. <https://www.calismatoplum.org/makale/sosyal-uyum-sosyal-sermaye-eksenli-kalkinma-yaklasiminin-sinifsal-sonuclarinailiskin-bir-degerlendirme> sayfasından erişilmiştir.

- Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı (2020). *10 Soruda Uzaktan Eğitim*. <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuktan-uzaktan-egitimle-ilgili-en-cok-sorulan-10soruyayanit/haber/20579/tr-sayfasından-erişilmiştir>.
- TMOK (2016). *Faaliyet raporu*. https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Faaliyet_raporlari/Faaliyet_raporu_2016.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TMOK (2017). *Faaliyet raporu*. https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/YayinGruplari/868642_2017_faaliyet%20Raporu.pdf sayfasından erişilmiştir.
- TMOK (2019). *Çocuklar için sportif eğitime destek projesi*. <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Faaliyetlerimiz/Cocuklar-icin-SportifEgitime-Destek-Projesi/59/1> sayfasından erişilmiştir.
- TMOK (2020). *Faaliyet raporu*. https://www.olimpiyat.org.tr/upload/faaliyet_raporlari/Faaliyet_Raporu_2020.pdf sayfasından erişilmiştir.
- UN (2003). Sport for development and peace: towards achieving the millennium development goals: United Nations. Retrieved from <https://www.unilibrary.org/content/books/9789211554359>
- UNHCR (2011). *The 1951 convention and its 1967 protocol*. Geneva: UNHCR
- UNHCR (2021a). *What is a refugee?*. Retrieved from <https://www.unrefugees.org/refugeefacts/what-is-a-refugee/>
- UNHCR (2021b). *Figures at a glance*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>
- UNHCR (2021c). *Turkey operational update September 2021*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/tr/bilgi-dokumanlari-ve-tablolar>
- UNHCR (2021d). *Asylum-seekers*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/tr/en/asylum-seekers>
- UNHCR (2021e). *Ending statelessness*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/endingstatelessness.html>

- UNHCR (2021f). *Internally displaced people*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/internallydisplacedpeople.html>.
- UNHCR (2021g). *Turkey: Provincial breakdown Syrian refugees in Turkey - April 2021*. Retrieved from <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86055>
- UNICEF (2019). *Press release*. Retrieved from. <https://www.unicef.org/turkey/en/press-releases/65000refugee-children-benefit-school-enrolment-programme-turkey>
- UNICEF (2021a). *Child migration*. Retrieved from <https://data.unicef.org/topic/childmigration-and-displacement/migration/>
- UNICEF (2021b). *Turkey humanitarian situation report no.40*. Retrieved from <https://www.unicef.org/documents/turkey-humanitarian-situation-report-syrianrefugees-response-31december-2020>
- United Nations (2016). *New York declaration for refugees and migrants*. Retrieved from <https://www.unhcr.org/57e39d987>
- United Nations Development Group (2017). *Theory of change: UNDAF companion guidance*. Retrieved from <https://unsdg.un.org/sites/default/files/UNDG-UNDAF-Companion-Pieces-7-Theory-of-Change.pdf>
- Uptin, J., Wright, J., & Harwood, V. (2013). ‘It felt like I was a black dot on white paper’: Examining young former refugees’ experience of entering Australian high schools. *Australian Educational Researcher*, 40(1), 125–137. DOI: 10.1007/s13384-012-0082-8
- Ünal, S. (2014). Türkiye’nin beklenmedik konukları: “Öteki” bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Journal of World of Turks*, 6(3), s. 65-89. <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/643/643> sayfasından erişilmiştir.
- Welty Peachey, J., Cunningham, G. B., Lyras, A., Cohen, A., & Bruening, J. (2015). The influence of a sport-for-peace event on prejudice and change agent self-efficacy. *Journal of Sport Management*, 29, 229 -244. DOI: 10.1123/jsm.2013-0251
- World Health Organization (2020). *WHO director-general's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020*. <https://www.who.int/directorgeneral/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

- Yaman, A. (2016). Suriyeli sosyal sermayenin inşası ve yeniden üretim sürecinin sivil toplum ve ekonomik hayat alanlarında incelenmesi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 94-127. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gad/issue/43300/526459> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldıran, İ. (2014). Antikiteden moderniteye olimpiyat oyunları: İdealler ve gerçekler. *Hece (Bati medeniyeti Özel Sayısı)*, 18 (210-212), 555-570.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods*. (3. Edition). California: Sage Publications.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5. Edition). Thousand Oaks, California: Sage.

EKLER

EK 1. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 04.11.2021-E.207256



T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-207256
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

04.11.2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi Tuğçe KARAŞAHİNOĞLU'nun, Prof.Dr.İbrahim YILDIRAN'ın danışmanlığında yürüttüğü "Olimpik Eğitim Programları ve Mülteciler İçin Sosyal Uyum ve Sosyal Sermaye İnşası" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 02.11.2021 tarih ve 17 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2021 - 1010

Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste
DAĞITIM
Gereği:
Sayın Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN

Bilgi:
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

EK 2. Katılımcılar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2

Rev-3
19.12.2017



T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU

KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'ndantarih /sayı ile izin alınan* ve Tuğçe Karasahinoğlu tarafından yürütülen "Olimpik Eğitim Programları ve Mülteciler İçin Sosyal Uyum ve Sosyal Sermaye İnşası" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahipsiniz. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

*Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu izni alındıktan sonra doldurularak kullanılacaktır.

Araştırmanın Amacı	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde ve Alman Olimpiyat Komitesi desteğiyle yürütülen ve bir Olimpik Eğitim programı olan 'Aktif Çocuklar Spor Okulları Projesi' bağlamında Olimpik Eğitim programlarının mülteciler için sosyal uyum ve sosyal sermaye inşası sürecine etkisinin olup olmadığı, var ise hangi yön ve düzeyde olduğunu araştırmaktır.
Araştırmanın Yöntemi	Nitel olarak tasarlanan araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanacaktır. Yapılandırılmış görüşmede, ne tür soruların ne şekilde sorulup hangi verilerin toplanacağı en ayrıntılı biçimde saptanarak hazırlanan görüşme planına aynen uygulanırken; "keşfe yönelik" yapılandırılmamış görüşmede görüşmeciyi hareket ve yargı serbestisi sağlanır. Veriler, hem beklenen hem de beklenmeyen temaların ortaya çıkmasına izin vermek için yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanacaktır. Veriler tematik analiz yoluyla analiz edilecektir. Tematik analiz, bir veri setindeki anlam kalıplarını (temaları) sistematik olarak tanımlamak, düzenlemek ve bunlara ilişkin kavrama sağlamak için kullanılan bir yöntemdir. Görüşme verileri deşifre edildikten sonra veri sistematik bir şekilde kodlanır. Benzer kodların her biri bir tema altında toplanır ve veri raporlanır. Tematik analizle oluşturulan temalar mantık modeli ile sunulacaktır. Mantık modeli, bir programın kaynakları, kaynaklar tarafından desteklenen faaliyetler, beklenen sonuçlar ve beklenen sonuçların gerçekleşip gerçekleşmediğine dair fikir veren çıktılar arasındaki ilişkiyi gösteren bir grafik veya harita olarak tanımlanmaktadır.
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi)	01.01.2022- 31.01.2022
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	3 proje yürütücüsü (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Alman Olimpiyat Komitesi'nden birer temsilci) 8 antrenör (projede eğitim veren antrenörler), 16 veli (projeye katılan çocukların velileri)
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	Gaziantep, İstanbul
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☒ Hayır ☐

Tablo katılımcıların anlayabileceği biçimde, akademik dil kullanılmadan yazılacaktır.

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU FORM-2

Rev-3

19.12.2017

yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma yürütücüsü(Tez çalışmalarında Danışman tarafından imzalanacaktır.)

Adı ve Soyadı	İbrahim Yıldırım	Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Katılımcı

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Velayet veya Vesayet Altındaki Katılımcılar için Veli/Vasi

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

EK 3. Proje Ortakları Temsilcileri İçin Görüşme Soruları

Sayın Katılımcı,

Aşağıdaki sorular görüşmemiz esnasında size aynı şekilde sorulacaktır. Bunun yanında görüşmenin akışına göre, cevapların araştırma açısından daha açıklayıcı olması veya desteklenmesi gerektiğinde ilgili yerlerde ek sorulara ihtiyaç duyulabilir. Lütfen soruları kendi bakış açınız ve tecrübeniz dâhilinde cevaplayınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

Arş. Gör. Tuğçe Karaşahinoğlu

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Yıldırım

Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Sorular

1. Kendinizi tanıtır mısınız? (Ne iş yapmaktasınız ve Sportif Eğitime Destek Projesi kapsamında göreviniz nedir?)
2. Program ne zaman başladı?
3. Kurumun ve sizin programa dâhil olma süreci nasıl gerçekleşti?
4. Kurumunuzun programda aktif olarak görev alan çalışanları hakkında bilgi verir misiniz? (Çalışan sayısı, ait oldukları ekip, ekibin programdaki görevi)
5. Programın hedef kitlesi ve bu kitlenin seçilme amacı nedir?
6. Size göre programın hedef/amaçları nelerdir?
7. Programın diğer ortakları kimlerdir ve bu ortakların hedefleri nelerdir?
8. Program için ne çeşit kaynaklara ihtiyaç duyuldu? (finansal kaynaklar/malzeme/tesisler, insan gücü vb.)
9. Program için gerekli kaynaklar kim tarafından sağlandı?
10. Program için gerekli kaynaklar programı yürütmek için hangi düzeyde yeterliydi?
11. Program kapsamında yer alan faaliyetler nelerdir?
12. Program kapsamında yer alan faaliyetler nasıl ve neye göre belirlendi? (spor dallarının seçimi ve çocukların katıldığı diğer etkinlikler)
13. Faaliyetlerin saha uygulanmasında ne gibi kriterlere dikkat edildi (gruplar oluşturulurken cinsiyet ya da uyruk farklılıkları göz ardı edildi mi, rekabete dayalı etkinlikler düzenlendi mi vb.)?
14. Program kapsamında belirlenen kısa ve uzun vadeli sonuçlar nelerdir?

15. Program kapsamında belirlenen sonuçlara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?
16. Ulaşıldığını/ulaşılamadığını düşündüğünüz sonuçları hangi verilere dayandırıyorsunuz? (Ne tür gözlem ya da ölçümler yapıldı, hangi kriterlere göre başarı sağlandığını düşünüyorsunuz?)
17. Size göre sosyal uyum kavramı nasıl tanımlanır?
18. Size göre hangi şartlar yerine getirildiğinde sosyal uyumun sağlandığı söylenebilir?
19. Programdaki çocukların birbirleriyle olan ilişkilerinde, başlangıçla ilerleyen aşamalar arasında nasıl farklılıklar gözlemlediniz?
20. Programın özellikle mülteci çocuklar ve aileleri adına topluma aidiyet duygusunu geliştirmede ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?
21. Programın çocuklarda birbirlerine yönelik güven duygusu geliştirmeleri adına ne gibi katkıları olduğunu düşünüyorsunuz?
22. Programa katılan çocukların buradaki ilişkilerinin gelecekte devam edebilme potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?
23. Programın toplumdaki farklı gruplar arasındaki ilişkilere (arkadaşlık, iş birliği) ne düzeyde katkı sağladığını düşünüyorsunuz?
24. Programın süresince/sonunda çalıştığınız çocuklarda/ailelerinde/çalışma arkadaşlarınızda olumlu/olumsuz değişimler gözlemlediniz mi? (Evet ise neler gözlemlediniz?)
25. Program süresince/sonunda kendinizde ne gibi değişimler gözlemlediniz (sebepler/sebepleri hakkında ne düşünüyorsunuz)?
26. Programın kurumunuza yansıyan etkileri nelerdir? (kurumun toplumdaki gruplar arasındaki izlenimleri)
27. Program kapsamında karşılaştığınız zorluklar/sorunlar nelerdir?
28. Programın herhangi bir aşamasında değiştirilmesini/çıkarılmasını/eklenmesini uygun gördüğünüz herhangi bir şey var mı? (amaçlar, uygulamalar, ölçme değerlendirme çalışmaları, programa katılım kriterleri vb.)
29. Eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 4. Antrenörler İçin Görüşme Soruları

Sayın Katılımcı,

Aşağıdaki sorular görüşmemiz esnasında size aynı şekilde sorulacaktır. Bunun yanında görüşmenin akışına göre, cevapların araştırma açısından daha açıklayıcı olması veya desteklenmesi gerektiğinde ilgili yerlerde ek sorulara ihtiyaç duyulabilir. Lütfen soruları kendi bakış açınız ve tecrübeniz dâhilinde cevaplayınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

Arş. Gör. Tuğçe Karaşahinoğlu

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Yıldırım

Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Sorular

1. Kendinizi tanıtır mısınız (hangi spor branşında antrenörlük yapmaktasınız)?
2. Program ne zaman başladı?
3. Kurumunuzun ve sizin programa dahil olma süreci ne zaman ve nasıl (gönüllülük esaslı veya görevlendirme usulü) gerçekleşti?
4. Programın hedef kitlesi ve bu kitlenin seçilme amacı nedir?
5. Programda çalışmaya başlamadan önce size herhangi bir eğitim/seminer verildi mi? (Verildi ise bu eğitim/seminerin içeriği nedir?)
6. Size göre programın hedef/amaçları nelerdir?
7. Programın diğer ortakları kimlerdir ve bu ortakların hedefleri nelerdir?
8. Program için ne çeşit kaynaklara ihtiyaç duyuldu (finansal kaynaklar/malzeme/tesisler, insan gücü vb.)?
9. Program için gerekli kaynaklar kim tarafından sağlandı?
10. Program için gerekli kaynaklar programı yürütmek için hangi düzeyde yeterliydi?
11. Program kapsamında yer alan faaliyetler nelerdir (branşa yönelik antrenmanlar dışında çocukların katıldığı tüm faaliyetler)?
12. Program kapsamında yer alacak faaliyetler (branşlar ve diğer faaliyetler) nasıl belirlendi?
13. Antrenman içerikleri ve tarafınızca uygulanan diğer etkinlikler kim tarafından planlandı?

14. Program kapsamındaki faaliyetlerin uygulama aşamasında ne gibi ölçütlere dikkat edildi (gruplar oluşturulurken cinsiyet ya da uyruk farklılıkları göz ardı edildi mi, rekabete yönelik etkinlikler düzenleme vb.)?
15. Eğitim programını yürütürken ne gibi sorunlarla karşılaştınız (çocuklar, veliler ya da çalışma arkadaşları ile) ?
16. Program kapsamında belirlenen kısa ve uzun vadeli sonuçlar nelerdir?
17. Program kapsamında belirlenen sonuçlara ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz?
18. Ulaşıldığını/ulaşılamadığını düşündüğünüz sonuçları hangi verilere dayandırılıyorsunuz (Ne tür gözlemler ya da ölçümlerde bulundunuz, hangi ölçütlere göre başarı sağlandığını düşünüyorsunuz, sizin için başardığınızı düşündüğünüz kavramlar [sosyal uyum gibi] nasıl tanımlanıyor)?
19. Program süresince/sonunda çalıştığınız çocuklarda/ailelerinde/çalışma arkadaşlarınızda olumlu/olumsuz değişimler gözlemlediniz mi (Evet ise neler gözlemlediniz)?
20. Program süresince/sonunda kendinizde ne gibi değişimler gözlemlediniz (sebepler/sebepleri hakkında ne düşünüyorsunuz)?
21. Programın herhangi bir aşamasında değiştirilmesini uygun gördüğünüz herhangi bir şey var mı (amaçlar, uygulamalar, ölçme değerlendirme çalışmaları, programa katılım ölçütleri vb.)?
22. Program devam ettiği sürece görevinize devam etmek istiyor musunuz (nedenleri)?

EK 5. Veliler İçin Görüşme Soruları

Sayın Katılımcı,

Aşağıdaki sorular görüşmemiz esnasında size aynı şekilde sorulacaktır. Bunun yanında görüşmenin akışına göre, cevapların araştırma açısından daha açıklayıcı olması veya desteklenmesi gerektiğinde ilgili yerlerde ek sorulara ihtiyaç duyulabilir. Lütfen soruları kendi bakış açınız ve tecrübeniz dâhilinde cevaplayınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

Arş. Gör. Tuğçe Karaşahinoğlu
Danışman: Prof. Dr. İbrahim Yıldırım
Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Sorular

1. Kendinizi tanıtır mısınız (yaşınız, ne iş yapmaktasınız, kaç çocuğunuz var, yaşları, kaç çocuğunuz programa devam ediyor, ne kadardır devam ediyor)?
2. Programdan nasıl haberiniz oldu?
3. Çocuklarınızın program katılma kararı nasıl verildi (çocuklarınız mı gönüllü oldu, yoksa siz mi istediniz)?
4. Çocuklarınız programa dâhil olmadan önce size, program ile ilgili herhangi bir bilgilendirme yapıldı mı?
5. Çocuklarınızın programa dâhil olmasını isteme sebebiniz/sebepleriniz nelerdir?
6. Çocuklarınızın programa dâhil olması konusunda karar verirken herhangi bir önyargınız var mıydı? Var ise nasıl bir önyargınız vardı?
7. Antrenmanları ya da diğer etkinlikleri izlediniz mi?
8. Size göre programın yürütüldüğü ortam hem fiziksel (salon, donanım, çevre) hem sosyal açıdan uygun mudur?
9. Programa katıldıktan sonra çocuklarınızda herhangi bir değişim gözlemlediniz mi? Evet ise ne tür bir değişim gözlemlediniz?
10. Program kapsamında çocuklarınız Suriyeli/Türk arkadaşlar edindi mi?
11. Çocuklarınız programda tanıştığı diğer çocuklardan bahsediyor mu? Evet ise hangi konular üzerinde duruyor?

12. Çocuklarınız program kapsamında tanıştığı Suriyeli/Türk arkadaşlarıyla dışarda da görüşüyor mu?
13. Çocuklarınızın Suriyeli/Türk çocuklarla bir arada olması ve zaman geçirmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
14. Programdaki Suriyeli/Türk çocukların velileriyle hiç iletişim kurdunuz mu? Evet ise ne sıklıkla iletişim kurdunuz?
15. Suriyeli/Türk çocukların velileri hakkında ne düşünüyorsunuz?
16. Programda görev alan antrenörler hakkında ne düşünüyorsunuz (çocuklarla iletişim, antrenman uygulamaları, velilerle iletişim)?
17. Programda görev alan diğer çalışanlar (belediye çalışanları, tesis çalışanları, TMOK görevlileri) hakkında ne düşünüyorsunuz (çocuklarla iletişim, antrenman uygulamaları, velilerle iletişim)?
18. Programda değişmesini, çıkarılmasını ya da eklenmesini istediğiniz herhangi bir şey var mı? Var ise nedir ve neden değişmesini/çıkarılmasını/eklenmesini istiyorsunuz?
19. Çocuklarınız programda eğitim alırken herhangi bir sorun yaşadılar mı? Evet ise ne gibi sorunlar yaşadılar ve sizce sebebi nedir?
20. Siz program kapsamında herhangi bir sorunla karşı karşıya geldiniz mi? Evet ise ne gibi bir sorun yaşadınız ve sebebi hakkında ne düşünüyorsunuz?
21. Program kapsamında çocuklarınızın ne gibi kazanımlar elde ettiğini düşünüyorsunuz? Bu kazanımları hangi gerekçelere dayandırıyoryorsunuz?
22. Program süresince/sonunda kendinizde ne gibi değişimler gözlemlediniz (sebepler/sebepleri hakkında ne düşünüyorsunuz)?
23. Program devam ettiği sürece çocuklarınızın faaliyetlere katılımını destekler misiniz (nedenleri)?

EK 6. Veliler İçin Demografik Bilgi Formu

Olimpik Eğitim Programları ve Mülteciler İçin Sosyal Uyum ve Sosyal Sermaye İnşası Veliler için Demografik Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Bilgileriniz araştırma dâhilinde, araştırma grubunun demografik özelliklerini açıklamak adına kullanılacaktır. Bunun haricinde kimliğiniz deşifre eden hiçbir bilgi araştırmada yer almayacaktır. Lütfen size uygun olan kutucuğu işaretleyiniz ya da uygun cevabı noktalı yere yazınız. Katkılarınız için teşekkürler.

Arş. Gör. Tuğçe
Karaşahinoğlu Danışman:
Prof. Dr. İbrahim Yıldırım
Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Velisi olduğunuz çocuğun/çocukların;

Annesiyim ☐

Babasıyım ☐

Abi/Ablasıyım ☐

Büyükanne/Büyükbabasıyım ☐

Diğer akraba ☐

2. Yaşınız:

3. Cinsiyetiniz:

Kadın ☐

Erkek ☐

4. Eğitim Durumunuz:

Okuma yazma bilmiyor ☐

Okuma yazma biliyor ☐

İlkokul ☐

Ortaokul ☐

Lise ☐

Üniversite ☐

Lisansüstü ☐

5. Mesleğiniz:

6. Medeni durumunuz: Evli ☐

Bekar ☐

7. Sahip olduğunuz çocuk sayısı:

8. Spor okuluna devam eden kaç çocuğunuz var? :

9. Çocuğunuz/ çocuklarınız ne zamandır spor okuluna devam ediyor? yıl

10. Kaç yıldır Gaziantep'te yaşıyorsunuz? (Suriyeli veliler için)yıl



GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..